

OULUN YLIOPISTO
UNIVERSITY of OULU

SAMMALKANGAS, JANNIKA

ENSIMMÄISEN VUODEN OPISKELIJOIDEN KOKEMUKSIA OHJAUKSESTA OPINTO-
JEN ALKUVAIHEESSA
Eksistentiaalis-fenomenologinen tapaustutkimus Oulun yliopiston kauppakorkeakoulussa

Kasvatuspsykologian pro gradu -tutkielma

KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA
Kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö

Kasvatustieteiden koulutus

2015

Kasvatuspsykologian koulutus		Tekijä Sammalkangas, Jannika	
Työn nimi Ensimmäisen vuoden opiskelijoiden kokemuksia ohjauksesta opintojen alkuvaiheessa. Eksistentiaalis-fenomenologinen tapaustutkimus Oulun yliopiston kauppakorkeakoulussa.			
Pääaine Kasvatuspsykologia	Työnlaji Pro gradu-tutkielma	Aika Toukokuu 2015	Sivumäärä 78+1
Tiivistelmä Nykyisen korkeakoulupolitiikan keskeinen tavoite on tehostaa opiskelua ja opintopolkua, vähentää opintojen keskeytyksiä sekä lyhentää opintoaikoja. Opiskelijoiden integroituminen oppilaitokseen ja opiskelijayhteisöön ensimmäisen opiskeluvuoden aikana, on alettu nähdä yhtenä merkittävimmistä opintoja edistävästä tekijöistä. Korkeakoulujen opintojen ohjaus on noussut viime vuosina sekä kansallisen että kansainvälisen korkeakoulupoliittisen keskustelun keskiöön, sillä ohjaus voidaan nähdä tärkeänä ja keskeisenä toiminnanmuotona osana opiskelijoiden opintojen aloitusta. Tässä pro gradu-tutkielmassa tutkittiin erään Oulun yliopiston kauppakorkeakoulussa syksyllä 2014 opintonsa aloittaneen pienryhmän saamaa ohjausta ensimmäisen opiskeluvuoden alkuvaiheessa ja niitä kokemuksia, mitä opiskelijoilla on saamastaan ohjauksesta. Tavoitteena oli tehdä koonti Oulun yliopistossa ja Oulun yliopiston kauppakorkeakoulussa tarjotusta ohjauksesta, luoda ymmärrys opiskelijoiden ohjaukokemuksista ja tarkastella opiskelijoiden elämäntilanteiden mahdollista yhteyttä ohjaukokemuksiin. Tutkielma on kvalitatiivinen kasvatuspsykologian alaan kuuluva rekonstruktiviseen eli ymmärtävään psykologiaan perustuva eksistentiaalis-fenomenologinen tapaustutkimus. Ontologisena taustana vaikuttaa holistinen ihmiskäsitys. Tutkielman tutkimusstrategiassa keskitytään ihmisten ainutlaatuisten kokemusten tutkimukseen ja ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä pyritään luomaan näiden kokemusten kautta alkuperäisessä muodossaan, ilman aiemmin luotuja oletuksia tai määritelmiä. Tutkielman aineistonhankintamenetelmänä toimi kirjallinen kysely, joka toteutettiin noin kuukausi opiskelijoiden opintojen aloituksen jälkeen syyskuussa 2014. Kyselyyn vastasi 16 opiskelijaa. Kyselylomakkeessa keskityttiin opiskelijoiden elämäntilanteen ja taustojen lyhyeen kartoittamiseen sekä kokemuksiin opintojen alkuvaiheen ohjauksesta. Aineiston analyysissä on sovellettu fenomenologisen psykologian tutkimusmenetelmää. Tutkimuksen tuloksena on 16 yksilökohtaista merkitysverkostoa, joiden kautta on tarkasteltu opiskelijoiden elämäntilanteen yhteyttä kokemuksiin ohjauksesta. Lisäksi on muodostettu yleinen merkitysverkosto ohjaukokemuksista. Tutkielmassa tehty yhteenveto Oulun yliopistossa ja Oulun yliopiston kauppakorkeakoulussa tarjottavasta ohjauksesta, jota tutkielman kohteena oleva pienryhmä voi periaatteessa vastaanottaa opintojensa alkuvaiheessa ja myös opintojen myöhemmässä vaiheessa, vastaa yhteen tutkielman tutkimuskysymyksistä. Tutkimuksessa havaittiin, että opiskelijat ovat pääasiassa tyytyväisiä opintojen alkuvaiheen ohjaukseen. Opintojen alkuvaihe koettiin tiiviinä ja ohjausta oli alussa paljon, mutta se kuitenkin auttoi ja helpotti opintojen aloitusta. Opiskelijat kokivat ensimmäisten opiskeluvuokkojen ohjauksen vastaavan tarvetta ja määrittivät tarvitsevansa ohjausta erityisesti opintoihin liittyvissä perusasioissa. Erityisesti ohjauksella koettiin olevan merkitystä uusien ihmisten tapaamisessa ja kavereiden saamisessa. Pienryhmäohjauksesta pidettiin ja omaopettajatoiminta koettiin pääasiassa hyödyllisenä. Opiskelijoiden kokemusten mukaan opintojen alkuvaiheessa oli paljon infoluentoja ja erityisesti suuret luennot koettiin epäonnistuneiksi. Elämäntilanteiden tarkastelu osoitti opiskelijoiden olevan taustoiltaan erilaisia ja ne jotka eivät kokeneet ohjausta hyödylliseksi poikkesivat muusta ryhmästä selkeästi tiettyjen elämäntilanteeseen tai taustaan liittyvien asioiden osalta. Tutkimuksen luotettavuutta on arvioitu kokemuksen tutkimuksen luotettavuuden kriteerien avulla. Tutkimuksen tulokset eivät ole ainutlaatuisuutensa vuoksi yleistettävissä vaan sitoutuvat vahvasti kontekstiin. Tulokset toimivat kuitenkin arviointi- ja kehitysvälineenä Oulun yliopiston ja Oulun yliopiston kauppakorkeakoulun ohjauksessa.			
Asiasanat elämäntilanne, fenomenologia, kokemukset, korkeakouluopiskelu, ohjaus, pienryhmät, tutorit, yliopistot			

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
2. OHJAUS	7
2.1. Mitä on ohjaus?	7
2.2. Ohjaus osana suomalaista yliopisto-opetusta.....	12
2.3. Opintojen alkuvaiheen ohjaus	15
2.4. Ohjaus Oulun yliopistossa ja Oulun yliopiston kauppakorkeakoulussa	20
3. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	25
3.1. Tieteenteoreettiset lähtökohdat	25
3.1.1. Rekonstruktiiivinen psykologia.....	25
3.1.2. Ontologia ja epistemologia	28
3.2. Tutkimusstrategia	30
3.3. Metodologia	32
3.3.1. Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen tavoitteet.....	33
3.3.2. Tutkimuksen toteutus ja aineiston hankinta.....	34
3.3.3. Aineiston analyysi.....	36
4. TUTKIMUSTULOKSET	43
4.1. Yksilökohtaiset merkitysverkostot.....	43
4.2. Yleinen merkitysverkosto sisältöalueesta 2. Kokemuksia ohjauksesta	51
5. TUTKIMUSTULOSTEN TARKASTELU	54
6. TUTKIMUKSEN ARVIOINTI	61
7. POHDINTA	67
8. LÄHTEET	71
LIITTEET	79

1. JOHDANTO

Korkeakoulujen opintojen ohjaus on noussut viime vuosina sekä kansallisen että kansainvälisen korkeakoulupoliittisen keskustelun keskiöön. Erityisesti yliopistojen ohjauksen kehittämisen taustalla vaikuttaa nykyisen korkeakoulupolitiikan tavoite tehostaa opiskeluja ja opintopolkuja, vähentää opintojen keskeytyksiä sekä lyhentää opintoaikoja, sillä yliopistoissa opintoaikojen venyminen on ollut merkittävämpi ongelma kuin ammattikorkeakouluissa. Siirtyminen yliopistoon ja opintojen aloittaminen on yksi merkittävimmistä nuoren elämän siirtymävaiheista. Samaan aikaan opiskelijoiden integroituminen oppilaitokseen ja opiskelijayhteisöön on alettu nähdä yhtenä merkittävimmistä opintoja edistävästä tekijöistä. Nämä ilmiöt korostavatkin opintojen ohjauksen merkitystä ja tarvetta. Ohjaus voidaan nähdä tärkeänä ja keskeisenä toimintana osana opiskelijoiden opintojen aloitusta sekä opintoja ylipäättään läpi koko opiskeluajan, joten yliopistoissa tarjotaankin nykyään kattavasti monenlaista ohjausta, mutta edelleenkin varsin hajanaisesti useiden eri kanavien ja toimijoiden kautta, joiden välinen yhteistyö voi olla vähäistä tai työnjako epäselvää. (Rautiainen 2003, 122-123; Lairio & Penttilä 2007, 7, 9; OPM 2010, 28-30; Moitus & al. 2001, 18-19.) On selvää, että suurissa oppilaitoksissa, kuten yliopistoissa, voi yhteisen linjan löytäminen kaikkien ohjausta toteuttavien toimijoiden, kuten tiedekuntien ja laitosten välillä olla haastavaa, tai toteutus voi olla hyvinkin erilaista yhteisistä linjoista huolimatta. Tämän lisäksi korkeakouluissa tapahtuvan ohjauksen toimintaympäristö on yhteiskunnan ja työelämän muutoksien paineessa ja opintonsa aloittavat opiskelijat muodostavat nykyään entistä monimuotoisemman joukon, mitkä asettavat ohjaukselle uudenlaisia ja jatkuvia vaatimuksia sekä kehittymistarpeita. Käytän tutkielmassani rinnakkain korkeakoulujen ohjauksen sekä yliopistojen ohjauksen käsitteitä. Korkeakouluina käsittelen yliopistoa ja ammattikorkeakoulua, ja käytän tätä käsitettä viitatessani molempiin. Koska tutkielmani painotus on kuitenkin yliopistojen tarjoamaan ohjaukseen, en käsittele tarkemmin ammattikorkeakoulujen tarjoamaa ohjausta.

Tässä pro gradu-tutkielmassa tutkin erään Oulun yliopiston kauppakorkeakoulussa syksyllä 2014 aloittaneen pienryhmän saamaa ohjausta ensimmäisen opiskelusyksyn alkuvai-

heessa ja niitä kokemuksia, mitä opiskelijoilla on saamastaan ohjauksesta. Tein tutkielmani yhteistyössä Oulun yliopiston hyvinvointi- ja ohjauspalveluiden kanssa ja aiheeni liittyy väljästi viime vuosina merkittävää huomiota saaneeseen FYE – First Year Experience- teemaan, jonka keskeisenä huomiona on ensimmäisen opiskeluvuoden merkitys opiskelijoille, heidän opinnoilleen sekä opinnoissa etenemiselle. Kyseisen aihepiirin pohjalta ovat toimintansa aloittaneet useat erilaiset projektit niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin. Esimerkiksi EFYE – European First Year Experience-verkosto järjestää vuosittain konferenssin, jossa aihepiirin parissa työskentelevät henkilöt pääsevät kuulemaan ajankohtaisia puheenvuoroja ja vaihtamaan kuulumisia liittyen ensimmäisen opiskeluvuoden teemaan. Vuonna 2014 kyseinen konferenssi järjestettiin Nottinghamissa, Isossa-Britanniassa. (kts. Trent University 2014.) Tässä tutkielmassa keskitytään kuitenkin opintojen alkuvaiheen merkitykseen erityisesti ohjauksen näkökulmasta. Tulen avaamaan tutkielmani teoreettista viitekehystä liittyen ohjaukseen ja ensimmäisen opiskeluvuoden merkitykseen tarkemmin luvuissa kaksi ja kolme. Samalla tarkennan Oulun yliopistossa ja Oulun yliopiston kaup- pakorkeakoulussa tapahtuvaa ohjausta, sen muotoja ja toteutusta.

Tutkielmani on kvalitatiivinen kasvatopsykologian alaan kuuluva rekonstruktiiiviseen psykologiaan perustuva eksistentiaalis-fenomenologinen tapaustutkimus. Tieteenteoreettiselta taustaltaan tutkielmani nojaa rekonstruktiiiviseen eli ymmärtävään psykologiaan, joka tässä vaiheessa tiivistetysti selitettynä tarkoittaa tietynlaista käsitystä ihmisten kokemusten eli mentaalisten ilmiöiden tulkinnasta ja sen tutkimisen mahdollisuuksista (Latomaa 2011, 13). Tutkielmani tutkimusstrategia eli eksistentiaalinen-fenomenologia on tutkimussuuntauksena strategia, joka noudattaa tieteenteoreettista taustaan ja jossa keskitytään ihmisten kokemusten tutkimukseen ja ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä tai asiasta pyritään luomaan näiden kokemusten kautta mahdollisimman avoimesti ilman aiemmin luotuja oletuksia tai määritelmiä (Jyväskylän yliopisto, Koppa 2014). Koska tavoitteenani on nimenomaan pyrkiä luomaan ymmärrys opiskelijoiden kokemuksista liittyen opintojen alkuvaiheen ohjaukseen Oulun yliopiston kauppakorkeakoulussa, on eksistentiaalis-fenomenologinen tutkimusstrategia perusteltu valinta tälle tutkimukselle. Tutkielmani on lisäksi tapaustutkimus, sillä en pyri tutkimuksellani yleistettävyyteen vaan pyrin luomaan tarkemman ymmärryksen juuri tästä yhdestä tutkittavana olevasta ilmiöstä tässä tietyssä kontekstissa. Toisaalta fenomenologian tavoitteena on tiettyjen merkitysmaailmojen tutkiminen tietyssä pai-

kassa ja ajassa, joten tutkimukseni noudattelee tapaustutkimuksen periaatteita. (Jyväskylän yliopisto, Koppa 2014; Perttula 1995, 60).

Tutkielmani aineistonhankintamenetelmä on kirjallinen kysely, jonka toteutin noin kuukausi opiskelijoiden opintojen aloituksen jälkeen syyskuussa 2014. Kyselyyn vastasi 16 opiskelijaa. Kyselylomakkeessa keskityin opiskelijoiden elämäntilanteen ja taustojen lyhyeen kartoittamiseen ja kokemuksiin opintojen alkuvaiheen ohjauksesta. Kysymykset olivat teemoiteltuja, mutta opiskelijoille annettiin mahdollisuus varsin vapaaseen vastaamiseen, tutkimusstrategiani periaatteiden mukaisesti. Tulen avaamaan tutkielmani tieteenteoreettista taustaa tarkemmin luvussa neljä.

Näen tällaisen kaikkiin opintonsa aloittaviin opiskelijoihin kohdistuvan toiminnan tarkastelun ja tutkimisen hyvin sopivaksi kasvatopsykologian tutkimusaiheeksi. Aihe rajautuu psykologian ja kasvatustieteen välimaastoon, soveltaen psykologisia teorioita ja ymmärrystä ihmisten toiminnasta, mutta samalla keskitytään siihen prosessiin, mitä opiskeluympäristössä tapahtuu. Ohjaus on tunnetusti kehittynyt erityisesti kasvatustieteen ja psykologian tieteenalojen mukaisesti (Sinisalo 2000, 191). Tämänkin vuoksi kasvatopsykologia tarjoaa erinomaisen pohjan käsitellä ohjausta ja tutkia sen merkityksiä korkeakoulussa ja osana opintoja. Tutkittavana oleva toiminta eli ohjaus on jopa niin sanottua ennakoivaa toimintaa, koska ohjausta tarjotaan kaikille opintojaan aloittaville eikä tutkielmani tutkittavaksi ryhmäksi ole siis valikoitunut joku erityisryhmä, jolla on jo esiintynyt ongelmia tai vaikeuksia opintojen sujumuudessa tai muissa asioissa, jotka edellyttäisivät ohjauksen ja avun tarvetta.

Aiempiä tutkimuksia ohjaukseen liittyen on tarjolla runsaasti, mutta näiden tutkimusten lähtökohdat ja tavoitteet poikkeavat paljon toisistaan. Tähän monipuolisuuden vaikuttaa omalta osaltaan varmastikin juuri ohjauksen käsitteen monipuolisuus. Jyväskylän yliopiston ohjausalan koulutus- ja tutkimusyksikkö määrittää yhdeksi keskeiseksi tutkimustoiminnan teema-alueekseen korkea-asteen ohjauksen, jonka kehittämisen todetaan olevan ajankohtainen haaste. Koulutus- ja tutkimusyksikkö toteaa opiskelu-urien monimuotoistuneen ja koulutus-, uranvalinnan- ja elämänsuunnittelun muuttuneen jatkuvaksi prosessiksi. Yksikön tutkimushankkeet ovat vaihdelleet ohjaus- ja neuvontapalveluiden kokonaisuuden kehittämisestä kohti opiskelijatutkimusta, jonka kautta korostetaan opiskelijoiden omaa

ääntä ja heidän mielipiteitään ohjauksen tarpeista. (Jyväskylän yliopisto, ohjausalan koulutus- ja tutkimusyksikkö 2015.) Tämä tutkielma sitoutuu vahvasti samoihin käsityksiin ohjauksen tilanteesta ja haasteista. Tämän tutkielman lähteissä onkin useita Jyväskylän yliopiston koulutus- ja tutkimusyksikön julkaisuja ja toimittamia teoksia, jotka ovat ajankohdaisia liittyen korkeakoulujen ohjauksen teemaan. Kyseisen yksikön julkaisuista esimerkiksi Marjatta Lairion ja Minna Penttilän toimittamassa teoksessa *Opiskelijalähtöinen ohjaus yliopistossa* (2007) on käsitelty ohjausta kokonaisuutena osana yliopistojen toimintaa. Teoksessa esitellään kannanottoja korkeakoulujen ohjaukseen erityisesti opiskelijoiden kokemusten perusteella. Nämä perustuvat kolmeen laajempaan tutkimusaineistoon, jotka on suoritettu Jyväskylän yliopistossa, Tampereen yliopistossa ja Taideteollisessa korkeakoulussa. Terhi Skaniakos esittelee artikkelissaan *HOPS tukee opintoja ja kasvua asiantuntijuuteen* (2011) henkilökohtaisenopintosuunnitelman perusasioita ja kyseisen toiminnan käynnistymistä suomalaisissa yliopistoissa. Marjatta Lairio ja Sauli Puukarin artikkelissa *Ohjaus- ja neuvontapalvelut yliopistoissa* (2000) on puolestaan keskitytty ohjaus- ja neuvontapalveluiden yleisen rakenteen hahmottamiseen.

Ohjauksen käsitteellistä taustaa ovat käsitelleet Suomessa esimerkiksi Jussi Onnismaa ja Timo Latomaa. Viittaankin tässä tutkielmassa ohjauksen käsitteen tarkastelussa erityisesti heidän teoksiinsa. Teoreettisen tarkastelun lisäksi ohjausta on lähestytty ja tarkasteltu myös käytännön tasolla erilaisista lähtökodista. Esimerkiksi Leena Kuure esittelee artikkelissaan *Omaopettaja opetuksen kehittäjänä* (1995) omaopettajakokeilua Oulun yliopiston englannin kielen laitoksella 1990-luvun alkupuolella. Anna-Maija Ahonen esittelee artikkelissaan *Yliopisto-opiskelijoiden ohjauskokemukset. Tiedollista tukemista, rohkaisua ja sosiaalisia verkostoja* (1999) Turun yliopistossa tehtyä pro gradu-tutkielmaa, jossa tutkittiin Turun yliopiston humanistisia ja yhteiskunnallisia aineita opiskelevien opiskelijoiden kokemuksia saamastaan ohjauksesta. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa esimerkiksi Mari Korpi on tehnyt pro gradu-tutkielman *Opinnoissa viivästyneiden opiskelijoiden kokemuksia loppuvaiheen opintojen ohjauksesta* (2008) ja Taija Rintamäki-Niemistö on tehnyt pro gradu-tutkielman *Pienryhmäohjaus – siirtyminen yliopistoon. Pienryhmäohjaus ja yliopistoon siirtyminen opiskelijoiden kokemana* (2000). Molemmat pro gradut ovat tutkimuksen toteutukselta ja aiheeltaan samankaltaisia tämän tutkielman kanssa.

Näiden lisäksi korkeakoulujen arviointineuvosto on arvioinut (2001) kattavasti ohjausta korkeakouluissa ja tehnyt arvioinnin pohjalta ehdotuksia ohjauksen kehittämiseksi. Myöhemmin korkeakoulujen arviointineuvosto suoritti myös korkeakoulujen ohjauksen seurannan (2005), jonka tavoitteena oli saada tietoa aiemmin annettujen suositusten toteutumisesta.

Tutkielmani tieteenteoreettiseen ja metodologiseen taustaan liittyen kirjallisuutta löytyy kokemuksen tutkimuksen osalta Timo Latomaalta ja Juha Perttulalta sekä fenomenologiaan ja tieteenfilosofiaan liittyen Lauri Rauhalalta.

Tutkielmani tutkimuskysymyksiksi tarkentui lopulta:

1. Millaista ohjausta ja kenen tarjoamana syksyllä 2014 Oulun kauppakorkeakoulussa opintonsa aloittava pienryhmä saa opintojensa alkuvaiheessa?
2. Millaisia kokemuksia opiskelijoilla on opintojen alkuvaiheessa saadusta ohjauksesta?
3. Onko opiskelijoiden elämäntilanteella yhteyttä kokemuksiin ohjauksesta?

Vastaan tutkielmani luvussa 2.4. ensimmäiseen tutkimuskysymykseen tekemällä yhteenvedon Oulun yliopiston ja Oulun yliopiston kauppakorkeakoulun tarjoamasta ohjauksesta. Vaikka tutkielmani mielenkiinto on opintojen alkuvaiheen ohjauksessa, olen kuitenkin tehnyt yhteenvedon ohjauksesta kokonaisuutena. Tutkielmani luvussa neljä vastaan toiseen ja kolmanteen tutkimuskysymykseen hankkimani tutkimusaineiston ja analyysin kautta muodostettujen yksilökohtaisten merkitysverkkojen ja yhden yleisen merkitysverkoston kautta. Luvussa viisi tarkastelen tutkimustuloksia tarkemmin erityisesti suhteessa tutkielmani teoriaan. Tarkoituksena on luoda ymmärrys niistä kokemuksista, joita tutkittavilla opiskelijoilla on saamastaan ohjauksesta tässä tietyssä kontekstissa. Toivottavaa olisi, että tutkimustulokset tarjoaisivat tietoa siitä kuinka yliopiston ohjauspalvelut on onnistuttu järjestämään ja kuinka opiskelijat kokevat ne osana opintojensa aloitusta. Vaikka kyseessä onkin tapaustutkimus, tarjoavat tutkimustulokset parhaimmillaan sekä hyvinvointi- ja ohjauspalveluille että kauppakorkeakoululle tietoa, jota voisi hyödyntää jatkossa osana ohjauksen arviointia ja kehittämistä. Keskeistä on mielestäni kuulla opiskelijoiden eli ohjausta

vastaanottavien ja hyödyntävien henkilöiden kokemuksia, koska vain näiden kokemusten myötä on mahdollista saada kattavaa ja luotettavaa tietoa ohjauksen käytännön toteutuksen onnistumisesta.

2. OHJAUS

Pro gradu-tutkielmani keskeinen teema on ohjaus ja tämän vuoksi on tärkeää tehdä koonti siitä, mitä ohjauksella tarkoitetaan ja millaisia muotoja ohjauksella on. Perustan ohjauksen käsitteen tarkastelun aiheeseen liittyvälle kirjallisuudelle, erityisesti psykologiselle näkökulmalle ja opintojen ohjaukselle. Aloitan tarkastelun ohjauksen käsitteen määrittelyllä ja teen katsauksen ohjauksen tilanteeseen osana suomalaista yliopisto-opetusta. Jatkan tarkasteluani tutkielmani kannalta keskeisten opintojen ohjauksen muotojen eli pienryhmäohjauksen, omaopettajatoiminnan sekä muun yliopistojen tarjoaman ohjauksen käsittelyllä. Tämän lisäksi teen tämän luvun lopussa tarkemman katsauksen ja koonnin Oulun yliopiston ja Oulun yliopiston kauppakorkeakoulun tarjoamasta ohjauksesta ja sen tavoitteista sekä periaatteista. Etenen tarkastelussa siis käsitteen tasolta käytäntöön, luodakseni lukijalle selkeän kuvan siitä mitä ohjauksella tarkoitetaan ja miten sen muodot ilmenevät käytännössä.

2.1. Mitä on ohjaus?

Ohjaus voidaan nähdä varsin moniulotteisena ja kirjavana yläkäsitteenä monille erilaisille toiminnan muodoille, jotka liittyvät kasvuun, oppimiseen, terveyteen, psyykkisiin ja sosiaalisiin ongelmiin, opiskeluun, työhön ja hyvinvointiin. Suomessa ohjauksen käsitteen tarkastelu sekä toiminnan kehittyminen liittyy tieteenalallisesti vahvasti kasvatustieteen ja psykologian sekä yhteiskunnan toiminnan osalta oppilashuollon ja työvoimapolitiikan alueisiin. (Latomaa 2011a, 47-48; Sinisalo 2000, 191.) Ohjausta ilmenee siis monissa eri muodoissa, useilla erityisalueilla, monenlaisten tehtävien parissa, kuten oppilaitoksissa, terveydenhuollossa ja työpaikoilla. Ohjausta voivat myös tehdä työkseen hyvinkin erilaisen koulutuksen saaneet henkilöt, erilaisissa ammateissa. Toisaalta ohjauksesta puhutaan laajana sisällölliset tavoitteet omaavana toimintana kuten ammatinvalinnanohjaus tai oppilaanohjaus, mutta tämän lisäksi ohjausta tapahtuu myös työmenetelmänä laajasti erilaisissa ihmissuhdeammateissa. (Onnismaa 2007, 7; Lairio & Puukari 2001, 11; Nummenmaa 1992, 7.) Ohjauksen monimuotoisuus käsitteenä ja toimintana, sekä kattavan määritelmän haasteellisuus asettaa ehdottoman vaatimuksen ilmiön tarkemmalle tarkastelulle ja tämän tutkielman näkökulman perustelulle ja avaamiselle.

Ohjauksen toiminnan historia ajoittuu 1800-luvun loppuun ja 1900-luvun alkupuolelle sekä Suomessa että Yhdysvalloissa, mutta silti ohjaustyö on erityisesti amerikkalaisen yhteiskunnan luoma ilmiö, joka on myöhemmin levinnyt muuallekin. Ohjauksen tarve, asema ja ohjauksen ammatillinen kehittyminen sitoutuvat aina merkittävästi yhteiskunnallisiin muutoksiin ja sen luomiin tarpeisiin. Tästä ilmiöstä esimerkkinä nykyinen merkittävä tarve ohjaukselle ura- ja elämänsuunnittelun osa-alueilla, joka johtuu erityisesti nykyisen työelämän epävarmuudesta, joka on muuttanut valintojen tekemisen läpi elämän jatkuvaksi prosessiksi, ei enää vain nuoruuteen ajoittuvaksi vaiheeksi. Tämä on johtanut elinikäisen oppimisen vaatimukseen, joka edellyttää riittävää ohjausta, neuvontaa ja tiedotusta onnistuakseen. Toisin sanoen elinikäinen oppiminen edellyttää elinikäistä ohjausta, joka tukee yksilön henkilökohtaista urasuunnittelua elämänsä eri vaiheissa kattavasti, ei sitoutuen vain yksittäisiin ja välittömiin valintoihin. Esimerkiksi Suomessa suurin osa ohjaustyöstä nykyään on opinto-ohjausta, joka sai pysyvän aseman osana suomalaista koulutusjärjestelmää 1970-luvun peruskoulu-uudistuksen myötä. Tuota ennen ohjausta annettiin työvoimamallin alaisuudessa asiantuntijoiden toimesta. Opinto-ohjauksen lisäksi ohjausta tarjotaan nykyään myös esimerkiksi työvoimatoimistoissa, työpaikoilla, seurakunnissa, kuntoutuksessa, terveydenhuollossa ja sosiaali- ja nuorisotyössä. (Onnismaa 2007, 14-21; Sallinen 2003, 43; Nummenmaa 1992, 6.) Ohjauksen merkitys osana suomalaista yhteiskuntaa ja ihmisten elämää on siis selvä ja huomattava. Kaikki tulevat jossain vaiheessa elämänsä tarvitsemaan ohjausta tai saavat sitä automaattisesti osana koulua, opintoja tai työelämää. Sen sijaan vahvan ja tunnistettavan aseman on saavuttanut juurikin opinto-ohjaus, joka on kenties helpoimmin tunnistettavissa oleva ohjauksen osa-alue.

Nykyisen niin sanotun postmodernin eli jälkiteollisen yhteiskunnan tunnusmerkkejä ovat mosaiikkimaisuus, yksilöllisyys, koulutuksen korostus, mahdollisuuksien runsaus, tehokkuus, globalisaatio, kansainvälisyys, kilpailu, hajanaisuus ja epävarmuus. Nämä yhteiskunnalliset piirteet asettavat haasteita ja kehitystarpeita ohjaukselle, jotta se tukee parhaalla mahdollisella tavalla yhteiskunnan tarpeita ohjatessaan ihmisiä heidän elämänsä eri vaiheissa ja eri osa-alueilla. Kouluttautuminen ja työelämä, kuten elämä muutenkin, on nykyään täynnä valintoja ja vapautta. Valinnanmahdollisuus tarjoaa joustoa ja mahdollisuuksia yksilöllisiin, persoonallisiin valintoihin ja ratkaisuihin, jotka tukevat parhaalla mahdollisella tavalla yksilön omaa elämää. Tämä asettaa selvän tarpeen ohjaukselle ja ohjauksen kehittämiseksi, koska asiakaskunta ei ole enää samanlaista, samanlaisine ongelmineen vaan

jokainen on yksilö, jolla on oma erityinen elämäntilanteensa ja tarpeensa ohjaukselle. Yhteiskunnan muutoksiin ja sen asettamiin vaatimuksiin on pyritty vastaamaan erityisesti koulutuspolitiikan kautta. Keskeisinä muotoina korostuvat erityisesti työttömien kouluttaminen, elinikäinen oppiminen ja lahjakkaiden tehokas hyödyntäminen. Nykyisen työelämän ja myös koulutusjärjestelmän suuri haaste on tehokkuus. Koulutusjärjestelmän osalta tämä tarkoittaa opintojen keskeyttämisten, päällekkäisyyksien ja pitkittymisten vaikutuksia kansantaloudelle, joka asettaa ohjauksen kehittämislle myös kustannustehokkuustarpeita. Globalisoituminen ja teknologinen kehitys muuttavat työelämää ja sen tarpeita nopeasti, joka puolestaan heijastuu kouluttautumiseen ja vaadittavaan osaamiseen. Ohjauksen osalta on tärkeää pystyä seuraamaan näitä työelämän muutoksia, jotta ohjaus pysyy ajanmukaisena. Samaan aikaan ohjauksen avulla on pyrittävä kehittämään opiskelijoiden identiteettiä, sillä nykyinen työelämä vaatii aktiivista työntekijää, jolla on taito kehittyä ja tunnistaa omat vahvuutensa. (Sallinen 2003, 42-43; Lairio, Puukari & Nissilä 2001, 72-75; Lairio, Puukari & Nissilä 2001, 77, 79.) Nämä nykyisen yhteiskunnan tunnusmerkit kuvattuna erityisesti opintojen ohjauksen näkökulmasta kuvaavat hyvin ohjauksen asemaa yhteiskunnan ja ihmisten välissä, jonka tulisi palvella molempien parasta ja auttaa paremman lopputuloksen saavuttamisessa.

Perinteisesti ohjauksen käsitettä on kirjallisuudessa käsitelty suhteessa terapiaan, neuvontaan ja avunantoon. Amerikkalaisessa perinteessä ja kirjallisuudessa, jolla on myös tällä hetkellä pisin historia ja laajin määrä julkaisuja, ohjausta on käsitelty useimmiten aina terapian rinnalla, koska näillä käsitetään olevan samat periaatteet, lähtökohdat ja menetelmät. Suomessa sen sijaan ohjauksen ja terapian välille on tehty selvempi raja esimerkiksi siinä, että terapiassa asiakkaat ovat lähtökohtaisesti psyykkisesti häiriintyneitä tai heillä on jokin psyykinen ongelma, vika tai vamma, kun taas ohjauksessa asiakkaat ovat lähtökohtaisesti terveitä eikä toiminnan tarkoituksena tai tavoitteena ole minkään puutteen korjaaminen vaan ajankohtaisten, tilannesidonnaisten ja kehityksellisten kysymysten, ajatusten ja ongelmien selventäminen ja ratkaiseminen. Ohjaus on myös varsin lyhytkestoista. (Latomaa 2011a, 47-48; Onnismaa 2007, 27-29; Lairio & Puukari 2001, 9-10.) Käsitän tässä tutkielmassa ohjauksen omana toimintamuotonaan, joka ei ole terapiaa, vaan toimintaa, joka kulkee neuvonannon, tiedottamisen ja terapian välimaastossa, hyödyntäen näiden kaikkien osia tilanteen ja tarpeen mukaan. Kasvatuspsykologiestikin näkökulmani on ohjauksen mahdollisuuksissa tarjota tukea ja apua kaikille ihmisille kattavasti läpi elämän

erilaisissa tilanteissa, ei pelkästään niille, joilla on esimerkiksi psyykinen häiriö tai muita ongelmia.

Ohjaus on myös pedagogista toimintaa (Latoma 2011a, 50; Onnismaa 2007, 24). Timo Latomaan (2011a, 50-51) mukaan ohjaus voidaan käsittää pedagogisena toimintana, joka tarkoittaa ymmärryksen välittämistä ohjattavalle, ei niinkään ohjattavaan vaikuttamista. Psykologisesti tulkittuna tämä tarkoittaa ohjaajan pyrkimystä ymmärtää ja tulkita ohjattavan sen hetkisiä mentaalisia maailmasuhteita, elämäntilannetta, toimintaa ja kokemusta ja välittää tämä ymmärrys myös ohjattavalle. Tämä voi onnistuessaan auttaa ohjattavan käsitys- ja ymmärryskyvyn lisääntymisessä ja maailmasuhteiden haltuunotossa. Ajatuksena on, että mahdollisuudet muutokseen ovat ohjattavalla itsellään, mutta hän tarvitsee niiden haltuunottoon ulkopuolista apua ja tukea. Ohjaaja ei ole mikään ratkaisu ohjattavan ”ongelmiin” vaan hän tekee ohjaustilanteessa yhteistyötä ohjattavan kanssa, joka on tilanteessa aktiivinen osapuoli eikä niinkään pelkkä toimintojen kohde (Onnismaa 2007, 7-9).

Latoma (2011a, 51-53) esittää myös psykologisen tavan tarkastella pedagogista toimintaa mielen rakenteiden ja niihin vaikuttamisen perusteella. Tämän jaottelun perusteella ohjaus voidaan sijoittaa pedagogisen toiminnan kentällä opettamisen/koulutuksen, kasvatuksen, uudelleen koulutuksen ja psykoterapian välimaastoon. Nämä eri toiminnanmuodot eroavat toisistaan siinä, että ymmärryksen välittäminen suuntautuu sisällöllisesti ja tavoitteellisesti eri tavoin kohti mielen rakenteita. Opettaminen ja koulutus on ennen kaikkea uusien kognitiivisten mielen rakenteiden luomista kun taas uudelleen koulutus keskittyy olemassa olevien rakenteiden korjaamiseen. Kasvatus on uusien mielen kokemuksellisten tunnerakenteiden muodostamista, psykoterapia sen sijaan korjaa aiempia tunnerakenteita. Ohjaus on siis toimintaa pedagogisella kentällä, joka ottaa piirteitä opettamisesta, kasvatuksesta, uudelleen koulutuksesta ja psykoterapiasta aina tarpeen mukaan ja ohjattavan sen hetkisestä tilanteesta riippuen. Tämä ohjauksen määrittely perustelee mielestäni hyvin ohjauksen toiminnan muotojen monimuotoisuutta ja sen käytännön kirjavuutta.

Ohjauksen rakenne on mielestäni helppoa käsittää tiedottamisen ja neuvonnan käsitteiden myötä. Ohjauksen tilanteet vaihtelevat asiakkaan tarpeen mukaan ja asiantunteva ohjaaja kykenee arvioimaan missä suhteessa ja millä toimintatavalla ohjattavaa pystytään tukemaan ja auttamaan parhaiten. Tiedottamisella tarkoitetaan ohjaustilanteessa jaettavaa tie-

toa, jota ohjattava tarvitsee. Tiedotus on ennen kaikkea ajankohtaisen, tarpeellisen ja oikean tiedon hallintaa sekä välittämistä, jonka käyttöön ohjattavaa voidaan ohjata. Ohjattavan tausta ja sen hetkinen tilanne vaikuttavat siihen mikä tieto on tietyssä kontekstissaan ajankohtaista, tarpeellista ja oikeaa. Neuvonta sen sijaan on tiedottamista vuorovaikutteisempaa, jossa ohjattava kaipaa ohjaajalta neuvoja päätöksenteossaan. Ohjaaja ei kuitenkaan lähde antamaan suoria neuvoja vaan voi antaa vaihtoehtoja, jakaa tietoa ja ohjata ohjattavaa tekemään omia ratkaisujaan sekä oikeanlaisia kysymyksiä. (Onnismaa 2007, s. 23-25.) Aiempien ohjauksen määrittelyjen myötä neuvonta, tiedotus, terapia ja ohjaus voidaan ajatella erillisinä toiminnanmuotoinaan, mutta toisaalta ohjauksen voidaan nähdä sisältävän näitä kaikkia. Tässä tutkielmassa tulen keskittymään erityisesti yliopistossa tarjottavaan ohjaukseen ja sen erilaisiin muotoihin ja näen ohjauksen juurikin tällaisena moniulotteisena toimintana, jonka ohessa tapahtuu näitä kaikkia edellä mainittuja toiminnanmuotoja riippuen ohjauksen tarjoajasta, tarkoituksesta ja tilanteesta.

Tässä tutkielmassa esiteltävä korkeakoulujen ja erityisesti yliopistojen tarjoama ohjaus asettuu ohjauksen toimintakentillä opinto-ohjauksen piiriin, joka on osa virallista ohjausjärjestelmää Suomessa. Opinto-ohjauksella on selkeästi pisin historia ja vakain asema osana suomalaista yhteiskuntaa ja ohjauksen muut toimintakentät ovat kehittyneet myöhemmin osana yhteiskunnan, työelämän ja koulutuspolitiikan muutoksia ja vaatimuksia. Opinto-ohjauksen kenttäkin on laajentunut viimeisten kolmenkymmenen vuoden aikana perusteelta toiselle asteelle, korkeakouluihin, aikuiskoulutukseen ja työelämään. Tämä nopea laajentuminen ja ohjausasiantuntijoiden tarve eivät ole kuitenkaan vieläkaan tasapainossa ohjaajakoulutuksen kanssa. (Lairio & Nissilä 2003, 14 & 26.) Korkea-asteen ohjaus on noussut opinto-ohjauksen kehittämisen keskiöön vasta viime vuosien aikana kun tarve opintojen ohjaukselle on lisääntynyt ja huomioitu. Erityistä korkea-asteen ohjaukselle ja sen kehittämiseksi on ajatus ohjauksen toteuttamisesta verkostoyhteistyönä, joka huomioi opiskelijoiden opinnot, kasvun ja kehityksen sekä väylät työelämään. Toisin sanoen yhdenlainen asiantuntijuus ei riitä vastaamaan opiskelijoiden tarpeeseen ja tämän vuoksi tarvitaan yhteistyötä ja moniammatillista osaamista. (Lairio & Nissilä 2003, 21-22.) Tarkastelen ohjausta yliopistoissa tarkemmin tämän luvun kappaleessa 2.2. Ohjaus osana suomalaista yliopisto-opetusta.

2.2. Ohjaus osana suomalaista yliopisto-opetusta

Suomalaisissa yliopistoissa ohjaus on kehittynyt vähitellen noin 1970-luvulta lähtien opiskelijoiden ja koulutusjärjestelmän tarpeisiin vastaten, kun perustettiin opintotoimistoja ja opintosihteerin virkoja. Aiemmin ohjaukselle ei oltu nähty tarvetta, vaan oli korostettu opiskelijoiden akateemista vapautta ja opettajien vastuuta tieteenalasta, ei opiskelijoista. Kuitenkin vasta 1990-luvulla alettiin kiinnittää erityistä huomiota ohjaukseen pitkittyneiden opintoaikojen vuoksi. Ohjaus alettiin nähdä keinona tukea opintosuunnitelmia ja lyhentää opiskeluaikoja. Erityisesti uusi yliopistojen rahoitusjärjestelmä lisäsi painetta juuri opintoaikojen lyhentämiselle. Ohjauksen merkitys osana korkeakoulujen toimintaa onkin noussut erityisen huomion kohteeksi sekä Suomessa että ulkomailla viime vuosien aikana. Suomessa Korkeakoulujen arviointineuvosto kiinnitti 2000-luvulla huomiota opintojen ohjaukseen ja suoritti ohjauksen arvioinnin vuonna 2001 ja seurannan vuonna 2005, joiden perusteella laadittiin suosituksia ohjauksen kehittämiseksi osana suomalaista korkeakouluopetusta. Arviointi rajattiin koskemaan perustutkintoon johtavia koulutuksia ja niiden ohjausta, mutta myös muita korkeakoulujen ohjauksen muotoja ja tahoja sivuttiin. Projektissa hyödynnettiin opiskelijoiden, henkilökunnan ja ulkoisen arviointiryhmän arvioita, täten pyrittiin edistämään yhteisöllistä kehittämistä ja dialogia opiskelijoiden ja henkilökunnan välillä. Laadukkaan ohjauksen piirteiksi asetettiin ohjaustiedon ajankohtaisuus, erilaisten ohjaustarpeiden tunnistaminen, ohjauksen riittävä tarjonta, laadukkuus, oikea-aikaisuus ja helppo saatavuus niin, että opiskelija pystyisi itseohjautuvasti hyödyntämään järjestelmää. Ohjauksen arvioinnin jälkeen arviointiprojekti antoi kehittämissuosituksia korkeakoulujen ohjaukselle. Keskeinen huomio arvioinnissa liittyi ohjauksen käsitteen tulkintaan ja sen monimuotoisuuteen, suosituksena annettiinkin käsitteestä keskustelu niin valtakunnallisesti, oppilaitoksissa kuin koulutusohjelmittain. Toiminnan lähtökohtana tulisi olla opiskelijan vastuu omista opinnoistaan, mutta korkeakouluilla on kuitenkin vastuu riittävän ja oikein ajoitetun ohjauksen järjestämisestä, itseohjautuvuuden tukemisesta ja koko opintojen ajan tarjolla olevasta mahdollisuudesta henkilökohtaiseen ohjaukseen. Lisäksi korkeakoulujen tulisi laatia opintojen ohjauksen suunnitelma, joka perustuisi kokonaisstrategiaan ja jossa ilmenisi toiminnan tavoitteet ja periaatteet. Ohjausjärjestelmää tulisi kehittää kokonaisuutena, joka perustuu hyvin koordinoituun yhteistyöhön ja verkostoitumiseen, ja jota tehdään tunnetuksi eri väylien kautta. Pienryhmäohjauksen ja internetohjauksen merkitystä korostettiin. Ohjauksen kehittäminen nähdään yhtenä yhteiskuntapoli-

tiikan keinoista toteuttaa tavoitteita, joita työelämä asettaa yliopistoille. Keväällä 2004 korkeakoulujen arviointineuvosto toteutti projektin seurannan, jonka tarkoituksena oli saada tietoa aiemmin annettujen suositusten toteutumisesta. Seurannan mittareina toimivat aiemman arvioinnin pohjalta luodut suositukset ohjauksen järjestämisestä ja sen tavoitteista. Seurantaan osallistui 11 yliopistoa ja 18 ammattikorkeakoulua, osa oli jo arviointivaiheessa mukana, mutta mukaan otettiin myös uusia korkeakouluja. (Lairio & Penttilä 2007, 8; Lairio & Rekola 2007, 107-108; Moitus & al. 2001, 9-11, 17, 23-55; Vuorinen & al. 2005, 3, 16 & 18.) Huomion kiinnittyminen ohjauksen merkitykseen osana korkeakoululaitosten toimintaa on ajallisesti tapahtunut melko vasta, joten näiden teoreettisten tavoitteiden siirtyminen käytäntöön on periaatteessa vasta tapahtumassa ja hakemassa muotoaan. Sen sijaan taustalla vaikuttavat työelämän muutokset ja vaatimukset työvoiman saatavuudelle ovat tapahtuneet jo aiemmin, mutta toisaalta näitä muutoksia tapahtuu jatkuvasti, mikä asettaa haastavan aseman ohjauksen mahdollisuuksille mukautua muuttuviin tilanteisiin nopeastikin.

Tarve korkea-asteen ohjaukselle EU:n alueella on syntynyt erityisesti laajenevien opiskelumahdollisuuksien sekä lisääntyneen ja helpottuneen työliikkuvuuden ansiosta. Opiskelijoiden muuttuneet tarpeet, niihin vastaaminen sekä mahdollisten ongelmien ehkäisy ovat ohjauksen ydintä, johon tällä toimintatavalla nähdään olevan keskeinen asema ja mahdollisuus vastata. Suomalaisissa yliopistoissa ohjauksen tarve on lisääntynyt useista eri syistä. Keskeistä on yliopistojen verkostoituminen ja yhteistyö kansallisesti sekä kansainvälisesti yhteiskunnan ja erityisesti työelämän kanssa. Nykyinen epävarma työelämä, joka ei tarjoa enää pysyviä pitkiä työuria vaan katkonaisuutta ja muuttuvia tilanteita, määrittelee pitkälti koulutuksen ja ohjauksen tarvetta. Tästäkin johtuen aloittavat opiskelijat ovat taustoiltaan ja tarpeiltaan entistä heterogeenisempiä, kansainvälisyys opiskelijoiden joukossa on lisääntynyt ja opiskelumahdollisuudet ovat entistä yksilöllisempiä ja monimuotoisempia. Erilaiset opetuksen tavat kuten avoin yliopisto, verkko-opetus ja tätä myötä etäopetus ovat lisääntyneet, mikä vaikuttaa omalta osaltaan esimerkiksi ohjauksen tarpeisiin, mutta myös mahdollisuuksiin tapahtua virtuaaliympäristöissä. (Lairio & Puukari 2000, 161; Lairio & Puukari 2000, 166 & 169.)

Yliopistojen ohjauksen järjestämisessä on havahduttu siihen, ettei yhdenlainen asiantuntijuus enää riitä vastaamaan opiskelijoiden tarpeisiin. Keskeistä onkin moniammatillinen

asiantuntijuus ja yhteistyö ohjausta tarjoavien kollegoiden kesken. Tämä tarkoittaa siis erilaisten ohjausosaamisten käyttöönottoa, järjestelmän kehittämistä ja opiskelijoiden sekä kollegojen tukemista. Opinto-ohjaajakoulutus onkin osallistunut korkea-asteen ohjauksen kehittämiseen vuodesta 2000 lähtien tarjoamalla täydennyskoulutusta yliopistojen ohjaus- ja opetushenkilöstölle, joka tarjoaa välineitä ohjauksen jäsentämiseen, arviointiin ja kehittämiseen. Keskeistä on moniammatillisen yhteistyön lisäksi järjestää ohjaus niin, että se tukee opiskelijoiden elämää kattavasti sekä opintojen että kasvun ja kehityksen kannalta. Ohjauksen kehittämisen lähtökohdaksi tulee aina pitää koko opiskelupolkua aina hakuvaiheesta työelämään hakeutumiseen saakka. Matkan varrella opiskelijoilla on erilaisia tarpeita ja näihin tulee pystyä vastaamaan. Esimerkiksi työelämän tarpeet määrittelevät ohjauksen tarpeita ja täten onkin keskeistä ohjata opiskelijoita akateemisen maailman ulkopuolelle kohti työelämää ja niitä kvalifikaatioita mitä työelämä vaatii. (Lairio & Nissilä 2003, 21-22; Lairio & Puukari 2000, 166-167; Nummenmaa & Lairio 2005, 11; Nummenmaa 2011, 178, 187.)

Merkittävän haasteen korkeakoulujen ohjaukselle asettaa entistä heterogeenisempi opiskelijajoukko, jolla on hyvinkin erilaiset elämäntilanteet, tarpeet, lähtötaso, motivaatio ja odotukset koulutuksen suhteen. Ohjauksen kehittämisen taustalla on vaikuttanut vahvasti käsitys opiskelijaryhmästä, jolla olisi samanlaiset ohjauksen tarpeet johtuen samanlaisesta taustasta. Tosiasiassa yliopisto-opintonsa aloittavat opiskelijat eroavat nykyään toisistaan niin ikänsä, aiempien opintojensa, työssäkäyntinsä ja perhesuhteidensa osalta, mikä asettaa ohjaukselle varsin erilaisia tarpeita. Joukossa on esimerkiksi avoimen yliopiston opiskelijoita, aikuisopiskelijoita, vammaisia opiskelijoita, sosiaalisia ja henkilökohtaisia ongelmia omaavia opiskelijoita, vaihto-opiskelijoita ja välillä esimerkiksi äitiysloman tai asepalveluksen vuoksi poissaolevia opiskelijoita. Heille kaikille tulisi kuitenkin pystyä takaamaan oikeanlaista ohjausta, oikeaan aikaan ja tarvittava määrä. Keskeiseksi nousee erityisesti henkilökohtaisen ohjauksen määrä. (Lairio & Penttilä 2007, 8-9; Lairio & Penttilä 2000, 167-169; Moitus & al. 2001, 41.)

Ohjaukseen ja sen järjestämiseen liittyy myös ongelmia. Yksi merkittävä ongelma on, että opiskelijat eivät aina hae ohjausta tai he eivät osaa tunnistaa ja hyödyntää tarjolla olevia tahoja. Ohjauksen rakenteet ovat sekavia ja osittain näkymättömiä. Ohjausta tarjoavat monet eri tahot ja useilla eri virkanimikkeillä. Toisaalta tietoa saa myös internetistä ja kirjalli-

sista oppaista, mutta saatavuudesta ei aina tiedoteta riittävästi. (Moitus & al. 2001, 41; Lairo & Penttinen 2005, 25-26.) Penttisen ja Falckin (2007, 48 & 59-62) esittelemän Jyväskylän yliopiston opiskelijakyselyn tulokset osoittavat, että opintojen alkuvaiheessa apua ja ohjausta haettiin erityisesti omalta opiskelijatutorilta, oman laitoksen opettajalta tai kansliahenkilökunnalta, kirjaston henkilökunnalta tai muilta opiskelijatovereilta. Selvästi eniten apua haettiin kuitenkin opiskelijatovereilta. Opintojen edetessä opiskelijatoverit säilyivät merkittävimpänä ohjauksen lähteenä, mutta muut ohjauksen lähteet vaihtelivat hieman.

2.3. Opintojen alkuvaiheen ohjaus

Erityisen merkityksellistä ohjaus on opintojen alkuvaiheessa. Ensimmäinen opiskeluvuosi on todettu haasteelliseksi ja kriittiseksi opintoihin sopeutumisen ja sitoutumisen kannalta. Uudenlaiset opetusjärjestelyt, kuten suuret massaluennot ovat yleensä merkittävä muutos aiempaan eikä niihin ole totuttu. Uudet opetustavat ja tentit edellyttävät uudenlaisten opiskelutaitojen kehittämistä. Tietokonejärjestelmät ja tiedonhaku kirjastoista vaativat opettajaa ja totuttelua. Lisäksi esimerkiksi yliopiston byrokraattinen hallinto voi aiheuttaa ongelmia tai vaikeuksia. Merkittävää on myös uuteen sosiaaliseen ympäristöön tottuminen, vapaa-ajan ja opintojen yhdistäminen sekä ajankäyttö. Nuoruuteen kuuluvat kehitystehtävät ajoittuvat yleensä samaan aikaan opintojen aloittamisen kanssa ja täten henkilökohtaisessa elämässä tapahtuvat muutokset kuten parisuhde, kotoa poismuuttaminen ja itsenäistyminen asettavat haasteita psykososiaaliselle kehitykselle ja voivat tehdä opintojen aloittamisesta haastavaa. (Annala 1995, 49-50; Aittola 1986, 20-24.) Tämä tekee ymmärrettäväksi vaatimuksen ohjauksen monimuotoisuudesta ja moniammatillisuudesta. Opintojen alkuvaiheen ohjaus ei voi olla pelkkää opintojen ohjausta vaan sen tulee ulottua laajasti erilaisiin uutta opiskelijaa koskeviin asioihin ja ilmiöihin.

Penttinen ja Falck (2007, 43-45) esittelevät artikkelissaan useita tutkimuksia, jotka korostavat sosiaalisen tuen ja opintoihin sitoutumisen merkitystä. Näiden tutkimusten perusteella opintojen keskeyttämiseen liittyi useasti sosiaalisia syitä, jotka vaikuttivat merkittävämmältä kuin esimerkiksi opintoihin liittyvät ongelmat. Keskeistä on siis erityisesti löytää oma paikka opiskeluympäristössä ja sosiaalisessa elämässä. Yliopistoon siirtyminen ja opintojen aloittaminen on usein merkittävä siirtymävaihe nuoren elämässä ja tällöin on turvallista samaistua ja kuulua opiskelijajayhteisöön, jolloin voi turvallisesti hahmottaa omaa

muuttuvaa identiteettiään. Vuonna 2000 toteutettu suomalaisopiskelijoiden terveystutkimus osoitti, että ongelmat opiskelijasuhteiden muodostamisessa olivat yhteydessä opiske-
luotteen ongelmiin. Ne joilla oli ongelmia opiskeluiden haltuunotossa kokivat olevansa yksinäisempiä eivätkä kokeneet kuuluvansa mihinkään ryhmään. Akateeminen integraatio vaatiikin siis tukea sekä kanssaopiskelijoilta, mutta myös opettajilta. Yliopisto organisaationa ei tutkimusten perusteella tee opintojen alkuvaiheen opiskelijoille välttämättä selväksi sitä, mitä heiltä vaaditaan. Tällöin korostuu erityisesti vertaistuki muilta opiskelijoilta, jonka on havaittu tukevan positiivista opiskeluilmapiiriä. Sen sijaan opetushenkilöstö voi toteuttaa opetuksessaan erilaisia menetelmiä, jotka omalta osaltaan edistävät sosiaalista integraatiota ja opiskelijoiden välistä vuorovaikutusta. Lisäksi opettajien asenne opiskelijoihin vaikuttaa merkittävästi siihen kuinka opiskelijat näkevät itsensä osana yhteisöä. Opettajahenkilöstön myönteiset asenteet sitouttavat opiskelijoita paremmin yhteisöön.

Tarkastelen tutkielmassani yliopiston ohjausta opintojen alkuvaiheessa, mikä on siis vain osa opiskelijan opintojen aikana vastaanottamasta ohjauksesta, mutta on nähty sitäkin tärkeämpänä keinona sitouttaa opiskelijat opintoihin, yliopistoon ja opiskelijayhteisöön. Ohjauksen voisi katsoa alkavan jo hakuvaiheessa, kun yliopistot järjestävät abipäiviä, osallistuvat rekrytointitapahtumiin, vanhemmat opiskelijat käyvät esittelykänneillä lukioissa ja tietoa koulutusvaihtoehdoista jaetaan hakuoppaissa, internetissä ja lehdissä. Valituille opiskelijoille toimitetaan jo hyväksymiskirjeen mukana materiaalia liittyen opintojen suunnitteluun ja opintososiaalsiin asioihin sekä yleensä mukana toimitetaan pienryhmäohjaajan tai opiskelijajärjestön esittely. Varsinainen opintojen alkuvaiheen ohjaus tapahtuu yleensä heti ensimmäisten päivien ja viikkojen aikana, jolloin opiskelijoille järjestetään paljon erilaisia tapahtumia ja tilaisuuksia. Alkuvaiheessa ohjausta tarjotaankin yleensä paljon ja ohjaukseen osallistuvat esimerkiksi pienryhmäohjaajat, omaopettajat, opintosih-
teerit, atk-henkilöstö, kirjaston informaatikot ja ylioppilaskunta. Tilaisuuksissa puhutaan esimerkiksi sivuaineista, yliopistosta kokonaisuutena, opetuksen tukipalveluista, opintojen rakenteesta, opintososiaalisista asioista ja ainejärjestöjen toiminnasta. (Moitus & al. 2001, 42-43.) Uusien opintojen alussa, uudessa ympäristössä, uusien opiskelukavereiden keskellä on runsas ohjauksen määrä varmasti myös sekava tilanne ja haasteena ohjaukselle on olla selkää ja tavoittaa kaikki uudet opiskelijat.

Ohjaus- ja neuvontapalvelut osana suomalaisia yliopistoja on järjestetty tietyn rakenteen mukaisesti, joskin joitakin rakenteellisia ja nimikkeellisiä eroavaisuuksia näiden palveluiden järjestämisessä yliopistojen välillä on olemassa. Opiskelijapalvelut tai opintotoimisto toimii yliopiston keskushallinnosta käsin ja vastaa hallinnollisesti opiskelijoiden ohjauksesta ja neuvonnasta. Opiskelijapalveluiden alaisuuteen kuuluu useita yksikköjä kuten ura- ja rekrytointipalvelut sekä kansainväliset asiat. Opiskelijapalveluiden keskeinen tarkoitus on tarjota yleistä tietoa yliopistosta ja sen tarjonnasta opiskelijoille sekä hakijoille. Tämän lisäksi opiskelijapalvelut vastaavat opiskelijatutoreiden eli pienryhmäohjaajien koulutuksesta. Ura- ja rekrytointipalvelut käynnistettiin osana suomalaisten yliopistojen ohjaus- ja neuvontapalveluita vuosina 1994-1995 opetusministeriön rahoituksella tarkoituksena edistää opiskelijoiden työllistymistä. Toiminnassa korostuukin uranvalintaan liittyvä neuvonta, työelämätiedottaminen, työllistymisvalmiuksien kehittäminen sekä sivuainevalintojen ohjaus. Kansainvälisistä asioista yliopistojen ohjaus- ja neuvontapalveluissa vastaavat kansainväliset yksiköt, jotka ovat syntyneet erityisesti kansainvälistymisen ja vaihto-opiskelun lisääntymisen myötä. Toiminnan tarkoituksena on tarjota ohjausta ja neuvontaa sekä saapuville että lähteville vaihto-opiskelijoille ja kouluttaa ja pitää yllä saapuville vaihto-opiskelijoille rakennettua opettaja- ja opiskelijatutortoimintaa. Yliopistojen tiedekunnissa ohjaus- ja neuvontatyö on pääasiallisesti opintosihteerien vastuulla. He tarjoavat opiskeluun liittyvää neuvontaa tiedekunnan koulutustarjonnan tasolla. Yliopistojen laitoksissa ohjauksesta ja neuvonnasta vastaavat puolestaan amanuenssit. Näiden ohjauspalveluiden lisäksi esimerkiksi YTHS eli ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö vastaa opiskelijoiden terveydenhuollosta ja yliopistojen ylioppilaskunnat tarjoavat useita erilaisia palveluita opiskelijoille. (Lairio & Puukari 2000, 161-163.)

Kaksi keskeistä ja merkittävää opintojen alkuvaiheen ohjausmuotoa ovat pienryhmäohjaus ja omaopettajatoiminta. Näistä voidaan käyttää myös nimityksiä opettaja- tai opiskelijatutorointi. Pienryhmäohjaus on vertaisohjausta, jota tarjotaan opintojaan aloittaville opiskelijoille heti heidän opintojensa alussa vanhempien opiskelijoiden toimesta pienryhmissä. Ryhmässä on useita aloittavia opiskelijoita ja yksi tai useampi pienryhmäohjaaja. Ohjaus on osa virallista ohjausta ja perustuu vuorovaikutukseen. Tavoitteena on perehdyttää opiskelijat opintoihin sekä yliopistoon ja helpottaa opintojen aloitusta. Pienryhmäohjaajilla on merkittävä rooli osana uusien opiskelijoiden opintojen aloitusta. (Moitus & al. 2001, 44; Ahonen 1999, 102-105.)

Omaopettajatoiminta on saanut alkunsa osana suomalaista korkeakouluopetusta ja -ohjausta vuonna 1991 valtakunnallisen kokeiluprojektin myötä, jossa olivat mukana Helsingin yliopisto, Oulun yliopisto ja Teknillinen korkeakoulu. Kokeilu sai alkunsa opiskelijoiden toiveesta kun ohjaus koettiin liian sirpaleisena ja opettajat etäisinä. Toiminnan perimmäisenä tarkoituksena onkin ollut kehittää opettajien ja opiskelijoiden välistä vuorovaikutusta ja kaventaa sitä kuilua, joka on pitänyt nämä etäällä toisistaan. Tämän on ajateltu johtavan parhaimmillaan tiedeyhteisön parempaan keskusteluun ja yhteistyöhön, joka antaa sekä opettajille että opiskelijoille jotain. Opettajille on ajateltu tarjoutuvan mahdollisuus oman opettamisen pohtimiseen opiskelijoiden näkökulmasta ja opiskelijoille puolestaan voitaisiin tällä tavoin tehdä yliopistosta henkilökohtaisempi ja tutumpi paikka. Tätäkin ajatusta merkittävämpänä on nähty kuitenkin omaopettajatoiminnan mahdollisuudet opintojen aloittamisen ja sujuvuuden tukemisessa, mikä ennaltaehkäisee opintojen keskeytyksiä ja opiskelijoiden syrjäytymistä. (Kuure 1995, 51-52, 55; Oulun yliopiston koulutusneuvosto 2013; Viitala 1994, 1-3.) Vaikka toiminta on saanut alkunsa jo yli kymmen vuotta sitten, on toiminnan vakiintuminen osaksi käytäntöä vienyt aikaa ja hakee yhä edelleen omaa paikkaan ja muotoaan ohjauksen kentällä.

Omaopettajaksi ei vaadita koulutusta tai muuta pätevyyttä, mutta taitoja voi toki kehittää. Keskeisiä vaatimuksia ovat halu auttaa ja kyky kuunnella sekä keskustella. Hyvän omaopettajan tunnuspiirteitä ovat lisäksi esimerkiksi empatiakyky, opiskelijan aktiivinen kuuntelu ja opiskelijan esittämien asioiden tiivistäminen ja muotoilu toisin, joka voi auttaa opiskelijaa selkeyttämään ajatuksiaan. Omaopettajan itsereflektio edesauttaa taitojen kehittymistä, jonka myötä esimerkiksi opiskelijoiden oikeiden ongelmien tunnistaminen helpottuu ja keskustelutyö voi kehittää kohti rohkaisevampaa ja avoimempaa otetta. (Kuure 1995, 53.) Nämä hyvän omaopettajan tunnuspiirteet ovat selvästi myös hyvän ohjaajan tunnuspiirteitä, ohjauksen paikasta ja tarkoituksesta riippumatta.

Omaopettajatoiminnan ajoituksessa ja tarjonnassa on erovaihteluita. Ohjausta on useimmiten tarjottu pelkästään opintojen alkuvaiheessa ensimmäisen opiskeluvuoden aikana, mutta joissakin tapauksissa kyseistä ohjausta on tarjottu läpi opintojen tai vaikka painottuen opintojen loppuvaiheeseen. (Kuure 1995, 54.) Selvää on, että opiskelijoiden tarpeet ja halu saada ohjausta vaihtelevat suuresti, johtuen esimerkiksi erilaisista taustoista ja elämäntilan-

teista. Tämän lisäksi yliopistojen tiedekuntien ja laitosten välillä on ollut eroja mahdollisuuksissa tarjota ohjausta.

Opetusministeriön ja yliopistojen välisen sopimuksen myötä yliopistoissa tuli ottaa käyttöön vuoteen 2006 mennessä opiskelijoiden henkilökohtaiset opintosuunnitelmat eli hopsit. Henkilökohtainen opintosuunnitelma on nähty yhtenä keinona parantaa opintojen suunnitelmallisuutta ja ehkäistä pitkittyneitä opiskeluaikoja. Henkilökohtaisen opintosuunnitelman tarkoituksena on selkeyttää opiskelijan tavoitteita, lähtökohtia ja mahdollisuuksia ja luoda oma opintopolku erilaisten vaihtoehtojen välillä. Suunnitelman pohjana toimii tutkintorakenne. Henkilökohtaisen opintosuunnitelman tekeminen tarkoittaa valintoja, opintojen kokonaisuuden hahmottamista ja aikatauluttamista. Nykyään yleistä on tehdä niin sanottu ehops eli verkossa laadittava nopea lomakepohjainen suunnitelma, johon voi helposti valita kurssit kurssitarjonnasta. Yliopistojen välillä on kuitenkin eroja ja toteutukset vaihtelevat avoimen ja varsin rajatun suunnitelman välillä. Hops tehdään ensimmäisen kerran jo heti ensimmäisen opiskeluvuoden aikana, mutta sitä olisi tarkoitus tarkentaa ja seurata läpi opintojen. Laaditun hopsin seurannassa on myös paljon eroja eri yliopistojen välillä. Hops-ohjaus voidaan nähdä omana ohjauksen muotonaan, mutta yleisesti se linkittyy muihin ohjauksen muotoihin, kuten omaopettajatoimintaan. (Skaniakos 2011, 6-7; Vuorinen & al 2005, 10.)

Niin sanottujen yliopiston virallisten ohjaustahojen lisäksi ohjausta tarjoavat myös esimerkiksi yliopistojen ylioppilaskunnat, ainejärjestöt, ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö eli YTHS ja kirjastot. Yliopiston ylioppilaskunta on ylioppilasmaailmassa säädetty yliopiston opiskelijoiden keskuudessa valittava itsehallinnollinen toimielin, jonka tarkoituksena on toimia jäsenten yhdyssiteenä ja edistää heidän erilaisia pyrkimyksiään. Sen jäseniä ovat kaikki tutkinto-opiskelijat. (L 24.7.2009/558.) Ylioppilaskunnan alaisuudessa toimii useita ainejärjestöjä, jotka ovat oman opiskelualansa opiskelijaryhmiä ja ajavat samaa alaa opiskelevien etuja. Lisäksi yliopistoissa toimii useita erilaisia harrasteryhmiä. YTHS puolestaan vastaa kattavasti opiskelijoiden terveydestä, sen edistämisestä ja tutkimisesta. Kirjastot ovat yksi keskeisimmistä tiedonlähteistä opiskelijoille. Kirjastoissa onkin tarjolla ohjausta monipuolisten järjestelmien käyttöön ja tiedonhakuun.

2.4. Ohjaus Oulun yliopistossa ja Oulun yliopiston kauppakorkeakoulussa

Käsittelin aiemmin ohjauksen käsitettä yleisesti, tein katsauksen ohjaukseen osana suomalaista yliopisto-opetusta ja erityisesti osana yliopisto-opintojen aloitusta. Seuraavaksi teen tarkemman katsauksen edellä kuvailtujen ohjauksen muotojen toteutumiseen Oulun yliopistossa ja Oulun yliopiston kauppakorkeakoulussa. Olen saanut Oulun yliopiston hyvinvointi- ja ohjauspalveluilta sekä kauppakorkeakoululta käyttööni materiaalia, joissa kuvailaan tarkemmin ohjauksen periaatteita ja muotoja Oulun yliopistossa ja kauppakorkeakoulussa. Lisäksi olen hyödyntänyt koonnissa Oulun yliopiston internet-sivuja. Tämä koonti vastaa samalla ensimmäiseen tutkimuskysymykseen *Millaista ohjausta ja kenen tarjoamana syksyllä 2014 Oulun kauppakorkeakoulussa opintonsa aloittava pienryhmä saa opintojensa alkuvaiheessa?*

Oulun yliopisto on vuonna 1958 perustettu kansainvälinen tiedeyliopisto, joka tarjoaa monitieteellistä koulutusta ja tutkimusta yhdeksässä tiedekunnassa. Yliopisto työllistää noin 3000 ihmistä ja opiskelijoita on noin 16000. Oulun yliopiston kauppakorkeakoulussa opiskelijoita on noin 1500 ja aloituspaikkoja vuonna 2014 oli 190. Kauppatieteet ovat olleet osa yliopistoa sen perustamisesta asti, mutta nykyisen muotoinen tiedekunta on perustettu vuoden 2000 alussa ja nimi vaihtui Kauppakorkeakouluksi vuonna 2014. Oulun yliopiston kauppakorkeakoulussa voi suorittaa kauppatieteiden kandidaatin (KTK) sekä kauppatieteiden maisterin (KTM) tutkinnot. Kandidaatin tutkinnossa opiskellaan kattavasti kauppatieteiden eri osa-alueita ja pääainevalinta suoritetaan vasta maisterin tutkinnon alkaessa, jolloin valittavana on viisi eri vaihtoehtoa. (Oulun yliopisto 2014; Oulun yliopisto: kauppakorkeakoulu 2014; Oulun yliopisto: tieteenalaesite 2014.) Aiemmin pääainevalinta tehtiin jo opintojen hakuvaiheessa ja opinnot keskittyivät alusta alkaen pääaineen ympärille, mutta koulutuksen rakenteen muutos tuli voimaan vuonna 2014.

Oulun yliopistossa tarjotaan opiskelijoille ohjausta opiskelijakeskuksessa, tiedekunnissa ja erillisissä yksiköissä. Periaatteena on, että ohjausta tarjotaan ja sitä voi ensisijaisesti hakea omasta tiedekunnasta ja laitokselta. Tiedekunnissa ohjausta tarjoavat erityisesti valitut omaopettajat ja pienryhmäohjaajat, mutta myös opintoneuvojat, koulutuspäälliköt, opettajat ja opintohallinnon palvelupisteiden henkilökunta. Opiskelijakeskukseen on koottu fyysisesti samaan paikkaan laajasti erilaisia palveluita kuten yliopiston hakijapalvelut, avoin

yliopisto, harjoitteluun liittyvä neuvonta, alumnitoiminta, kieli- ja viestintäkoulutus, opintoihin ilmoittautuminen, opintorekisteripalvelut, opintopsykologi, opintotuki, opiskelu- ja uraohjaus, tietohallinto, tutkijakoulu ja vaihto-opiskelu. Tarjolla on ohjausta ja neuvontaa ilman ajanvarausta, mutta myös sähköisesti, ajanvarauksella ja puhelimitse. Erillisinä yksikköinä ohjausta tarjotaan esimerkiksi kirjastossa ja YTHS:llä, sekä yliopistopastorin ja ylioppilaskunnan toimesta. (Oulun yliopisto: Koulutuspalvelut, 2014.)

Opiskelijakeskuksessa sijaitsevat opiskelu- ja uraohjauspalvelut on tarkoitettu opiskelijoille, joilla on jokin erityinen tarve ohjaukselle liittyen työnhakuun, urasuunnitteluun, harjoitteluun, opintojen suunnitteluun ja jumiutuneisiin tai muuttuneisiin opintoihin. Ohjaus on erityisohjausta ja lisätukea tiedekunnan ja oman koulutusohjelman antamalle ohjaukselle. Ajan voi varata etukäteen tai paikan päälle voi mennä päivystysaikoina. Opintopsykologi puolestaan tarjoaa erityisohjausta liittyen oppimiseen, opiskeluun, omaan elämään ja hyvinvointiin liittyvissä asioissa, erityisesti jos apua ei ole jo löytynyt muiden ohjaustahojen kautta. Tapaamisia on yleensä yhdestä viiteen ja toiminta on prosessinomaista, jonka tavoitteena on löytää ratkaisuja ongelmiin. Myös opintopsykologilla on päivystysaika tai mahdollisuus ajanvaraukseen. Lisäksi opiskelijoille on tarjolla opintopsykologin ja hyvinvointi- ja ohjauspalveluiden henkilökunnan vetämiä opintoja tehostavia ryhmiä ja teemaluentoja. Tammikuussa 2015 alussa tarjolla oli esimerkiksi Otetta opintoihin-ryhmä, jonka tarkoituksena on edistää hidastuneita tai pysähtyneitä opintoja yhdessä keskustellen erilaisia teemoista. Ryhmä kokoontuu viikoittain ja siihen tulee ilmoittautua. Teemaluennot puolestaan käsittelevät esimerkiksi ajankäyttöä ja oppimista ja ne sopivat niin aloittavilla opiskelijoille kuin myös ylempien vuosikurssien opiskelijoille. (Oulun yliopisto: Opiskelu- ja uraohjaus 2014; Oulun yliopisto: opintopsykologin ohjauspalvelut 2015; Oulun yliopisto: Opiskelun tehostaminen, teemaluennot ,2015; Oulun yliopisto: Opiskelun tehostaminen, opintoja tukevat ryhmät 2015.)

Kuten muissakin oppilaitoksissa ja koulutuksissa, kauppakorkeakouluun opiskelemaan valitut opiskelijat saavat jo hyväksymiskirjeen mukana materiaalia liittyen opintojen aloitukseen. Syksyllä 2014 opinnot käynnistyivät elokuun loppupuolella ja ensimmäinen opiskeluviikko sisälsi paljon ohjelmaa ja erilaisia infoja liittyen opintoihin ja niiden suunnitteluun sekä yliopistoon. Kaikille yhteisiä infotilaisuuksia järjestettiin liittyen sivuaineisiin, ehopsin laatimiseen, kielikeskuksen toimintaan ja yliopistoon kokonaisuutena, jonka ohes-

sa esiteltiin tarkemmin esimerkiksi opiskelijakeskusta, YTHS:n toimintaa ja OYY:aa. Kauppakorkeakoulun opiskelijoiden ainejärjestö Finanssi ry vastasi omalta osaltaan niin sanotun fuksiviikon aikana järjestetystä ohjelmasta, jonka avulla opastettiin opiskelijoita akateemiseen yhteisöön. Syksyllä 2014 ohjelmassa oli esimerkiksi fuksipäivä, kaupunki-kierros, sitsejä, kiltahuonepäivä ja erilaisia ainejärjestötoimintaan liittyviä infoja. Pienryhmäohjaajat ovat tärkeässä osassa osana opintojen aloitusta ja osallistuivat ryhmänsä kanssa eri tilaisuuksiin. (Oulun yliopisto, kauppakorkeakoulu 2014; Finanssi ry 2015.)

Oulun yliopistossa pienryhmäohjausta tarjotaan kaikissa koulutusohjelmissa ja sen tavoitteena on perehdyttää opiskelijat opiskelijayhteisöön, opintoihin ja yliopistoon. Pienryhmäohjaajien haku toteutetaan aina vuoden alussa ja valinnoista vastaavat tiedekunnat ja koulutusohjelmat. Edellytys valinnalle on osallistuminen koulutukseen, ohjaussuunnitelma, ohjaustoiminta ja raportointi. Valintojen jälkeen pienryhmäohjaajien yleiskoulutuksesta vastaa Oulun yliopiston koulutuspalvelut, mutta lisäksi järjestetään tiedekunta- ja koulutusohjelmakohtaisia lisäkoulutuksia sekä vapaaehtoisia tilaisuuksia, kuten syksyllä 2014 Oulun yliopiston ylioppilaskunnan järjestämä PRO-klubi. Pienryhmäohjausta tarjotaan syyslukukauden aikana enintään 15 tuntia ja yhden ohjauskerran kesto on vähintään 60 minuuttia. Pienryhmäohjaajille maksetaan palkkio ja vuonna 2014 se oli 13,7 euroa tunnilta. Lisäksi pienryhmäohjaajat saavat todistuksen koulutukseen osallistumisesta, ohjaajana toimimisesta sekä mahdollisesti opintosuorituksen, riippuen oman tiedekunnan periaatteista. Pienryhmäohjaajien tukena toimivat erityiset pienryhmäohjauksen tukihenkilöt, omaopettajat sekä hyvinvointi- ja ohjauspalvelut. Käytössä on myös yhteinen Optima-työtila, jossa on tarjolla kaikki tarvittava materiaali. (Oulun yliopisto: koulutuspalvelut, opiskelijoiden hyvinvointi- ja ohjauspalvelut 2014; Oulun yliopisto: koulutuspalvelut 2014.)

Pienryhmäohjaajien toimintaa ohjaa itse laadittu ohjaussuunnitelma, joka auttaa ohjauksen sisältöjen ja toteutuksen suunnittelussa. Toteutunut ohjaussuunnitelma toimii myös ohjauksen loputtua raporttina, joka toimitetaan pienryhmäohjauksen yhdyshenkilölle ennen palkanmaksua. Pienryhmäohjaajien yleiskoulutuksessa neuvottiin huomioimaan ohjaussuunnitelmassa ja ohjauksen tavoitteina erityisesti ryhmän tutustuminen ja yhteisöllisyys, tasa-arvo, opiskelutaidot, opintojen suunnittelu ja HOPS, akateemisen opiskelun ydinpiirteet ja käytännöt, kaupunkiin ja yliopistoon tutustuminen, opiskelun ja elämän tukitahot, vaikutusmahdollisuudet sekä muu ohjaus kuten teemaluennot. Vinkkinä annettiin myös yhteis-

työ omaopettajien kanssa, jolloin omaopettajatunnit ja pienryhmäohjaus saataisiin toimimaan hyvin limittäin syksyn ajan. Ohjaussuunnitelma tulee esitellä omalle pienryhmälle ja sitä voidaan tarvittaessa muuttaa. Ryhmän tapaamiset ja aikataulut suunnitellaan täten yhdessä niin että kaikki pääsisivät paikalle. Pienryhmäohjaukseen osallistuminen on osa aloittavien opiskelijoiden opintoja, joten poissaoloja seurataan. (Oulun yliopisto: koulutuspalvelut, opiskelijoiden hyvinvointi- ja ohjauspalvelut 2014; Oulun yliopisto: koulutuspalvelut 2014.)

Oulun yliopiston koulutusneuvosto (2013) on laatinut periaatteet omaopettajatoiminnalle, joiden mukaiset toimintaohjeet on otettu käyttöön vuoden 2014 alussa ja niiden on määrä olla toteutettuina lukuvuoden 2015-2016 toiminnassa. Oulun yliopistossa omaopettajatoiminta on kuitenkin ollut käytössä jo vuoden 2010 alusta alkaen ja sitä koordinoi hyvinvointi- ja ohjauspalvelut sekä valvoo koulutusneuvosto. Omaopettajatoiminnan keskeinen periaate ja tavoite on tukea ja edesauttaa uusien opiskelijoiden opintojen aloitusta ja opintojen etenemistä sekä lujittaa tiedeyhteisön vuorovaikutusta. Tällä tavoin ennaltaehkäistään opintojen keskeytyksiä ja opiskelijoiden syrjäytymistä. Oulun yliopistossa omaopettajaksi voidaan nimetä päätoimiseen opetus- ja tutkimushenkilökuntaan kuuluva henkilö, joka tuntee hyvin koulutusohjelman sisällön ja rakenteen. Jokaiselle uudelle opiskelijalle nimitään omaopettaja ja omaopettajan ryhmässä voi olla enintään 20 opiskelijaa, joiden opintopolkua omaopettaja seuraa vähintään kandidaattivaiheen ajan. Omaopettajan tulee mielellään tehdä yhteistyötä pienryhmäohjaajien kanssa. Omaopettajatoimintaa tulee tukea yksikön resursoinnin kautta ja yksiköiden tulee laatia ohjaussuunnitelma, jonka sisältöä valvoo hyvinvointi- ja ohjauspalvelut. Omaopettajana toimivan henkilön työsuunnitelmaan tulee sisältyä omaopettajatoimintaa opiskelijoiden ohjauksen osalta kolme tuntia per ohjattava, joko yksilöohjauksena tai ryhmäohjauksena sekä lisäksi koulutuksia uusille omaopettajille 10 tuntia lukuvuodessa tai aikaisemmin toimineille omaopettajille vähintään neljä tuntia lukuvuodessa.

Oulun yliopistossa opiskelijoiden henkilökohtainen opintosuunnitelma laaditaan ensimmäisen opiskelusyksyn aikana ja sen ohjaamisesta vastaa pääasiassa omaopettaja. Oulun yliopiston koulutusneuvosto (2012) on laatinut yliopiston yhteiset linjaukset liittyen opiskelijoiden henkilökohtaisten opintosuunnitelmien ohjaukseen ja sen laatimiseen tarkoitettun oodiHOPS-työkalun käyttöönottoon. Linjauksen periaate ja tavoite on taata kaikille opis-

kelijoille samansuuntaiset HOPS-prosessit opintojen aikana. Linjauksen mukainen ohjauksen määrä on vähimmäisvaatimus, mutta tiedekunnissa voidaan halutessa tarjota myös enemmän ohjausta. Prosessin taustalla vaikuttaa tavoite opiskelijan sitoutumisesta yliopistoon ja siitä, että prosessin kautta opiskelija hahmottaa oman vastuunsa omista opinnoistaan ja niiden etenemisestä. Suunnitelman opintojen etenemisestä suhteessa tulevaisuuden näkymiin tulisi myös motivoida opiskelijaa valmistumaan aikataulussa. Koko prosessin ajan tukena on HOPS-ohjaaja eli yleensä omaopettaja. Tiedekuntien ja laitosten on huolehdittava, että omaopettajilla tai muilla HOPS-ohjaajilla on riittävästi resursseja ohjaukseen. Jokaisen aloittavan opiskelijan on tiedettävä kuka on heidän oma HOPS-ohjaajansa. Koulutusneuvosto on asettanut vaatimuksen, että tiedekuntien tulee järjestää opiskelijoille heti ensimmäisen opiskeluvuoden alussa yleinen infotilaisuus HOPS-prosessin etenemisestä ja sen tekemiseen tarkoitettuna oodiHOPS-työkalun käytöstä. Tämän jälkeen jokaisen opiskelijan on laadittava henkilökohtainen opintosuunnitelma, jonka omaopettaja tai muu HOPS-ohjaaja tarkistaa. Oulun yliopiston kauppakorkeakoulussa HOPS-ohjaajina toimivat omaopettajat ja tiedekunta järjesti uusille opiskelijoille eHOPS-infon heti ensimmäisen opiskeluvuoden aikana.

Edellä mainittujen ohjauksen tarjoajien lisäksi esimerkiksi Oulun yliopiston kirjasto tarjoaa opiskelijoille ohjausta tiedonhakuun ja kirjaston käyttöön liittyen erityisesti opintojen alussa ja opinnäytetöiden tekovaiheessa. Opintojen ensimmäisen syksyn aikana kaikki uudet opiskelijat osallistuvat kirjaston käytön opetukseen. Kauppakorkeakoulun opiskelijat osallistuvat opetukseen pienryhmissä omien pienryhmäohjaajien kanssa, joiden vastuulla oli huolehtia jokaisen uuden opiskelijan osallistumisesta kirjaston käytön opetukseen. (Oulun yliopiston kirjasto 2014.)

3. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa keskityn tarkemmin tutkimuksen toteutuksen kuvailuun eli tutkielmani tieteenteoreettisiin lähtökohtiin, tutkimusstrategiaan ja metodologiaan. Nämä lähtökohdat ja valinnat vaikuttavat tutkimukseni toteutuksen taustalla, tukevat tutkimuksen tarkoitusta sekä tehtävää ja näin ollen mahdollistavat parhaan mahdollisen tavan vastata asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Tutkielmani on kvalitatiivinen rekonstruktiiiviseen psykologiaan perustuva eksistentiaalis-fenomenologinen tapaustutkimus, jonka aineistonkeruumenetelmänä toimii kyselylomake.

3.1. Tieteenteoreettiset lähtökohdat

Tutkielmani taustalla vaikuttavat tietyt tieteenteoreettiset lähtökohdat, jotka ohjaavat tutkimuksen toteutusta ja toimivat metodologisten valintojen lähtökohtina. Seuraavaksi tarkastelen tarkemmin rekonstruktiiivista psykologiaa ja sen periaatteita sekä määritelmiä psykologian mahdollisuuksista ja keinoista tutkia ihmistä ja hänen kokemuksiaan, sekä tähän pohjautuvia ja tutkimukseni taustalla vaikuttavia ontologisia ja epistemologisia käsitteitä. Luvun lopussa teen katsauksen tutkielmani metodologiaan ja toteutukseen. Tieteenteoreettisen tarkasteluni päälähteitä ovat Timo Latomaan, Lauri Rauhalan, Amedeo Giorgin ja Juha Perttulan teokset.

3.1.1. Rekonstruktiiivinen psykologia

Tutkielmani tieteenteoreettisella taustalla vaikuttaa erityisesti Timo Latomaan näkemys rekonstruktiiivisesta eli ymmärtävästä psykologiasta, joka on yksi ymmärtämisen tavoista, jolla on mahdollisuudet yhden tietyn ilmiön ymmärtämiseen tai tavoittamiseen. Psykologinen ymmärtäminen eroaakin muista ymmärtämisen tavoista siinä, että sen avulla ajatellaan voivan tavoittaa ihmisten mielensisäisiä, mentaalisia ilmiöitä tai näiden ilmiöiden muodostama subjektiivinen kokemuksellinen ulottuvuus. Rekonstruktiiivisen psykologian keskeisenä huomiona ja lähtökohtana onkin täten käsitys ihmisen mielen eli psyykeen rakentumisesta subjektiivisten merkityksenantojen tai merkityssuhteiden varaan, elämykselliseksi, semioottiseksi ja kokemukselliseksi todellisuudeksi, jota voidaan tutkia vain tutkittavan kertomusten ja muiden ilmausten kautta ja tavoittaa psykologisen tulkinnan, ymmärtävän

menetelmän avulla. (Latomaa 2011c, 17-18; Latomaa 2012, 16-17.) Koska tutkielmani ja tutkimukseni kohteena ovat opiskelijoiden subjektiiviset kokemukset ohjauksesta, on psykologinen ymmärtämisen tapa perusteltu lähtökohta tutkimukselleni.

Rekonstruktiiivinen psykologia kuuluu rekonstruktiiivisen tieteenperinteen alaan, joten tässä vaiheessa on syytä avata hieman tämän tieteenperinteen taustaa. Latomaan (2011b, 20-22 & 32-33; 2011c, 15-16, 2012, 18-22) käsitys rekonstruktiiivisen tieteen määritelmästä perustuu Jürgen Habermasin (1984, 8-9) ajatteluun empiiris-analyyttisen ja rekonstruktiiivisen tieteenperinteen jaottelusta. Habermasin mukaan näiden tieteenperinteiden välillä on eroa käsityksissä tutkimuksen kohteena olevan todellisuuden luonteesta sekä tutkimuksellisissa ja tieteellisissä orientaatioissa ja menetelmissä. Tutkimuskohteena oleva todellisuus on empiiris-analyyttisessä tieteessä aistein havaittava, konkreettinen ja mitattavissa oleva fyysikaalinen maailma, johon sijoittuvat elottomat ja elolliset luonnon ilmiöt. Rekonstruktiiivisessä tieteessä puolestaan tutkitaan symbolista merkitystodellisuutta eli semioottista maailmaa, jota ei voi aistein havaita ja jonne sijoittuvat sosiaaliset, kulttuuriset ja mentaaliset ilmiöt. Näihin erilaisiin todellisuuksiin suuntaudutaan erilaisin tieteellisin orientaatioin. Empiiris-analyyttisessä tieteessä voidaan observoida todellisuuden ilmiöitä, tapahtumia sekä asiantiloja ja kuvailla (deskriptio) havaintoja. Tutkimus pohjautuu oletukseen ilmiöiden kausaalisuhteista. Rekonstruktiiivisessä tieteessä puolestaan on mahdollisuus ymmärtää symbolisesti rakentunutta merkitystodellisuutta sen ilmituomisen ja tulkinnan eli eksplikaation sekä merkityssisältöjen rekonstruktion kautta ja tutkimus pohjautuu oletukseen merkityksen sisältämien ilmiöiden mielekkyys- tai merkityssuhteista. Rekonstruktiiivinen tiede rekonstruoii eli ”uudelleenrakentaa” ilmauksia joko empiirisesti tai teoreettisesti ja pinta- tai syvätasolla. Tämä tarkoittaa ilmauksen taustalla vaikuttavien tapahtumien ja kokemusten logiikan ja rakenteiden selventämistä, jotta ilmiötä voidaan ymmärtää paremmin. Vaikka rekonstruktiiivisen eli ymmärtävän psykologian asema osana akateemista psykologiaa, psykologian historiankirjoitusta ja tutkimuksen tekemistä on heikko sekä Suomessa että maailmalla, näkee Latomaa, että ymmärtävällä psykologialla on kuitenkin vahva asema osana psykologista käytännön työtä (Latomaa 2011b, 19; Latomaa 2011c, 12-13). Nämä tieteenperinteet tutkivat erilaisia todellisuuksia, joten koen että näillä molemmilla on tarpeensa ja vahvuutensa osana tutkimuksen tekemistä.

Ymmärtävä psykologia voidaan jakaa edelleen kahteen eri pääsuuntaukseen: hermeneuttiseen eli fenomenologis-eksistentiaaliseen ja syvähermeneuttiseen eli psykoanalyttiseen traditioon. Näiden kahden perinteen ero on näkemyksessä tutkimuskohteesta eli eksplikaation tasossa. Hermeneuttinen psykologia eksplikoi symbolisen ilmauksen merkitystä pintatasolla ja syvähermeneuttinen psykologia puolestaan syvätasolla. Tämä tarkoittaa sitä, että jos tutkittavana on jokin tutkittavan henkilön ilmaisema kokemus, eksplikoi tutkija olettamansa ilmauksen merkityssisällön ja samalla ilmauksen taustalla vaikuttavan kokemuksen rekonstruktion, hermeneuttisessa perinteessä pintatasolla ja syvähermeneuttisessa syvätasolla. Tiivistetysti voitaisiin siis sanoa että hermeneuttinen traditio rekonstruoi tietoista kokemusta kun taas syvähermeneuttinen rekonstruoi tiedostamatonta kokemusta ja tekee tulkintaa ja olettamuksia tutkittavan kokemushistorian perusteella ja pyrkii löytämään piiloisia merkityssisältöjä. Hermeneuttista eli eksistentiaalis-fenomenologista traditiota ovat Suomessa käsitelleet laajemmin Lauri Rauhala ja Juha Perttula, joiden tarkastelut pohjautuvat Amedeo Giorgin fenomenologisiin pohdintoihin sekä Martin Heideggerin ja Edmund Husserlin filosofioihin. (Latomaa 2011b, 34-38; Latomaa 2012, 40-43; Rauhala 1993, 69; Rauhala 1986, 173-175; Giorgi & Giorgi 2008, 26.) Tämä tutkielma nojaa erityisesti hermeneuttiseen eli eksistentiaalis-fenomenologiseen psykologiaan, koska tavoitteena on tuoda ilmi tutkittavana olevan kokemus sellaisena kuin hän sen on kokenut.

Eksistentiaalinen fenomenologia yhdistää Perttulan (1995, 6-9, 27-28) mukaan Edmund Husserlin ja Martin Heideggerin filosofisia pohdintoja. Husserlin fenomenologinen filosofia edustaa niin sanottua puhdasta fenomenologiaa, jonka tavoitteena on ollut olla kaiken empiirisen erityistieteellisen tiedon perusta. Husserlin ajatusten mukaan ihmisen tietoisuus on intentionaalista ja tajunta relationaalista. Ihmisten luomia merkitysrakenteita voi siis tutkia vain välittömien kokemusten perusteella, koska ulkoinen maailma välittyy ihmisille kokemuksissa. Erityisesti Husserlin fenomenologia on kiinnostunut tietoisuuden tavoista jäsentää ulkoista maailmaa ja tajunnan rakenteista eli asioista, joita on oletettava ennen kokemusta. Heideggerin eksistenssin filosofia puolestaan korostaa ihmisen ja ulkoisen maailman välistä yhteyttä ja suhdetta, jossa tieto voi muodosta. Ihminen on toisaalta pakotettu olemaan suhteessa maailmaan, toisaalta hänellä on vapaus tehdä valintoja, mikä korostaa ihmisen yksilöllistä elämäntilaa.

Ymmärtävän psykologian keskeinen huomio liittyy semiotiikkaan ja semantiikkaan eli merkki- ja merkitysoppiin. Mielessä tapahtuva merkitysten muodostaminen suhteessa ympäröiviin tapahtumiin, asioihin, sosiaaliseen maailmaan sekä itseen, perustuu merkkeihin, jotka kantavat merkitystä. Merkkejä on erilaisia ja ne ovat merkityksenantajien ja merkityksenannon kohteen välissä, olemme siis suhteessa todellisuuteen vain merkkien välityksellä. Merkityssuhde muodostuu siis kokemuksen myötä mielessä tapahtuvan merkityksenannon kautta ja tätä suhdetta johonkin objektiin voidaan kuvailla muille merkkien eli esimerkiksi sanojen, eleiden ja toiminnan välityksellä. (Latomaa 2001, 25-28.) Tämä subjektiivinen merkityksenanto on ymmärtävän psykologian tutkimuskohde.

3.1.2. Ontologia ja epistemologia

Tieteenteoreettisen taustan ohella ja sen mukaisesti tutkimustani määrittävät tietyt ontologiset ja epistemologiset päätelmät, jotka määrittelevät tutkittavan kohteen olemassaoloa, mahdollisuuksia tutkia tätä todellisuutta sekä tietämiseen ja tiedonmuodostamiseen liittyviä asioita. Ihmistieteissä nämä ontologiset päätelmät tehdään rationaalisen ajattelun myötä, jolloin ne ovat puolueettomia ja sitoutumattomia eivätkä siis sitoudu mihinkään aiempiin luotuihin ratkaisuihin tai päätelmiin. Tutkijan on välttämätöntä, ja oikeastaan hän tekee sen jopa huomaamattaankin, tehdä päätelmiä tutkittavasta kohteesta, jotta tutkittava ilmiö on mahdollista tavoittaa sen vaatimalla tavalla, oikeilla metodeilla ja jotta hypoteesien testaaminen on ylipäättään mahdollista. (Rauhala 2005, 21-22; Rauhala 1993, 68-69; Latomaa 2012, 19.) Ihmistieteiden kohdalla tämä tarkoittaa siis erityisesti jonkinlaista muodostettua ihmiskäsitystä, koska tutkimuskohteena on ihminen. Lisäksi fenomenologisen tutkimuksen, joka on samalla tämän pro gradu-tutkielman tutkimusstrategia, tutkimuksen kohteena ovat tarkemmin rajattuna ihmisen kokemukset, joka edellyttää tutkittavana olevan ihmisen ja hänen kokemustensa suhteen ja rakenteiden jäsentämistä.

Keskeinen huomio tämän tutkielman taustalla liittyy oletukseen tutkittavana olevien ilmiöiden määräytymisestä merkitys- tai mielekkyyssuhteessa toisiinsa, toisin sanoen ilmiöt eivät vain tapahdu tai ole satunnaisia. Tämän vuoksi näitä mentaalisia symbolisesti rakentuneita ilmiöitä on ylipäättään mielekästä tutkia. Tutkimukselliseen orientaation liittyen näiden merkityssisältöjen ymmärtäminen tapahtuu eksplikaation avulla eli merkityssisältöjen selventämisen ja julkittuomisen kautta. Toisin sanoen tuotetulla väitelauseella, selven-

nyksellä, oletetaan olevan merkityssuhde kohteeseensa eli merkityksen sisältämään ilmaukseen. (Latomaa 2012, 19.) Merkityksen sisältämät ilmaukset ovat tutkittavana olevan kohteen ilmauksia, kuten haastatteluaineistoja tai kirjoitettuja tekstejä, jotka kuvaavat kokemuksia.

Rauhalan (2006, 29-42; 1993, 70; 1986, 25-38) esittelemän eksistentiaalis-fenomenologisen tieteenperinteen mukaisesti ihminen voidaan käsittää kokonaisuudeksi, joka todellistuu kolmen erilaisen olemisen puolen kautta: tajunnallisuuden, kehollisuuden ja situationaalisuuden. Kehollisuudella tarkoitetaan ihmisen kehoa eli orgaanista olemista, joka toimii ehdottomana edellytyksenä ihmisen kokemuksille ja olemiselle. Situationaalisuudella viitataan ihmisen elämäntilanteen määrittämään monimuotoiseen yhteyteen ympäröivän maailman kanssa. Tämä ei tarkoita pelkästään fyysistä ympäristöä vaan myös kulttuuria, toisia ihmisiä, luontoa, konkreettisia asioita ja olioita sekä ideaalisia asioita, kuten arvoja ja normeja. Tajunnallisuudella puolestaan viitataan ihmisen elämykselliseen kokemuksen puoleen, jonka sisällöt kuten tiedot, uskomukset, tunteet ja tahtomukset voivat olla laadullisesti ja tietoisuusasteiltaan tai selkeydeltään erilaisia. Mieli ja merkitykset kuvaavat tajunnan perusluonnetta eli merkityssuhteiden muodostamista, jotka puolestaan muodostavat ihmisen maailmankuvan. Keskeistä on että ihminen tarvitsee nämä kaikki kolme olemisen puolta eikä kokemusten kokonaisuutta eli tajunnallisuutta voi olla ilman kehollisuutta ja situationaalisuutta. Ihminen on siis kokonaisuus, jonka kokemukset ja merkitykset muodostuvat suhteessa ympäröivään, sen hetkiseen ja yksilölliseenkin maailmaan. Tätä kutsutaan myös holistiseksi ihmiskäsitykseksi, joka toimii tutkielmani ontologisena taustana ja tukee tutkimusstrategiaani.

Ihminen on lisäksi yhteisöllinen ja kulttuurinen olento, jonka muodostamat merkitykset eivät ole synnynnäisiä vaan ne on opittu ja omittu kasvatuksen ja yhteisön perusteella. Erilaisissa kulttuureissa elävillä ihmisillä on erilaiset elämissaailmat, todellisuudet, koska asioilla on heille erilaiset merkitykset. Yhteisön jäsenillä on siis aina jotain yhteistä ja yhteisiä merkityksiä, joten yksilöiden tutkiminen voi mahdollisesti paljastaa myös jotain yleistä. Ennen kaikkea ihminen on kuitenkin yksilö ja ainutkertainen eivätkä ihmiset ajattele ja toimi aina samoin tietyssä tilanteessa mikä tekee tilanteista erilaisia. (Laine 2007, 30.) Tämänkään tutkimuksen tavoitteena ei ole saavutettavan tiedon yleistettävyyden tai säännönmukaisuuksien löytäminen. Tavoitteena on sen sijaan tavoittaa opiskelijoiden koke-

muksia ohjauksesta juuri tässä tietyssä kontekstissa, jotka yleistettävyyden sijaan tarjoavat tärkeää tietoa tässä tietyssä ajassa ja paikassa tapahtuneesta ohjauksesta.

3.2. Tutkimusstrategia

Tämä tutkielma on kvalitatiivinen eli laadullinen tapaustutkimus, jonka tutkimusstrategiana toimii aiempiin tieteenteoreettisiin taustoihin liittyen eksistentiaalis-fenomenologinen psykologia, jonka voi sanoa olevan yhdistelmä Edmund Husserlin ja Martin Heideggerin filosofisia pohdintoja sekä psykologiaa, joiden katsotaan kehittyneen samoihin aikoihin kiinnostuksen kohteenaan sama ilmiö, ihmisen tietoisuus (Giorgi & Giorgi 2008, 26-27; Perttula 1995, 27). Tässä yhteydessä eksistentiaalis-fenomenologinen psykologia on kuitenkin ennen kaikkea tutkielmani metodin tausta-ajatus, tapa jolla ymmärrän ja lähestyn tutkittavaa ilmiötä. Käsittelen seuraavaksi tarkemmin tutkimusstrategiaani ja sen mukaista tutkimuksen tekemistä.

Fenomenologialla tarkoitetaan lyhyesti ilmaistuna ihmisten yksilöllisten kokemusten tutkimista ja se on yksi ymmärtävän psykologian perinteistä. Laajemmin tarkoitettuna näillä ihmisen kokemuksilla tarkoitetaan ihmisen kokemuksellista suhdetta omaan todellisuuteensa sekä maailmaan, jossa hän elää. Toisin sanoen ihminen on vuorovaikutuksessa todellisuuden kanssa eli kokemuksellisessa suhteessa toisiin ihmisiin, kulttuuriin ja luontoon. Ihmisen kehollisen toiminnan ja havainnoinnin kautta tapahtuva eläminen ja kokeminen rakentuu puolestaan luotujen merkitysten mukaan. Ihmisen suhde maailmaan on siis intentionaalista eli tarkoituksenmukaista ja kaikki ympärillä oleva ja tapahtuva merkitsee ihmiselle jotakin, mutta tämä merkitys rakentuu ihmisen omien pyrkimysten, kiinnostusten ja uskomusten perusteella. Toisen ihmisen kokemuksia voi ymmärtää vain kysymällä häneltä hänen toimintansa tarkoituksia ja asioiden merkityksiä. Ihmistä ei voida irrottaa suhteesta todellisuuteensa, tuolloin ymmärtäminen ei ole mahdollista. Ihmisten luomat merkitykset ja niistä muodostetut symboliset ilmaukset ovat fenomenologian varsinaisia tutkimuskohteita, sillä ihmisten kokemusten taustalla vaikuttavista merkityksistä voidaan merkitysanalyysin kautta muodostaa koonti, joka erottelee niiden erovaisuudet sekä luonteet. (Laine 2007, 28-30; Latomaa 2001, 47; Perttula 1995, 42 & 61.) Fenomenologisen tutkimusstrategian taustalla vaikuttaa aiemmin kuvailemani holistinen ihmiskäsitys ja ajatus siitä, että ihminen on kokonaisvaltainen todellisuuteen yhteydessä oleva olio, jonka kokemukset ja

merkitykset ovat erityislaatuisia ja ainutlaatuisia. Fenomenologialla tutkimusstrategiana on siis tavoitteena saavuttaa näitä ihmisten kokemuksia, jostakin tietystä asiasta, tässä tapauksessa ohjauksesta opintojen alkuvaiheessa.

Fenomenologisen tutkimuksen toteutus edellyttää tutkijalta kriittistä otetta omasta ajattelustaan ja perspektiivistään. Tutkijan on ymmärrettävä, että hänen tekemänsä tulkinnat tutkittavan ilmaisemista kokemuksista perustuvat hänen omaan lähtökohtiinsa, joten tulkinnat on syytä asettaa kyseenalaisiksi ja koetukselle. Omien ennakkoluulojen ja tutkimuksen taustalla vaikuttavien asioiden kuten esimerkiksi ihmiskäsityksen tunnistaminen helpottavatkin omien tulkintojen arviointia huomattavasti. Ensimmäisenä mieleen tuleva tulkinta tai ymmärrys on syytä asettaa aina pohdintaan ennen kuin sen kirjaa tutkimuksensa tuloksiksi. Spontaanin tulkinnan kyseenalaistaminen on samalla perspektiivin kriittistä laajentamista ja se auttaa tutkimuksellisen tason saavuttamisessa. Keskeistä ja tämän tutkimusstrategian mukaista on siis pysytellä uskollisena alkuperäiselle ilmiölle ja pyrkiä saavuttamaan mahdollisimman tarkkaan ihmisten kokemukset tietystä ilmiöstä alkuperäisessä kontekstissään. Tutkimuksen tavoitteena on siis pidettävä deskriptiivisyyttä, mutta sen mahdottomuus on syytä tiedostaa alusta alkaen. Kokemukset ovat jonkun toisen, tässä tapauksessa opintonsa aloittavan opiskelijan, ilmaisemia kuvauksia hänen alkuperäisestä kokemuksestaan, joten kokemuksen saavuttaminen alkuperäisenä on mahdotonta. Tutkimus edellyttää reduktiota eli uskollisuutta hankitulle aineistolle ja kaiken muun sulkeistamista ja poisjättämistä. (Laine 2007, 34-36; Giorgi & Giorgi 2008, 27-28; Perttula 1995, 36 & 43-44.) Oma esiyymmärrykseni tutkielmani aiheesta eli opintojen alkuvaiheen ohjauksesta, on muodostunut omien opintojeni ja työelämän kautta. Olen itse ollut opintonsa aloittava opiskelija ja osallistunut ohjaukseen, jota tuolloin tarjottiin. Tämän lisäksi olen toiminut pienryhmäohjaajana ja ollut aktiivisesti mukana ainejärjestötoiminnassa, joten olen ollut useana vuonna läheisesti tekemisissä uusien opiskelijoiden kanssa ja osana heille tarjottua ohjausta. Vuonna 2009 kun aloitin opiskelun, ei Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa ollut käytössä vielä omaopettajatoimintaa. Omaopettajatoiminta onkin tullut minulle tutuksi vasta toimiessani pienryhmäohjaajana, jolloin omaopettajatoiminta oli jo vakiintunut yhdeksi opintojen alkuvaiheen ohjauksen muodoista. Omat kokemukseni esimerkiksi opintojen alkuvaiheen erilaista infoluennoista liittyvät sekä oman tiedekuntani infoihin, mutta myös yleisinfoihin, jotka olivat tiedekuntarajoja ylittäviä. Opintoihin liittyvä harjoittelu sekä myöhemmät työsuhteeni ovat fyysisesti sijoittuneen Oulun yliopiston opis-

kelijakeskukseen, joka puolestaan on lisännyt tietoisuuttani Oulun yliopiston ohjauspalveluista, joka tapahtuu muualla kuin tiedekunnissa. Kaikkien näiden omien kokemusteni ja esiymmärryksen hahmottaminen oli keskeistä tutkielmaani tehdessä ja erityisesti ennen aineiston analyysia.

Tutkimukseni on tapaustutkimus, joka tarkoittaa tietyn yksittäisen ja todellisen tapauksen tutkimista luonnollisessa ympäristössään. Tästä tapauksesta pyritään tuottamaan yksityiskohtaista sekä intensiivistä tietoa, jonka perusteella pyritään ymmärtämään tapausta kokonaisvaltaisesti sen tuottaman tiedon yleistämisen sijaan. (Saarela-Kinnunen & Eskola 2001, 159 & 163; Syrjälä & Numminen 1988, 8-11.) Fenomenologian voidaan ajatella olevan eräänlaista paikallistutkimusta, koska tavoitteena ei ole universaalien totuuksien tai yleistyksien löytäminen vaan ennemminkin tietyt merkitysmaailmat tietyssä paikassa ja ajassa (Laine 2007, 31, Perttula 1995, 60). Täten tutkimusstrategiani tukee hyvin tapaustutkimuksen periaatteita.

Tutkimukseni tutkimusyksikköinä toimivat yhden Oulun yliopiston kauppakorkeakoulussa syksyllä 2014 opintonsa aloittaneen pienryhmän jäsenet. Pienryhmän jäsenet ovat kaikki automaattisesti osallisia Oulun yliopiston sekä kauppakorkeakoulun tarjoamasta ohjauksesta opintojen alkuvaiheessa. Pyrin tutkielmassani ymmärtämään ja kokoamaan ylös heidän kokemuksiaan ohjauksesta. Tutkielmani kautta saavutettava tieto ei ole yleistettävää vaan se kuvastaa yhden pienryhmän kokemuksia ohjauksesta syksyn 2014 osalta Oulun yliopiston kauppakorkeakoulussa. Tapaustutkimus ei olekaan varsinaisesti tutkimusmenetelmä vaan ennemminkin näkökulma tutkimukseen, joka on yleensä monipuolinen, joustava ja usein hyödyntää useita eri menetelmiä tiedonhankinnassa (Saarela-Kinnunen & Eskola 2001, 168). Tässäkin tutkielmassa hyödynnän kokonaiskuvan hahmottamiseen ohjaustilanteiden seuranta ja havainnointia sekä kyselylomakkeita.

3.3. Metodologia

Tutkimuksen varsinainen toteutus ja metodologiset valinnat edellyttävät tutkimuksen kokonaisuuden hahmottamista, koska kaikki tutkimuksen osat ovat riippuvaisia toisistaan ja vaikuttavat täten tutkimuksen toteutukseen. Metodologiset valinnat pohjautuvat täten tutkimuksen perusteisiin eli tutkimuksen teoriataustaan ja tieteenfilosofisiin kannanottoihin,

jotka ohjaavat sopivan menetelmän valintaa. (Hirsjärvi & Hurme 1985, 9-10.) Olen aiemmin kuvaillut ja avannut tarkemmin tämän tutkielman taustalla vaikuttavaa teoreettista taustaa sekä tieteenfilosofisia valintoja liittyen tutkittavaan kohteeseen ja mahdollisuuksiin tutkia tätä kohdetta. Kuten todettu, tutkimukseni perustuu tieteenteoreettisesti rekonstruktiviseen ymmärtävään psykologiaan ja tarkemmin sanottuna eksistentiaalifenomenologiseen psykologiaan. Tutkielmani keskeinen metodi on siis fenomenologinen ja sen määrittelyssä olen hyödyntänyt Amedeo Giorgin ja Juha Perttulan esityksiä. Seuraavaksi käsittelen tarkemmin tutkimukseni toteutusta ja menetelmiä.

3.3.1. Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen tavoitteet

Tutkimukseni tavoitteena oli tutkia yhden Oulun yliopiston kauppakorkeakoulussa syksyllä 2014 opintonsa aloittaneen pienryhmän saamaa ohjausta opintojensa alkuvaiheessa ja opiskelijoiden kokemuksia saamastaan ohjauksesta. Lähestyin tavoitettani seuraavien tutkimuskysymysten kautta:

1. Millaista ohjausta ja kenen tarjoamana syksyllä 2014 Oulun kauppakorkeakoulussa opintonsa aloittava pienryhmä saa opintojensa alkuvaiheessa?

Tämän kysymyksen avulla lähdin tarkentamaan tutkittavalle pienryhmälle kohdennettua ohjausta, sen muotoja ja tarjoajia. Vaikka tutkielmani mielenkiinnon kohteena on opintojen alkuvaiheen ohjaus, olen kuitenkin tehnyt yhteenvedon ohjauksesta laajemmin koskien koko opintopolkua. Olen vastannut tähän tutkimuskysymykseen tutkimukseni luvussa 2.4. *Ohjaus Oulun yliopistossa ja Oulun yliopiston kauppakorkeakoulussa*. Tämä tutkimuskysymys oli muiden tutkimuskysymysteni taustalla, jonka kautta oli mahdollista ymmärtää opiskelijoiden kokemuksia ohjauksesta.

2. Millaisia kokemuksia opiskelijoilla on opintojen alkuvaiheessa saadusta ohjauksesta?

Tämän kysymyksen kautta pyrin ymmärtämään opiskelijoiden kokemuksia ohjauksesta opintojen alkuvaiheessa. Kokemukset koskevat sitä ohjausta, mitä pienryhmä ja opiskelijat ovat saaneet heti opintojensa alussa ensimmäisen kuukauden aikana. Kokemukset koskevat

tällöin siis erityisesti pienryhmäohjausta, omaopettajatapaamisia ja yleisiä infoja. Tähän tutkimuskysymykseen ja siihen vastaamiseen olen hyödyntänyt opiskelijoilla teetettyä kyselylomaketta ja sen tuottamaa aineistoa.

3. Onko opiskelijoiden elämäntilanteella yhteyttä kokemuksiin ohjauksesta?

Kolmas tutkimuskysymykseni koskee erityisesti opiskelijoiden elämäntilannetta ja sen mahdollista yhteyttä opiskelujen aloitukseen ja kokemuksiin ohjauksesta. Kuten todettu (ks. Luku 2.2.), opintonsa aloittavat opiskelijat ovat nykyään entistä heterogeenisempi joukko erilaisine lähtökohtine ja tarpeineen, mikä asettaa haasteita ohjaukselle ja sen järjestämiselle, varsinkin kun perinteinen käsitys aloittavista uusista opiskelijoista on ollut melko homogeeninen. Tavoitteenani tässä tutkimuksessa oli pyrkiä huomioimaan elämäntilanteen yhteydet kokemuksiin. Myös tähän tutkimuskysymykseen vastasin kyselylomakkeilla kerätyn aineiston avulla.

3.3.2. Tutkimuksen toteutus ja aineiston hankinta

Tutkielmani aihe eli opiskelijoiden kokemukset opintojen alkuvaiheen ohjauksesta tarkentui keväällä 2014 yhdessä Oulun yliopiston hyvinvointi- ja ohjauspalveluiden henkilökunnan kanssa käytyjen keskusteluiden kautta. Päätin itse, että haluaisin tutkittavan pienryhmän jostakin muusta tiedekunnasta kuin missä itse olen opiskellut, jotta omat kokemukseni eivät heijastuisi vastauksieni käsittelyyn ja tulkintaan. Hyvinvointi- ja ohjauspalvelut puolestaan esittivät kauppakorkeakoulua yhdeksi vaihtoehdoksi, koska heillä on panostettu ohjauksen perusteisiin ja lisäksi tiedekunnassa oli tapahtunut juuri muutoksia opintojen rakenteessa, mikä vaikutti osaltaan myös hakuvaiheeseen ja opintojen aloitukseen. Hyvinvointi- ja ohjauspalvelut ilmoittivat kauppakorkeakoulun omaopettajille mahdollisuudesta ilmoittaa pienryhmänsä vapaaehtoiseksi tutkittavaksi tutkielmani varten. Sainkin pian yhteydenoton vapaaehtoiselta omaopettajalta, jonka pienryhmä valikoitui siis tutkielmani tutkimuskohteeksi. Ennen uusien opiskelijoiden opintojen alkua tein alustavaa yhteenvetoa sekä Oulun yliopiston että kauppakorkeakoulun ohjauksesta opintojen alkuvaiheen osalta, vastatakseni tutkimukseni ensimmäiseen tutkimuskysymykseen.

Tapasin tutkittavan pienryhmän, omaopettajan sekä pienryhmäohjaajat ensimmäisen kerran heti opiskelujen alettua. Osallistuin ryhmän omaopettajatunnille kertoakseni hieman tutkielmastani ja myös seuratakseni yhtä ryhmän ohjaustilannetta. Opiskelijoille ilmoitettiin mahdollisuudesta olla osallistumatta tutkimukseeni sekä myös mahdollisuus erilliseen yksilöhaastatteluun. Tutkielmani varsinainen aineistonhankinta tapahtui kyselylomakkeella noin kuukausi pienryhmän opintojen aloituksen jälkeen syyskuussa 2014. Kyselyyn vastasi 16 pienryhmän jäsentä, vain yksi jätti vastaamatta. Kukaan ei ilmoittautunut erikseen haastateltavaksi. Keräsin vastauksen menemällä itse paikan päälle ryhmän omaopettajatunnille. Lisäksi lähestyin pienryhmän jäseniä uudelleen keväällä 2015 ja pyysin vapaamuotoista kirjoitelmaa ensimmäisen lukukauden ohjauksesta. Kukaan opiskelijoista ei kuitenkaan vastannut pyyntööni.

Kysymykset laadin huolella tutkimusongelman ja -kysymysteni mukaisesti, jotta ne olisivat ymmärrettäviä ja vastaisivat parhaiten tarkoitustani. Kyselylomakkeen avulla minun oli mahdollisuus esittää samat kysymykset kaikille tutkittavan pienryhmän jäsenille, mikä oli yksi keskeisimmistä kyseisen aineistonhankintamenetelmän eduista. Kysymykseni olivat teemoiteltuja, mutta mahdollisimman avoimia ja jättivät mahdollisuuden vapaamuotoiseen vastaamiseen tutkimusstrategiani periaatteiden mukaisesti. Tavoitteena oli saavuttaa opiskelijoiden henkilökohtaisia kokemuksia, ei yleisiä ajatuksia. (Valli 2001, 101; Laine 2007, 37-39; Perttula 1995, 65-66.) Kysymykset koskivat pienryhmäohjausta, yleisiä infoluentoja, omaopettajatoimintaa ja lisäksi mukana oli avoimia kysymyksiä, joissa pyysin kuvailemaan onnistunutta ja epäonnistunutta ohjauksetta. Tämän lisäksi pyrin tavoittamaan kokemuksia ohjauksesta kokonaisuutena osana opintojen aloitusta ja opiskelijoiden kokemuksia ohjauksen tarpeesta ja ohjauksen onnistumisesta vastaamaan näihin tarpeisiin. Olen rajannut tämän tutkielman kohteeksi opiskelijoiden kokemukset ohjauksesta opintojen alkuvaiheessa. Koska näen ihmisen kokonaisuutena, jonka elämän eri osa-alueet ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa, tuli kysymyksissä mielestäni keskittyä, hahmottaa ja ymmärtää opiskelijoiden elämäntilanne laajemmin kuin pelkästään opintojen osalta. Tämän vuoksi esitin kyselylomakkeessani myös tarkentavia kysymyksiä, joiden avulla selvitin pienryhmän jäsenten erilaisia elämäntilanteita ja niihin liittyviä asioita kuten työelämä, aiemmat opinnot, mahdollinen asuinpaikan vaihtuminen, sukulaiset ja ystävät.

Opiskelijoiden vastaustyyli vaihtelivat. Osa vastasi kyselylomakkeen kysymyksiin selvästi muita laajemmin ja avoimemmin, kun taas toiset vastasivat hyvinkin tiivistetysti ja suppeasti. Jokaisen vastaukset olivat kuitenkin ymmärrettävissä ja liittyivät aiheeseen. Vastauslomakkeissa oli satunnaisesti myös tyhjiksi jätettyjä kohtia, mutta yleensä siksi, että opiskelija oli sivunnut kysyttyä aihetta jo lomakkeen aiemmassa vaiheessa kirjoittaessaan avoimesti kokemuksistaan.

3.3.3. Aineiston analyysi

Tutkimukseni analyysissa olen käyttänyt soveltaen Juha Perttulan (1995) fenomenologisen psykologian tutkimusmenetelmään, joka perustuu ja osaltaan täydentää Amedeo Giorgin (1985) kehittämää fenomenologisen psykologian tutkimusmetodia. Giorgin menetelmä sellaisenaan on tarkoitettu varsin pienille aineistoille ja koska Perttulan täydennykset täsmensivät mielestäni hyvin kyseistä metodia ja helpottivat hahmottamaan analyysin etene mistä, oli perusteltua valita omaksi lähtökohdakseni nimenomaan Perttulan tutkimusmenetelmä. Perttula lisää Giorgin alunperin viisivaiheiseen metodiin neljä muunnosta, mutta jakaa kuitenkin oman metodinsa kahteen päävaiheeseen, joissa on molemmissa seitsemän alavaihetta. (Perttula 1995, 94-95.) Koska aineistoni oli kuitenkin suhteellisen suppea ja tiettyyn aihepiiriin rajautuva, en kokenut tarpeelliseksi käyttää kaikkia Perttulan metodinvaiheita omassa tutkielmassani. Tämän vuoksi olen soveltanut tätä tutkimusmenetelmää hieman, jotta se sopisi hyvin tämän tutkielman aineiston analyysiin. Kuvailen seuraavaksi aineiston analyysin vaiheita yleisesti perustuen Giorgin ja Perttulan menetelmiin. Lisäksi kuvailen analyysin toteutumista tässä tutkielmassa.

Perttulan (1995, 94) metodi jakautuu kahteen päävaiheeseen. Ensimmäisen päävaiheen tarkoitus on tavoittaa jokaisen tutkittavan henkilön yksilökohtainen merkitysverkosto ja toisen päävaiheen tarkoitus on puolestaan tavoittaa tutkittavan ilmiön yleinen merkitysverkosto. **Analyysin ensimmäisessä vaiheessa (I.1.)** hankittuun aineistoon tutustutaan vapaasti ilman ennakkokäsityksiä ja luodaan näin kokonaisnäkemys aiheesta. Perttula liittää tähän vaiheeseen ajatuksen ja vaatimuksen sulkeistamisesta, viitaten tällä tutkijan irtautumiseen luonnollisesta asenteestaan, jotta olisi mahdollista saavuttaa tutkittavan kokemukset tutkittavasta ilmiöstä. Perttulan ensimmäinen laajennus Giorgin analyysin vaiheisiin tulee heti ensimmäisen vaiheen jälkeen. Perttulan metodin mukaisen **analyysin toisessa**

vaiheessa (I.2.) muodostetaan aineistoa jäsentävät sisältöalueet, jotka jäsentävät hyvin aineistoa, mutta eivät kuitenkaan ole liian tiukkoja ja näin rajoita jatkoanalyysia. Sisältöalueet voidaan luoda koko aineiston kattavasti tai yksi haastattelu tai vastauslomake kerrallaan. (Perttula 1995, 69-70, 91; Giorgi 1985, 10-11.)

Tässä tutkielmassa aineiston analyysin ensimmäinen vaihe toteutui aineiston litteroinnin myötä. Kirjoitin puhtaaksi kirjallisella kyselylomakkeella hankitun aineiston ja samalla tulin perehtyneeksi aineistooni ensimmäisen kerran. Ennen tätä vaihetta olin perehtynyt tutkielmani teoreettiseen taustaan jonkin verran. Sulkeistamisen periaatteiden mukaisesti teoriaan perehtyminen tulisi tehdä vasta aineiston hankinnan jälkeen, mutta Perttulan (1995, 70) ajatusten mukaisesti teoriaan perehtyminen oli mielestäni tässä tapauksessa keino tiedostaa omat oletukseni ja pyrkiä täten jättämään ne sivuun. Luettuani aineiston ja luotuaani kokonaiskäsityksen aineistosta, muodostin aineistoani jäsentävät sisältöalueet. Tässä tutkimuksessa luodut sisältöalueet koskivat koko hankittua aineistoa, koska kyselylomake oli esitetty samanlaisena kaikille tutkittaville ja täten ennalta teemoitellut kysymykset jäsensivät jo ennestään aineistoa. Lähdin jäsentämään aineistoani kahden sisältöalueen kautta 1. Elämäntilanne ja tausta ja 2. Kokemuksia ohjauksesta. Koin, että näillä sisältöalueilla en rajaisi liikaa analyysiani, mutta se auttaisi aineistoni jäsentämistä tarpeeksi.

Perttulan **analyysin kolmannessa vaiheessa (I.3.)**, joka on Giorgin metodissa toinen vaihe, tutkimusaineistosta pyritään erottamaan olennaisia ja sellaisenaan ymmärrettäviä merkityksen sisältäviä yksiköitä, jotka ilmaisevat tutkimuksen kannalta keskeisiä ja merkityksellisiä merkityksiä. Yksiköt tulee erottaa tutkimuksen ja tieteenalan näkökulma huomioiden, mutta ovat kuitenkin aina tutkijan intuition ohjaamia. Keskeistä on huomioida koko ajan kokemusten konteksti. (Perttula 1995, 72-74; Giorgi 1985, 11-16.)

Erotin aineistostani ymmärrettäviä merkityksen sisältäviä yksiköitä, jotka olivat keskeisiä ja merkityksellisiä tutkimukseni kannalta. Kävin systemaattisesti läpi koko aineiston eli 16 vastauslomaketta ja erotin yksiköt toisistaan selkeästi.

Esimerkki analyysin vaiheesta I.3.:

OPISKELIJA 1

/ Ulkomailla englanninkielistä ala- ja yläastetta ja Suomessa englanninkielistä ylä- ja ala-astetta. IB lukio. /

/ Halusin mennä muualle ja vuokratkin houkuttelivat. Opintojen alkaminen on ollut mukavaa kurssien oikeasti alettua. /

/ Pienemmät infotilaisuudet ovat onnistuneet hyvin, isommissa on usein tullut liikaakin tietoa. /

/ Sivuaineinfossa oli vain liikaa tietoa liian lyhyessä ajassa. Yhdestä korvasta sisään ja toisesta ulos. /

/ On vastannut (tarvetta). On ollut tiivis paketti mutta tärkeimmät asiat on priorisoitu hyvin. Ohjaus on enimmäkseen keskittynyt olennaiseen eli opiskeluun. /

/ Juuri opintoihin ohjaus on kohdistunut sopivasti. /

/ Pienryhmä on ollut hyvä kaveriporukka jossa on oltu alussa. :) /

/ Omaopettajatapaamiset ovat olleet todella hyödyllisiä. Käytännön asioita ja tietää saavansa apua jos tarvitsee. /

/ Hyödyllisiä on ollut yleiset infot yliopiston käytännöistä. /

Analyysin neljännessä vaiheessa (I.4.) aiemmin erotetut merkityksen sisältämät yksiköt käännetään tutkittavan kieleltä tutkijan tieteenalan yleiselle kielelle mahdollisimman yksiselitteistä kieltä käyttäen ja ilman teoreettisia käsitteitä. Käännöstyö tehdään ja kirjataan niin, että tulokset ja yhteydet ovat selkeästi nähtävissä. Keskeistä on saavuttaa jokaisen merkityksen sisältävän yksikön ilmentämän kokemuksen sisältö käännöstyön avulla. Analyysin tässä vaiheessa pyritään fenomenologiselle tasolle eli kohti merkitysverkoston kuvaamista tutkijan tietoisien reflektion ja mielikuvatason muuntelun kautta. Perttula täydentää Giorgin metodologia lisäämällä tämän jälkeen **analyysin viidennen vaiheen (I.5.)**, jossa aiemmin esiin tuodut merkityksen sisältämät yksiköt sijoitetaan vaiheessa 1.2. luotuihin sisältöalueisiin. (Perttula 1995, 74-75 & 92, Giorgi 1985, 17-19.)

Analyysin kuudennessa vaiheessa (I.6.) luodaan yksilökohtaiset merkitysverkostot sisältöalueittain ja **analyysin seitsemännessä vaiheessa (I.7.)** luodaan sisältöalueista riippumaton tiivistetty yksilökohtainen merkitysverkosto. Perttula on täydentänyt Giorgin metodologia analyysin tässä vaiheessa. Perttulan metodin mukaisesti tässä vaiheessa luodaan yhden sijaan kaksi yksilökohtaista merkitysverkostoa. Tätä neljännen vaiheen jakoa ei ole Perttu-

lan mukaan kuitenkin välttämätöntä tehdä mikäli merkitysverkostojen hahmottaminen onnistuu ilman sisältöalueiden apua. (Perttula 1995, 77-78 & 92-9, Giorgi 1985, 19-21.)

Analyysin tässä vaiheessa sovelsin hieman Perttulan metodologiaa. Sijoitin edellisessä vaiheessa erotetut merkityksen sisältävät yksiköt suoraan aiemmin luomiini sisältöalueisiin kyselylomake kerrallaan ja muodostin yksilökohtaiset merkitysverkostot sisältöalueittain siis saman tien. Käänsin merkityksen sisältämät yksiköt tutkijan kielelle vasta tämän jälkeen. Sijoitin siis Perttulan analyysin vaiheet I.4, I.5 ja I.6. lomittain ja suoritin ne periaatteessa yhtä aikaa.

Esimerkki analyysin vaiheiden I.4, I.5 ja I.6.. jälkeisestä aineistosta

OPISKELIJA 1.

Sisältöalue 1. Elämäntilanne ja tausta

Opiskelijalla on lukiotausta. Hän on tehnyt satunnaisia töitä aiemmin ja aikoo tehdä töitä myös opintojen aikana kunhan saa työpaikan. Hän on muuttanut opiskeluiden takia Ouluun ja kokee sopeutuneensa aika hyvin. Hänellä on Oulussa tuttavuuksia, joiden kanssa voi viettää aikaa. Hän on myös saanut uusia ystäviä opintojen myötä. Hän hakeutui opiskelemaan Oulun yliopiston kauppatieteiden korkeakouluun, koska halusi toiselle paikkakunnalle ja Oulun vuokrat houkuttelivat. Hän halusi opiskelemaan kauppatieteitä lukiossa suorittettujen kursien perusteella. Uudet opinnot kiinnostavat ja opintojen alkaminen on tuntunut hyvältä.

Sisältöalue 2. Kokemuksia ohjauksesta

Opiskelija kokee, että opintojen alkuvaiheessa on kerrottu kaikesta ja kaikesta on myös voinut kysyä. Ohjaus on hänen mielestään vastannut tarvetta ja keskittynyt pääasiassa olennaiseen eli opintojen ohjaukseen. Tämän lisäksi on kerrottu työelämään liittyviä asioita ja neuvottu mistä saa apua jaksamiseen. Ohjaus on hänen mielestään ollut tiivistä, mutta tärkeimmät asiat on onnistuttu asettamaan etusijalle. Hän on pitänyt pieniä infotilaisuuksia onnistuneina, mutta isoissa infoissa on tullut liikaa tietoa liian lyhyessä ajassa. Erityisesti

sivuaineinfossa oli ollut liikaa asiaa. Yleiset infot yliopistosta ovat olleet hänen mielestään hyviä. Hän kokee tarvinneensa erityisesti ohjausta kurssien ja sivuaineiden valinnassa. Hän kokee pienryhmästä tulleen hyvä kaveriporukka. Omaopettajatapaamiset hän on kokenut todella hyödyllisinä, joissa on kerrottu käytännön asioita. Hän kokee, että omaopettajalta saa apua jos tarvitsee.

Tämän jälkeen loin sisältöalueista riippumattomat yksilökohtaiset merkitysverkostot asettamalla sisältöalueet toistensa yhteyteen. Kaikki tämän tutkielman yksilökohtaiset merkitysverkostot ovat luettavissa luvussa 5. Tutkimustulokset.

Perttulan metodin toisessa päävaiheessa siirrytään yksilökohtaisesta merkitysverkostosta kohti yleistä merkitysverkostoa. **Toisen päävaiheen ensimmäisessä vaiheessa (II.1.)** edellisen vaiheen lopussa muodostettu sisältöalueista riippumaton yksilökohtainen merkitysverkosto jaetaan merkityksen sisältäviin yksiköihin. Ne tiivistetään ja kuvataan kielellä, jossa ei enää esiinny yksilöllistä kokemusta. Kokemukset ajatellaan nyt esimerkeiksi mahdollisista tutkittaville yhteisistä merkityksistä. **Toisessa vaiheessa (II.2.)** luetaan avoimesti edellisessä vaiheessa muodostetut yksiköt ja luodaan niiden pohjalta niitä jäsentävät sisältöalueet. **Kolmannessa vaiheessa (II.3.)** merkityksen sisältämät yksiköt sijoitetaan sisältöalueisiin ja edelleen **neljännessä vaiheessa (II.4.)** sisältöalueet jaetaan spesifeihin alueisiin, joihin yksiköt sijoitetaan. **Viidennessä vaiheessa (II.5.)** muodostetaan spesifit yleiset merkitysverkostot sisältöalue kerrallaan, yksiköiden välisten sisällöllisten yhteyksien myötä. **Kuudennessä vaiheessa (II.6.)** luodaan sisältöalueiden yleiset merkitysverkostot asettamalla spesifit yleiset merkitysverkostot sisältöalue kerrallaan toistensa yhteyteen. Lopulta analyysin **toisen päävaiheen seitsemännessä vaiheessa (II.7.)** muodostetaan tutkittavan ilmiön yleinen merkitysverkosto asettamalla sisältöalueiden yleiset merkitysverkostot toistensa yhteyteen. Lopullinen yleinen merkitysverkosto sisältää kaikkien tutkittavana olleiden ja heidän yksilökohtaisten merkitysverkostojen kautta esiin nousseet keskeiset sisällöt. Keskeistä on säilyttää yhteys yksilökohtaisiin merkitysverkostoihin ja toisaalta pohtia tällaisen yleisen merkitysverkoston mielekkyyttä ja mahdollisuuksia. Eksistentiaalisen fenomenologian mukainen ihmiskäsitys korostaa ihmisen kokemusmaailman ainutlaatuisuutta ja täten yleisen merkitysverkoston luomisen voi nähdä ongelmallisena ja periaatteessa tarpeettomana. Voidaan kuitenkin ajatella, että on mahdollista saavuttaa tietynlainen mielekkäältä tuntuva yleinen merkitysverkosto tietyn koetun maailman puitteissa. Kokemusten

samanlaisuudella tietyssä kontekstissa on olemassa mahdollisuus, joskaan se ei ole taattua. Perttulan täydennysten mukaisesti yleinen merkitysverkosto voidaan tehdä sisältöalue kerrallaan ja tämän jälkeen luodaan tutkittavan ilmiön yleinen merkitysverkosto. (Perttula 1995, 84-89 & 95.) Perttula on täydentänyt Giorgin metodia erityisesti tässä analyysin loppuvaiheessa jakamalla yleisen merkitysverkoston laatimisen useampaan vaiheeseen.

Tässä tutkielmassa toteutin Perttulan metodin toisen päävaiheen hieman soveltaen. Luetuani ensimmäisessä päävaiheessa muodostetut yksilölliset merkitysverkostot jaoin ne jälleen merkitysyksiköihin, mutta päädyin tässä vaiheessa poimimaan tekstistä ainoastaan ohjauskokemuksiin liittyviä merkitysyksiköitä. Päädyin siis käyttämään analyysini toisessa päävaiheessa myös analyysin ensimmäisessä päävaiheessa mukana ollutta toista sisältöaluetta *2. Kokemuksia ohjauksesta*. Mielestäni ei ollut mielekäästä tai edes mahdollista lähteä muodostamaan yleistä merkitysverkostoa opiskelijoiden taustoista ja elämäntilanteista, jotka ovat ainutkertaisia. Sijoitin aiemmin erotetut ohjauskokemuksiin liittyvät merkitysyksiköt siis suoraan tämän yhden sisältöalueen alle. Tämän jälkeen käänsin ne yleiselle kielelle, joka ei enää kuvannut yksilöllistä kokemusta. Oman tutkielmani analyysi päättyy tähän vaiheeseen. Aineiston laajuudesta johtuen en kokenut tarpeellisenä spesifimpää sisältöalueen jakamista ja koska käytössä oli tässä vaiheessa enää yksi sisältöalue, muodostui yleinen merkitysverkostoni siis automaattisesti. Tutkimukseni tuloksena on siis yleinen merkitysverkosto sisältöalueesta *2. Kokemuksia ohjauksesta*. Esittelen tutkimukseni tulokset tutkielman seuraavassa luvussa.

Esimerkki analyysistä vaiheiden II.1, II.2. ja II.3. jälkeen

OPISKELIJA 1.

/ Ohjaus on hänen mielestään ollut tiivistä, mutta tärkeimmät asiat on onnistuttu asettamaan etusijalle./

(Ohjaus on tiivistä, mutta tärkeimmät asiat onnistutaan asettamaan etusijalle.)

/ Hän on pitänyt pieniä infotilaisuuksia onnistuneina, mutta isoissa infoissa on tullut liikaa tietoa liian lyhyessä ajassa. /

(Pienet infotilaisuudet ovat onnistuneita, isoissa infoissa on liikaa tietoa liian lyhyessä ajassa.)

/ Erityisesti sivuaineinfossa oli ollut liikaa asiaa. /

(Erityisesti sivuaineinfossa on liikaa asiaa.)

/ Yleiset infot yliopistosta ovat olleet hänen mielestään hyviä. /

(Yleiset infot yliopistosta ovat hyviä.)

/ Hän kokee tarvinneensa erityisesti ohjausta kurssien ja sivuaineiden valinnassa. /

(Opintonsa aloittava opiskelija tarvitsee ohjausta erityisesti kurssien ja sivuaineiden valinnassa.)

/ Hän kokee pienryhmästä tulleen hyvä kaveriporukka. /

(Pienryhmästä muodostuu hyvä kaveriporukka.)

/ Omaopettajatapaamiset hän on kokenut todella hyödyllisinä, joissa on kerrottu käytännön asioita. /

(Omaopettajatapaamiset ovat todella hyödyllisiä ja niissä kerrotaan käytännön asioita.)

Hän kokee, että omaopettajalta saa apua jos tarvitsee. /

(Omaopettajalta saa apua jos tarvitsee.)

4. TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa esittelen analyysin avulla saavutetut tutkimushavainnot. Esittelen ensin analyysin ensimmäisessä päävaiheessa muodostetut yksilökohtaiset merkitysverkostot ja sitten analyysin toisessa päävaiheessa muodostetun yleisen merkitysverkoston sisältöalueesta 2. Kokemuksia ohjauksesta.

4.1. Yksilökohtaiset merkitysverkostot

Koin tärkeäksi säilyttää ja esitellä analyysin ensimmäisessä vaiheessa muodostetut yksilökohtaiset merkitysverkostot, koska näiden merkitysverkostojen kautta pystyin kuvaamaan opiskelijoiden elämäntilanteet ja yhdistämään ne kokemuksiin ohjauksesta. Ainoastaan vertaamalla näitä ainutlaatuisia yksilökohtaisia merkitysverkostoja pystyin näkemään mahdolliset elämäntilanteen yhteydet kokemuksiin ohjauksesta.

OPISKELIJA 1.

Opiskelijalla on lukiotausta. Hän on tehnyt satunnaisia töitä aiemmin ja aikoo tehdä töitä myös opintojen aikana kunhan saa työpaikan. Hän on muuttanut opiskeluiden takia Ouluun ja kokee sopeutuneensa aika hyvin. Hänellä on Oulussa tuttavita, joiden kanssa voi viettää aikaa. Hän on myös saanut uusia ystäviä opintojen myötä. Hän hakeutui opiskelemaan Oulun yliopiston kauppakorkeakouluun, koska halusi toiselle paikkakunnalle ja Oulun vuokrat houkuttelivat. Hän halusi opiskelemaan kauppatieteitä lukiossa suoritettujen kursien perusteella. Uudet opinnot kiinnostavat ja opintojen alkaminen on tuntunut hyvältä. Opiskelija kokee, että opintojen alkuvaiheessa on kerrottu kaikesta ja kaikesta on myös voinut kysyä. Ohjaus on hänen mielestään vastannut tarvetta ja keskittynyt pääasiassa olennaiseen eli opintojen ohjaukseen. Tämän lisäksi on kerrottu työelämään liittyviä asioita ja neuvottu mistä saa apua jaksamiseen. Ohjaus on hänen mielestään ollut tiivistä, mutta tärkeimmät asiat on onnistuttu asettamaan etusijalle. Hän on pitänyt pieniä infotilaisuuksia onnistuneina, mutta isoissa infoissa on tullut liikaa tietoa liian lyhyessä ajassa. Erityisesti sivuaineinfossa oli ollut liikaa asiaa. Yleiset infot yliopistosta ovat olleet hänen mielestään hyviä. Hän kokee tarvinneensa erityisesti ohjausta kurssien ja sivuaineiden valinnassa. Hän kokee pienryhmästä tulleen hyvä kaveriporukka. Omaopettajatapaamiset hän on kokenut

todella hyödyllisinä, joissa on kerrottu käytännön asioita. Hän kokee, että omaopettajalta saa apua jos tarvitsee.

OPISKELIJA 2.

Opiskelijalla on lukiotausta. Hänellä on aiempaa työhistoriaa, mutta ei aio tehdä töitä opintojen ohessa, koska kokee ettei hänellä ole aikaa. Hän on muuttanut Ouluun opintojen vuoksi ja kokee sopeutuneensa hyvin. Hänellä ei ollut tuttavuuksia Oulussa, mutta on saanut niitä opintojen kautta. Hän hakeutui Oulun yliopiston kauppakorkeakouluun, koska halusi opiskella kauppatieteitä ja Oulu sijaitsee lähellä kotikaupunkia. Hänellä on motivaatiota opiskeluun. Hän kokee opintojen sopivan hyvin tämän hetkiseen elämäntilanteeseen, mutta opintojen aloitus on kuitenkin ollut suuri muutos. Opiskelija kokee kilpaurheilun vievän paljon aikaa. Opiskelija kokee opintojen alkuvaiheen ohjauksen toimineen hyvin. Hän kokee aloitusviikon olleen onnistunut. Pienryhmäohjaajat ovat olleet hyviä. Hän kokee tarvinneensa ohjausta kaikkeen, koska hänellä ei ollut mitään tietoa aluksi. Hän kokee ohjauksen vastanneen tarvetta. Hän kokee, että kaikkea on voinut kysyä. Opiskelija on tykännyt pienryhmäohjauksesta ja kokee sen toimivaksi. Hän kokee myös omaopettajatapaamiset hyödyllisinä.

OPISKELIJA 3.

Opiskelijalla on lukiotausta ja lisäksi hän on opiskellut avoimessa yliopistossa muutamia kauppatieteiden kursseja. Hän on tehnyt aiemmin useita erilaisia töitä ja aikoo tehdä opintojen ohessa sesonkitöitä. Hän on muuttanut opintojen vuoksi Ouluun ja kokee sopeutuneensa hyvin. Hänellä on sukua Oulussa ja kokee että hänellä on paljon ihmisiä ympärillään joihin tukeutua. Hän on saanut paljon uusia kavereita yliopistolta. Hän hakeutui opiskelemaan Oulun yliopiston kauppakorkeakouluun, koska kauppatieteet kiinnostavat häntä ja Oulu oli ennestään tuttu kaupunki. Urheilu vie aikaa, mutta hän aikoo keskittyä pääasiassa opiskeluun. Opiskelija kokee saaneensa opintojen alussa paljon uutta ja tärkeää informaatiota, mutta paljouden vuoksi kaikkea on ollut vaikea omaksua. Hän koki yliopiston yleisesittelyn ja omiin opintoihin perehdytyksen hyväksi. Pienryhmäohjaajien ohjaus on ollut hyvää ja hyödyllistä. Pienryhmäohjaajilta on voinut kysyä asioista mitkä mietityttävät. Pienryhmäohjaajat ovat ohjanneet erinomaisesti vapaa-ajan asioissa. Hän koki sivuai-

neinfon epäselväksi. Hän koki tarvinneensa ja myös saaneensa ohjausta HOPS:n tekemiseen, joka oli uusi asia. Hän kokee ensimmäisten opiskeluviikkojen ohjauksen vastanneen tarvetta, koska kokee olevansa perillä asioista. Hän kokee ohjauksen kohdistuneen opintoihin sopivasti. Hän kokee ettei työelämään liittyvää ohjausta ole ollut ollenkaan. Hän kokee, että jaksamiseen ja elämänhallintaan liittyvää ohjausta on ollut sopivasti. Omaopettajatapaamisissa hän on pitänyt siitä, että on kuullut muidenkin opiskelijoiden ajatuksia asioista.

OPISKELIJA 4.

Opiskelijalla on lukiotausta. Hänellä on työhistoriaa ja hän aikoo työskennellä opintojen ohella, koska pitää työnteosta ja tarvitsee rahaa. Hän on muuttanut Ouluun opintojen vuoksi ja kokee sopeutuneensa ihan hyvin, mutta kaupunki ei kuitenkaan tunnu vielä kodilta. Hän koki muuton uudelle paikkakunnalle hyvänä asiana, koska pääsee tutustumaan uusiin ihmisiin. Hänellä ei ollut entuudestaan Oulussa kuin yksi tuttava, mutta on saanut opintojen myötä kohtalaisesti uusia ystäviä. Hän hakeutui Oulun yliopiston kauppakorkeakouluun, koska Ouluun oli helpointa päästä opiskelemaan. Hän pitää opiskelusta ja opinnot ovat alkaneet hyvin, vaikka kaikki opintoihin liittyvä ei ole vielä selvää. Hän kokee opintojen sopivan hyvin nykyiseen elämäntilanteeseen, mutta kilpaurheilu vie aikaa. Opiskelija kokee, että ohjausta on ollut paljon ja välillä se on ollut kertaalleen käsitellyn asian toistamista. Ohjaus on ollut hyödyllistä. Pienryhmäohjaajat ovat olleet avuliaita. Pienryhmäohjaus on ollut hyvä asia ja hän pitää pienryhmätyöskentelystä. Opiskelija kokee tärkeäksi, että pienryhmäohjaajille on voinut laittaa tekstiviestiä kun on ollut kysyttävää. Suuria infoluentoja on ollut ensimmäisellä viikolla paljon ja opiskelija on kokenut ne puuduttaviksi. Opiskelija kokee tarvinneensa ohjausta opintojen suunnitteluun. Hän kokee ohjauksen vastanneen melko hyvin tarvetta. Opiskelija kokee kuitenkin huomaavansa vasta tehdessään hopsia, onko ohjaus toiminut. Hänen mielestään ohjaus on kohdistunut tarpeeksi opintoihin. Hänen mielestään ohjaus on kohdistunut melko hyvin vapaa-aikaan, jaksamiseen ja työelämään liittyviin asioihin. Hän koki HOPS-infon erittäin hyödyllisenä. Kielten infoa opiskelija ei pitänyt hyödyllisenä. Opiskelija on kokenut omaopettajatapaamiset mukavina, rentoina ja hyödyllisinä.

OPISKELIJA 5.

Opiskelijalla on aiempia keskeytettyjä yliopisto- ja ammattikorkeakouluopintoja. Opiskelijalla on työhistoriaa, mutta hän ei aio tehdä töitä opintojen ohessa ellei ole kunnolla aikaa ja jaksamista. Hän on muuttanut Ouluun opintojen vuoksi yhdessä avomiehensä kanssa. Oulussa oli jo ennestään sukua ja ystäviä ja kaupunki tuntui toiselta kotikaupungilta. Opiskelija kokee ettei luento-opiskelu sovi hänelle ja itsenäinen opiskelu on vaikeaa kun kirjoja on vaikea saada ja valmiit luentomateriaalit ovat huonoja. Hän kokee että hänellä ei ole motivaatiota. Opiskelija kokee olevansa jatkuvasti väsynyt ja se heikentää opiskelumotivaatiota. Aktiivinen urheilu ja avomies vievät aikaa opinnoilta. Hän kuitenkin kokee, että opinnot sopisivat nykyiseen elämäntilanteeseen hyvin jos tietäisi kuinka opiskella. Opiskelija kokee opintojen alkuvaiheen ohjauksen turhana. Hän kokee, että infoissa kerrotun asian olisi voinut lukea internetistä. Opiskelija kokee tarvitsevansa erityisesti ohjausta vaihtoehtoihin opiskelutyyleihin kun luento-opiskelu ei tunnu luontevalta. Opiskelija kokee että alkuvaiheen ohjaus on auttanut opintojen aloituksessa, mutta kokee että vasta ensimmäiset tentit näyttävät ohjauksen onnistumisen. Opiskelija kokee ohjauksen kohdistuneen tarpeeksi opiskeluun, mutta ei juuri muuhun. Hänen mielestään pienryhmäohjauksesta on ollut eniten hyötyä. Hän on kokenut pienryhmäohjauksen henkilökohtaisena, mukavana ja yksityiskohtaisena. Hän kokee, että yleisinfot olivat huonoja eikä niissä vastattu kaikkiin kysymyksiin. Omaopettajatapaamisia opiskelija ei koe tarpeellisiksi vaan lähinnä turhaksi velvollisuudeksi.

OPISKELIJA 6.

Opiskelijalla on lukiotausta. Hän on tehnyt töitä usean vuoden ajan ja harkitsee työntekoa opintojen ohessa. Hän on muuttanut Ouluun opintojen vuoksi ja on kokenut Oulun ihan hyvänä asuinpaikkana. Opiskelija muutti pois vanhempien luota ja yksin pärjääminen jännitti. Hänellä ei ollut ennestään tuttavuuksia Oulussa, mutta on saanut kavereita muista opiskelijoista. Oulun yliopiston kauppakorkeakoulu ei ollut opiskelijan ensimmäinen hakutoive. Kauppatieteet kiinnostivat. Opiskelija kokee, että hänellä on motivaatiota ja opinnot ovat käynnistyneet hyvin. Opiskelija kokee että urheilu menee joskus opintojen edelle. Opiskelija kokee opintojen sopivan hyvin nykyiseen elämäntilanteeseen ja ilman opintoja ei olisi tekemistä. Opiskelijan mielestä ohjaus on ollut erittäin laajaa. Hän kokee ohjausta olleen

enemmän kuin lukion alussa. Hänen mielestään onnistunut ohjauskerta oli yliopistoon ja paikkoihin tutustuminen. Opiskelija kokee tarvinneensa ohjausta erityisesti eri paikkojen löytämisessä niin yliopistolla kuin kaupungilla. Hän kokee ohjauksen vastanneen tarvetta. Ohjaus on opiskelijan mielestä antanut tilaa myös omalle tiedon etsinnälle, mitä pitää tärkeänä. Opiskelija kokee ohjauksen kohdistuneen tarpeeksi opintoihin ja vapaa-aikaan. Hän kokee pienryhmänjäsenet kavereiksi. Pienryhmäohjaus on ollut mukavaa. Hänen mielestään HOPS-info oli hyvä ja hyödyllinen. Omaopettajatapaamisissa voisi opiskelijan mielestä olla enemmän tekemistä. Opiskelija kokee, että omaopettajan tapaamisissa oli hyötyä, koska nyt tietää keneltä voi lähteä kyselemään neuvoa opintoihin liittyvissä ongelmissa.

OPISKELIJA 7.

Opiskelijalla on ylempi korkeakoulututkinto tekniikan alalta. Hän on työelämässä ja opinnot eivät suju töiden vuoksi. Hän hakeutui Oulun yliopiston kauppakorkeakouluun nykyisen alansa huonon työnäkymän vuoksi. Opiskelija ei ole juurikaan osallistunut ohjaukseen. Opiskelija kokee ohjauksen turhana.

OPISKELIJA 8.

Opiskelijalla on lukiotausta. Hänellä on aiempaa työhistoriaa, mutta ei aio opiskella opintojen ohella, jotta työt eivät vie aikaa opiskelulta. Opiskelija ei joutunut muuttamaan opintojen vuoksi uudelle paikkakunnalle, mutta muutti pois vanhempien luota omilleen. Opiskelijalla on paljon ystäviä ja tuttuja Oulussa. Opiskelija kokee aina halunneensa opiskelemaan kauppatieteitä ja säästävänä jäämällä opiskelemaan Ouluun Helsingin sijaan. Opiskelija kokee opintojen sopivan hyvin nykyiseen elämäntilanteeseen. Harrastukset vievät jonkin verran aikaa. Opiskelija kokee ohjauksen turhana. Hän kokee, että apua saa nopeammin ja paremmin esimerkiksi internetistä ja vanhemmilta opiskelijoilta. Hänen mielestään ohjauksesta on ollut hyötyä uusien ihmisten tapaamisen vuoksi. Hän on kokenut pienryhmäohjauksen ja omaopettajatapaamiset kivoina ja hyödyllisinä vain ryhmäytymisen vuoksi. Hän koki sivuaineinfon olleen osittain hyödyllinen.

OPISKELIJA 9.

Opiskelijalla on aiempia keskeytettyjä yliopisto-opintoja Oulun yliopistossa. Hän ei aio työskennellä opintojen aikana. Hän on muuttanut Ouluun opintojen vuoksi ja kokee kaipaavansa välillä takaisin kotiseudulle suurempiin kaupunkeihin. Kaikki tuttavat Oulussa ovat yliopistolta. Hän haki opiskelemaan Oulun yliopiston kauppakorkeakouluun, koska asui jo Oulussa ja halusi varmistaa pääsytensä kauppakorkeakouluun. Opiskelija on iloinen opiskelupaikasta. Hän kokee opiskelijakulttuurin tärkeänä. Opiskelija kokee ohjauksen helpottaneen opintojen aloitusta, vaikka Oulun yliopisto oli jo tuttu paikka. Hän on pitänyt ohjaustilanteissa pidetyistä tutustumisleikeistä. Hän kokee tarvinneensa ohjausta erityisesti HOPS:n tekemisessä. Hän on ollut tyytyväinen saamansa ohjauksen laatuun ja määrään. Hän kokee ohjauksen kohdistuneen tarpeeksi opintoihin ja erityisesti vapaa-aikaan liittyviin asioihin. Hän kokee omaopettajatapaamisista olleen jotain hyötyä, mutta käyttäisi ajan mieluiten opiskelemiseen.

OPISKELIJA 10.

Opiskelijalla on lukiotausta. Hänellä on aiempaa työhistoriaa ja hän aikoo jatkaa työntekoa opintojen ohessa saadakseen rahaa. Opiskelija on paluumuuttanut Ouluun opintojen vuoksi ja kokee sopeutuneensa hyvin. Hänellä on Oulussa perhettä ja on saanut opintojen kautta uusia tuttavuuksia. Hän hakeutui opiskelemaan Oulun yliopiston kauppakorkeakouluun, koska kouluun oli helpoin päästä sisään. Opiskelija kokee opintojen aloituksen sekavaksi, koska siihen sisältyy niin paljon uusia asioita. Opiskelija on innoissaan ja motivoitunut päästessään taas opiskelemaan. Opiskelija pitää harrastuksia, kavereita ja yleistä hyvää oloa tärkeinä. Opiskelija kokee ohjauksen auttaneen paljon opintojen aloituksessa. Hänen mielestään ohjausta saisi olla enemmänkin. Hän kokee pienryhmäohjauksen onnistuneeksi, koska siihen oli helppo ja mukava osallistua. Hän kokee suuret luennot epäonnistuneiksi ohjaustilanteiksi. Hän kokee tarvinneensa ohjausta erityisesti opintoihin liittyvissä perusasioissa, kuten opintojen rakenteen hahmottamisessa. Ohjaus on opiskelijan mielestä vastannut tarvetta laadullisesti, mutta ei määrällisesti. Suuret yleisinfot eivät ole olleet hyödyllisiä, koska kaikkea asiaa ei ole ehtinyt omaksua. Opiskelija kokee omaopettajatapaamiset ristiriitaisina. Omaopettajatunneilla käsitellään hänen mielestään turhia asioita. Opiskelija korvaisi omaopettajatapaamiset yksilötapaamisilla ryhmäohjauksen sijaan.

OPISKELIJA 11.

Opiskelijalla on lukiotausta. Hänellä on työhistoriaa, mutta hän ei aio työskennellä opintojen aikana. Hän on joutunut muuttamaan Ouluun opintojen vuoksi ja on tyytyväinen alun epäluuloisuuden jälkeen. Hän on saanut ystäviä opintojen kautta. Hän haki opiskelemaan Oulun yliopiston kauppakorkeakouluun alhaisimman pisterajan vuoksi. Opinnot ovat hänelle tärkein asia tällä hetkellä. Hänestä on mukava opiskella pitkän tauon jälkeen. Opiskelijan mielestä ohjaus on ollut hyvää ja mallikasta. Ohjauksen kautta Oulu kaupunkina on tullut hänelle tutuksi ja hän on saanut kavereita. Pienryhmäohjauksessa on hänen mukaansa jaettu yleishyödyllistä infoa. Opiskelija ei ole juurikaan osallistunut ohjaustilanteisiin.

OPISKELIJA 12.

Opiskelijalla on lukiotausta. Opiskelija urheilee ammatikseen ja kokee opinnot hyväksi vastapainoksi. Työ kuitenkin häiritsee opintojen aloitusta. Opiskelija ei hakenut ensisijaisesti Oulun yliopistoon, mutta otti paikan vastaan kun sen sai. Hänellä on tuttuja Oulussa ja lisäksi hän on saanut uusia kavereita opintojen myötä. Opiskelija ei ole vielä voinut muuttaa Ouluun. Opiskelija on motivoinut opiskelemaan itseään kiinnostavaa alaa tulevaisuuden näkymienkin vuoksi. Opiskelija ei ole juurikaan osallistunut opintojen alkuvaiheen ohjaukseen. Hän kokee omaopettajatapaamisten luovan yhteisöllisyyttä. Opiskelijan mielestä erityisesti vanhempien opiskelijoiden ohjaus on auttanut.

OPISKELIJA 13.

Opiskelijalla on lukiotausta ja hän on opiskellut avoimessa yliopistossa. Opiskelijalla on työhistoriaa, mutta hän ei aio tehdä töitä opintojen ohella. Opiskelija on muuttanut Ouluun opintojen vuoksi ja kokee viihtyvänsä. Hän on saanut ystäviä Oulusta. Opiskelija kokee liikunnan tärkeäksi osaksi vapaa-aikaansa. Hän hakeutui opiskelemaan kauppakorkeakouluun, koska kauppatieteet kiinnostavat häntä. Opiskelija on kokenut ohjauksen hyvänä ja antoisana. Onnistuneimpia ohjaustilanteita ovat hänen mukaansa olleet ne, joissa on jaettu omia kokemuksia. Hän kokee tarvinneensa ohjausta erityisesti HOPS:n tekemisessä. Opiskelija kokee ohjauksen vastanneen tarvetta. Opiskelijan mukaan pienryhmäohjaus on ollut kivaa. Pienryhmä tuntuu hänestä ikään kuin omalta luokalta, mikä on hyvä asia. Opiskelija

kokee yleiset infot hyödyllisiksi. Opiskelijan mukaan omaopettajatapaamisissa on tullut esille asioita, joita ei muualla ole käsitelty.

OPISKELIJA 14.

Opiskelijalla on lukiotausta. Hän harkitsee tekevänsä töitä opintojen ohessa. Opiskelija on muuttanut Ouluun opintojen vuoksi ja on sopeutunut hyvin. Hänellä on Oulussa kavereita ja perhettä. Hän hakeutui opiskelemaan Oulun yliopiston kauppakorkeakouluun, koska kouluun oli alhaisimmat pisterajat ja se sijaitsi lähimpänä kotipaikkakuntaa. Opiskelija aikoo keskittyä pääasiallisesti opiskeluun. Opiskelija kokee saaneensa ohjauksen avulla vastauksen kaikkeen itselleen epäselvään. Hänen mielestään opintojen alussa on tullut esille paljon asiaa. Hän kokee, että HOPS:n tekemiseen olisi pitänyt olla parempi perehdytys. Hän kokee tarvinneensa ohjausta erityisesti weboodin ja muiden sovellusten käytössä. Hän kokee ohjauksen vastanneen tarvetta ja oppineensa kaiken tarpeellisen. Opiskelijan kokemuksen mukaan pienryhmäohjaustapaamiset ovat olleet mukavia, mutta pitkäväteisiä. Hän kokee omaopettajatapaamisista olleen hieman hyötyä.

OPISKELIJA 15.

Opiskelijalla on aiempia keskeytettyjä opintoja ammattikorkeakoulussa. Opiskelijalla on työhistoriaa, mutta hän ei aio työskennellä opintojen aikana. Hän on muuttanut Ouluun opintojen vuoksi ja koki muuton jännittävänä. Hän kokee sopeutuneensa hyvin Ouluun ja Oulu tuntuu jo kodilta. Hänellä ei ollut aiemmin yhtään tuttavaa Oulussa, mutta on saanut ystäviä opintojen kautta. Opiskelija hakeutui opiskelemaan kauppatieteitä laajojen suuntautumisvaihtoehtojen vuoksi. Opiskelu tuntuu hänestä hyvältä ja hän kokee olevansa melko motivoitunut. Opinnot sopivat todella hyvin opiskelijan nykyiseen elämäntilanteeseen. Uusi asuinympäristö on piristänyt häntä. Opiskelija kokee tärkeänä liikunnan, hauskanpidon, ystävät ja perheen. Opiskelijan mielestä ohjaus on ollut hyvää ja selkeää. Hän kokee infojen selkeyttäneen kokonaisuutta. Opiskelija kokee tarvinneensa erityisesti ohjausta HOPS:n, sivuaineiden ja opintorakenteen hahmottamisen kanssa. Hänen mielestään ohjaus on vastannut tarvetta, ollut monipuolista ja sitä on ollut paljon. Opiskelija kokee ohjauksen kohdistuneen tarpeeksi opintoihin ja vapaa-aikaan. Opiskelijan mukaan pienryhmäohjauksessa on ollut lämmin ja huomioiva asenne, joka on saanut hänet tuntemaan itsensä

erityiseksi. Opiskelija kokee omaopettajansa helposti lähestyttäväksi henkilöksi. Hänen mielestään omaopettajatapaamisissa on jaettu tärkeää tietoa ja niissä on saanut vastauksia ongelmiin.

OPISKELIJA 16.

Opiskelijalla on lukiotausta ja hän on opiskellut avoimessa yliopistossa. Hänellä on työhistoriaa, mutta hän aikoo keskittyä opiskeluun ainakin ensimmäisen opiskeluvuoden ajan eikä tee tuolloin töitä. Opiskelija on muuttanut Ouluun opintojen vuoksi, mutta ei kokenut sitä vaikeana. Hän on muuttanut elämänsä aikana useita kertoja ja kokee sopeutuvansa hyvin uusiin paikkoihin. Hän on saanut ystäviä opintojen kautta ja Oulussa asuu myös perheenjäsen. Opiskelija kokee motivaation olevan korkealla työvuosien jälkeen. Hän kokee opintojen olevan tällä hetkellä tärkeintä elämässä. Opiskelija kokee ohjauksen auttaneen opintojen aloituksessa. Hän kokee erityisesti opiskelijabileet ja fuksisuunnistuksen hyväksi tavoiksi sopeutua yhteisöön ja tutustua uusiin ihmisiin. Hän kokee tarvinneensa ohjausta erityisesti kurssien valinnassa ja muissa opintoihin liittyvissä asioissa. Hän kokee ohjauksen vastanneen tarvetta. Ohjauksen avulla hän kokee hahmottaneensa opintojen rakennetta ja on näin voinut suunnitella omia opintoja. Hän kokee ohjauksen kohdistuneen tarpeeksi erityisesti opintoihin ja vapaa-aikaan. Opiskelija kokee pienryhmäohjaajien hoitaneen tehtävänsä hienosti. Opiskelija kokee pienryhmän hyväksi ryhmäksi. Hän kokee helpottavaksi kuulua pienryhmään suuressa joukossa uusia opiskelijoita. Opiskelija kokee, että omaopettajatapaamiset ovat auttaneet pohtimaan omia opintoja ja niiden aikana on etsitty yhdessä ratkaisuja ongelmiin.

4.2. Yleinen merkitysverkosto sisältöalueesta 2. Kokemuksia ohjauksesta

Pienryhmän jäsenet kokevat opintojen alkuvaiheen ohjauksen pääasiassa hyvänä, toimivana ja hyödyllisenä asiana. Ohjaus on heidän mielestään selkeää, monipuolista, laajaa ja antoisaa. Opintojen aloitusviikko on tiivis, ohjausta on paljon ja sen aikana saadaan paljon uutta ja tärkeää informaatiota. Toisaalta opiskelijat kokevat uutta tietoa tulevan niin paljon, että kaikkea tietoa on vaikea omaksua. Ohjaus on tämän vuoksi välillä myös jo kertaalleen käsitellyn asian toistamista. Kokemusten mukaan opintojen aloitusviikko on kuitenkin ohjauksen kannalta onnistunut ja tärkeimmät asiat on onnistuttu asettamaan etusijalle tiedon

suuresta määrästä huolimatta. Opiskelijoille kerrotaan kaikesta ja opiskelijat voivat kysyä kaikesta. Ohjauksen avulla oppii tarpeellisen ja saa vastaukset epäselviin asioihin. Ohjauksen koetaan helpottavan ja auttavan opintojen aloituksessa. Toisaalta ryhmässä on myös jäseniä joiden mielestä opintojen alkuvaiheen ohjaus on turhaa ja ohjauksen hyöty on pääasiassa uusien ihmisten tapaamisessa.

Opiskelijat kokevat ensimmäisten opiskeluviikkojen ohjauksen vastaavan tarvetta. Ohjaus kohdistuu heidän mielestään tarpeeksi erityisesti opintoihin liittyviin asioihin. Tämän lisäksi opiskelijat kokevat ohjauksen kohdistuvan vapaa-aikaan, työelämään ja jaksamiseen sekä hyvinvointiin liittyviin asioihin. Heidän kokemuksensa ohjauksen kohdistumisesta ja sen riittävydestä näihin muihin kuin opintoihin liittyviin asioihin kuitenkin vaihtelevat. Ohjauksen onnistuminen koettiin huomaavan viimeistään kun opinnot etenevät ja pääsevät kunnolla vauhtiin.

Opintonsa aloittava opiskelija kokee tarvitsevansa ohjausta erityisesti opintoihin liittyvissä perusasioissa. Tällaisia perusasioita ovat opintojen suunnittelu, HOPS eli henkilökohtainen opintosuunnitelma, kurssien ja sivuaineiden valinnat ja opintojen rakenteen hahmottaminen. Tämän lisäksi ohjausta tarvitaan opintoihin liittyvien sovellusten kuten weboodin käytössä ja esimerkiksi eri paikkojen löytämisessä niin yliopistolla kuin kaupungissakin.

Opiskelijat kokevat, että ohjauksella on merkitystä erityisesti uusien ihmisten tapaamisessa ja kavereiden saamisessa. Esimerkiksi tutustumisleikit ohjaustilanteissa, opiskelijabileet ja fuksisuunnistus koettiin hyvinä tapoina sopeutua yhteisöön ja tutustua uusiin ihmisiin.

Kaikki opiskelijat pitivät pienryhmäohjauksesta. Pienryhmäohjaus koettiin onnistuneena, toimivana mukavana ja hyödyllisenä. Se tuntui henkilökohtaiselta ja yksityiskohtaisena. Tapaamisissa jaettiin yleishyödyllistä infoa ja vanhempien opiskelijoiden ohjauksen koettiin auttavan. Pienryhmän jäsenistä koettiin muodostuneen kavereita ja hyvä porukka. Osallistumista pienryhmäohjaukseen pidettiin helppona ja mukavana. Pienryhmä on ikään kuin oma luokka ja pienryhmään kuulumisen suuressa joukossa uusia opiskelijoita, tuntuu helpottavalta. Eräiden kokemusten mukaan, vaikka pienryhmäohjaus olikin mukavaa, oli se kuitenkin pitkäväteistä ja hyödyllistä lähinnä vain ryhmäytymisen vuoksi.

Pienryhmäohjaajien koettiin hoitaneen tehtävänsä hienosti ja he olivat hyviä ohjaajia. Pienryhmäohjaajilta voi kysyä asioista mitkä mietityttävät ja he ovat avuliaita. Pienryhmäohjaajat ohjaavat erinomaisesti erityisesti vapaa-ajan asioissa. Heillä on lämmin ja huomioiva asenne, joka saa opiskelijan tuntemaan itsensä erityiseksi. Opiskelijalle on tärkeää, että pienryhmäohjaajia voi lähestyä esimerkiksi tekstiviestillä.

Opiskelijoiden suhtautuminen opintojen alkuvaiheen omaopettajatapaamisiin vaihteli hieman. Pääasiassa omaopettajatapaamiset koettiin hyödyllisinä ja niissä jaettava tieto tärkeäksi. Tapaamisissa saa vastauksia ongelmiin, esille tulee asioita, joita ei käsitellä muualla ja kerrotaan käytännön asioita. Omaopettajatapaamiset auttavat pohtimaan omia opintoja ja ne luovat yhteisöllisyyttä kun niiden aikana etsitään yhdessä ratkaisuja ongelmiin ja jaetaan ajatuksia. Omaopettaja oli kokemusten mukaan helposti lähestyttävä henkilö, jolta saa apua jos tarvitsee. Omaopettajan tapaamisen jälkeen tietää keneltä voi lähteä kyselemään neuvoa opintoihin liittyvissä ongelmissa. Toisaalta omaopettajatapaamiset tuntuivat turhalta velvollisuudelta, joissa käsitellään turhia asioita. Aika olisi käytetty mieluummin opiskelamiseen tai yksilötapaamisiin omaopettajan kanssa ryhmäohjauksen sijaan. Tapaamisiin kaivattiin myös enemmän tekemistä.

Kokemuksen opintojen alkuvaiheen erilaisista infotilaisuuksista vaihtelivat. Erityisesti suuret infoluennot koettiin epäonnistuneina ohjaustilanteina. Suuria infoluentoja oli opintojen alussa paljon ja ne tuntuivat puuduttavilta. Osa koki ettei niissä vastattu kaikkiin kysymyksiin ja koska asiaa oli paljon ei kaikkea ehtinyt omaksua. Yliopiston yleisinfo koettiin kuitenkin hyödyllisenä ja kokonaisuutta selkeyttävänä. Sivuaaineinfo oli osittain hyödyllinen, mutta epäselvä, koska asiaa oli liikaa liian lyhyessä ajassa. HOPS-info koettiin hyväksi ja hyödylliseksi, mutta HOPS:n tekemiseen kaivattiin silti parempaa perehdytystä.

5. TUTKIMUSTULOSTEN TARKASTELU

Seuraavaksi tarkastelen tutkimukseni tuloksia suhteessa tutkimuskysymyksiini, aiempiin tutkimuksiin sekä tutkielmani teoriaan. Tutkielmani teoreettisen tarkastelun kautta on mahdollista ymmärtää opiskelijoiden kokemuksia opintojen alkuvaiheen ohjauksesta ja tämän vuoksi tutkimuksen tuloksia tulee tarkastella suhteessa teoreettiseen taustaan. Tutkimustulosten peilaaminen aiempiin tutkimuksiin ja niiden tuloksiin puolestaan luo luotettavuutta tämän tutkielman saavutettuihin tuloksiin. Tutkimuskysymykseni puolestaan olivat lähtökohta tutkimuksen tekemiselle ja määrittivät tutkimusta alusta lähtien.

Tutkimukseni tavoitteena oli tutkia yhden Oulun yliopiston kauppakorkeakoulussa syksyllä 2014 opintonsa aloittaneen pienryhmän saamaa ohjausta opintojensa alkuvaiheessa ja tähän pienryhmään kuuluvien opiskelijoiden kokemuksia saamastaan ohjauksesta. Lähestyin tavoitettani seuraavien tutkimuskysymysten kautta:

1. Millaista ohjausta ja kenen tarjoamana syksyllä 2014 Oulun kauppakorkeakoulussa opintonsa aloittava pienryhmä saa opintojensa alkuvaiheessa?
2. Millaisia kokemuksia opiskelijoilla on opintojen alkuvaiheessa saadusta ohjauksesta?
3. Onko opiskelijoiden elämäntilanteella yhteyttä kokemuksiin ohjauksesta?

Vastasin ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni *Millaista ohjausta ja kenen tarjoamana syksyllä 2014 Oulun kauppakorkeakoulussa opintonsa aloittava pienryhmä saa opintojensa alkuvaiheessa?* tutkielmani luvussa 2.4. *Ohjaus Oulun yliopistossa ja Oulun yliopiston kauppakorkeakoulussa*. Tein yhteenvedon Oulun yliopistossa ja Oulun yliopiston kauppakorkeakoulussa tarjottavasta ohjauksesta, jota tutkielmani kohteena oleva pienryhmä voi periaatteessa vastaanottaa opintojensa alkuvaiheessa ja myös opintojen myöhemmässä vaiheessa. Selvää on, että kaikki opiskelijat eivät tule osallistumaan kaikkeen ohjaukseen. Erilaista opintopoluista ja muista syistä johtuen opiskelijoilla ei tule välttämättä olemaan kokemusta kaikesta tarjolla olevasta ohjauksesta. Tutkielmani aiheena oli opintojen alkuvaiheen ohjaus, joten erityisen huomion kohteena olivat siis pienryhmäohjaus, omaopettajatoiminta ja yleiset infot. Esittelen yhteenvedossa kuitenkin myös ohjausta, joka voi olla ajankohtaista opiskelijoille heidän opintojensa myöhemmässä vaiheessa. Tavoitteena oli

rakentaa selkeä kuvaus ja yhteenvedo ohjauksen rakenteesta Oulun yliopistossa, joten en kokenut voivani jättää mitään ulkopuolelle tai rajaavani tarkastelua koskemaan pelkästään opintojen alkuvaiheen ohjausta.

Opintojen alkuvaiheessa tarjottava ohjaus kuten pienryhmäohjaus, omaopettajatoiminta ja erilaiset infoluennot, ovat kaikille opintonsa aloittaville opiskelijoille tarjottavaa ohjausta, joihin osallistuminen nähdään periaatteessa pakollisena osana opintoja. Näiden ohjauksen muotojen lisäksi tarjolla on niin sanottua erityisohjausta, johon opiskelija voi hakeutua itsenäisesti erinäisistä syistä johtuen. Tällaista ohjausta on tarjolla esimerkiksi opiskelija-keskuksessa opintopsykologin ja opiskelu- ja uraohjauksen tarjoamana. Tällainen ohjaus on tarkoitettu lisätueksi tiedekunnan ja oman koulutusohjelman antamalle ohjaukselle, jotka ovat ensisijaisia ohjauksen tarjoajia. Yksi keskeinen ongelma ohjauksen järjestämisen kanssa (ks. luku 2.2.) on ollut, etteivät opiskelijat aina hae tarvitsemaansa ohjausta tai he eivät osaa hyödyntää ohjauspalveluita. Kuten todettu, ohjaus on varsin monipuolinen sekä käsitteenä että käytännön toimintana. Ohjausta ammattina toteuttavat usean erilaisen koulutuksen saaneet henkilöt erilaisissa työtehtävissä ja erilaisilla nimikkeillä. Myös Oulun yliopistossa ja Oulun yliopiston kauppakorkeakoulussa tarjotusta ohjauksesta tehty yhteenvedo osoittaa tämän monipuolisuuden niin ohjauksessa kuin sen tarjoajissa. Ohjausta tarjoavat niin opiskelijat, opettajat kuin muutkin laitosten ja tiedekuntien työntekijät. On ymmärrettävää, että ohjauksen rakenteet voivat jäädä opiskelijalle piiloon tai vaikeaselkoinen. Toisaalta tämä ohjauksen toiminnan monipuolisuus osoittaa samalla ohjauksen yhteydet neuvontaan, tiedottamiseen ja terapiaan toiminnanmuotoina, jotka ilmenevät osana ohjausta eri vahvuisina ja laatusina, riippuen ohjauksen tarjoajasta, tarkoituksesta ja tilanteesta.

Koonti Oulun yliopiston ja Oulun yliopiston kauppakorkeakoulun tarjoamasta ohjauksesta (ks. luku 2.4.) tuo ilmi ohjausta määrittäviä yliopiston yhteisiä linjoja liittyen esimerkiksi omaopettajatoimintaan ja HOPS-työskentelyyn. Yhteiset linjat ovat koulutusneuvoston ohjeistamia ja liittyvät aina laajemmin kansalliseen korkeakoulupolitiikkaan ja tätä kautta annettuihin säädöksiin. Huomattavissa on selkeästi yleisen käsityksen muutos liittyen ohjaukseen, joka on alettu nähdä merkityksellisenä osana opiskelijoiden opintopolkua. Ohjaus- ja neuvontapalvelut on järjestetty suomalaisissa yliopistoissa samanlaisen rakenteen mukaisesti (ks. luku 2.3.), mutta joitakin eroavaisuuksia on olemassa lähinnä nimikkeissä

tai tietyissä rakenteen osissa. Tämä rakenne on näkyvissä myös Oulun yliopiston ohjaus- ja neuvontapalveluissa.

Toiseen tutkimuskysymykseeni *Millaisia kokemuksia opiskelijoilla on opintojen alkuvaiheessa saadusta ohjauksesta?* vastasin kyselylomakkeella kerätyn aineiston avulla. Käsitelini aineistoni soveltaen Juha Perttulan (1995) fenomenologisen psykologian tutkimusmenetelmää. Toiseen tutkimuskysymykseen olen vastannut yleisen merkitysverkoston avulla. Analyysin kautta saavutetut tulokset on esitelty edellisessä luvussa.

Yleinen merkitysverkosto sisältöalueesta 2. *Kokemuksia ohjauksesta* on laadittu kuvaamaan tämän yhden tutkittavana olevan pienryhmän kokemuksia opintojen alkuvaiheen ohjauksesta Oulun yliopiston kauppakorkeakoulussa syksyllä 2014. Tutkimusstrategiani ja tieteenteoreettisten lähtökohtien mukaisesti en tavoitellut työlläni yleistettävää tietoa, mutta tapaustutkimukseni tulokset voivat kuitenkin paljastaa ainutlaatuisuudestaan huolimatta, jotain sellaista tietoa, joka on mielenkiintoista ja mielekästä koetun maailman puitteissa.

Yleinen merkitysverkosto osoitti opiskelijoiden olevan pääasiassa tyytyväisiä opintojen alkuvaiheen ohjaukseen. Opintojen alkuvaihe koettiin tiiviinä ja ohjausta oli alussa paljon, mutta se kuitenkin auttoi ja helpotti opintojen aloitusta. Ohjaus koettiin toimivana, hyödyllisenä, monipuolisena ja laajana. Toisaalta joukossa oli myös opiskelijoita, jotka kokivat ohjauksen turhana ja ohjauksen hyödyn olevan pääasiassa uusien ihmisten tapaamisessa. Ohjauksen koettiin myös välillä toistavan jo kertaalleen käsiteltyä asiaa ja toisaalta kaiken tiedon omaksuminen oli vaikeaa kun uutta asiaa oli niin paljon. Kokemukset ohjauksen määrästä ja rakenteesta opintojen alkuvaiheessa ovat yhteneväiset teoriassa esitellystä korkeakoulujen arviointineuvoston esittelemästä yhteenvedosta opintojen alkuvaiheen ohjauksesta, joka perustui korkeakoulujen opintojen ohjauksen arviointiin vuonna 2001. (ks. luku 2.3.)

Ylipäätään opiskelijat kokivat ensimmäisten opiskeluviikkojen ohjauksen vastaavan tarvetta. Opiskelijat määrittelivät tarvitsevansa ohjausta erityisesti opintoihin liittyvissä perusasioissa kuten opintojen suunnittelussa, HOPS:n eli henkilökohtainen opintosuunnitelman tekemisessä, kurssien ja sivuaineiden valinnassa ja opintojen rakenteen hahmottamisessa. Ohjaus kohdistuikin heidän mielestään tarpeeksi erityisesti opintoihin liittyviin asioihin.

Huolimatta siitä kokiko opiskelija ohjauksen hyödylliseksi vai ei, kaikkien pienryhmän jäsenten mielestä ohjauksella oli merkitystä erityisesti uusien ihmisten tapaamisessa ja kavereiden saamisessa. Esittelin aiemmin (ks. luku 2.3.) Penttisen ja Falckin kokoaman yhteenvedon tutkimuksista, jotka korostivat sosiaalisen tuen ja opintoihin sitoutumisen merkitystä. Näiden tutkimusten perusteella opintojen keskeyttämiseen liittyi useasti sosiaalisia syitä ja sitoutumisessa keskeistä oli oman paikan löytäminen opiskeluyhteisössä. Nämä tutkimustulokset ja tutkielmani havainto, että ohjauksen kautta todella tutustutaan uusiin ihmisiin ja saadaan kavereita, vaikuttavat hyvältä asialta pohtiessa ohjauksen mahdollisuuksia osana opintojen sujuvuuden tukemista ja opintojen keskeytysten vähentämistä.

Pienryhmän jäsenet pitivät selkeästi pienryhmäohjauksesta ja kokivat sen toimivana ja hyödyllisenä ohjauksen muotona. Ohjaus tuntui henkilökohtaiselta ja vanhempien opiskelijoiden ohjauksen koettiin auttavan. Pienryhmän jäsenistä koettiin muodostuneen kavereita ja pienryhmä tuntui ikään kuin omalta luokalta, mikä tuntui helpottavalta osana suurta joukkoa uusia opiskelijoita. Tämä tukee aiemmin (ks. luku 2.3.) esitettyä Penttisen ja Falckin kokoamien tutkimusten ajatusta yliopistoon siirtymisestä ja opintojen aloittamisesta merkittävänä siirtymävaiheena, jolloin on turvallista samaistua ja kuulua opiskelijayhteisöön, jolloin voi turvallisesti hahmottaa omaa muuttuvaa identiteettiään.

Pienryhmän jäsenet kokivat omien pienryhmäohjaajiensa hoitaneen tehtävänsä hienosti ja he olivat hyviä ohjaajia. Opiskelijat kokivat että pienryhmäohjaajilta voi kysyä asioista mitkä mietityttävät ja he ovat avuliaita. Heillä koettiin olevan lämmin ja huomioiva asenne, joka saa opiskelijan tuntemaan itsensä erityiseksi. Aiemmin esitellyn (ks. luku 2.3.) Jyväskylän yliopiston opiskelijakyselyn tulokset osoittivat, että opintojen alkuvaiheessa apua ja ohjausta haettiin erityisesti omalta opiskelijatutorilta tai opiskelukavereilta. Tämän tutkielman tulokset viittaavat samaan.

Opiskelijoiden kokemukset opintojen alkuvaiheen omaopettajatapaamisista vaihtelivat hieman. Pääasiassa omaopettajatapaamiset koettiin hyödyllisinä ja niissä jaettava tieto tärkeäksi. Omaopettaja koettiin helposti lähestyttäväksi henkilöksi, jolta saa apua kun tarvitsee ja tapaamisten etuna koettiin, että tapaamiset myötä tiesi keneltä voisi lähteä hakemaan apua. Kuten Oulun yliopiston koulutusneuvoston (ks. luku 2.4.) asettamissa omaopettajatoiminnan periaatteissa todetaan, omaopettajatoiminnalla tuetaan ja edesautetaan uusien

opiskelijoiden opintojen aloitusta ja opintojen etenemistä sekä lujitetaan tiedeyhteisön vuorovaikutusta. Vuonna 2000 toteutetun suomalaisopiskelijoiden terveystutkimuksen tuloksissa ilmenee, että opettajien asenne opiskelijoihin vaikuttaa merkittävästi siihen kuinka opiskelijat näkevät itsensä osana yhteisöä. Opettajien myönteiset asenteet sitouttavat opiskelijat paremmin yhteisöön. (ks. luku 2.3.) Opiskelijoiden kokemukset omasta omaopettajastaan olivat positiivisia, mikä siis aiempiin tutkimuksiin viitaten ennustaisi opiskelijoiden parempaa sitouttamista yhteisöön ja omaopettajatoiminnan merkitystä osana opintojen alkuvaiheen ohjausta. Toisaalta joidenkin opiskelijoiden mielestä omaopettajatapaamiset tuntuivat turhalta velvollisuudelta ja ajan olisi käyttänyt mieluummin opiskelemiseen tai yksilötapaamisiin omaopettajan kanssa ryhmäohjauksen sijaan. Opiskelijat siis ylipäättään kokivat tarvitsevansa omaopettajan ohjausta, ainoastaan sen toteutuksessa oli mielipideeroja.

Opintojen alkuvaiheessa koettiin olevan paljon erilaisia infoluentoja. Erityisesti suuret infoluennot koettiin osittain epäonnistuneina ohjaustilanteina, koska niissä ei vastattu kaikkiin kysymyksiin ja asiaa oli niin paljon ettei kaikkea ehtinyt omaksumaan. Yliopiston yleisinfo koettiin kuitenkin hyödyllisenä ja kokonaisuutta selkeyttävänä. Sivuaineinfo oli osittain hyödyllinen, mutta epäselvä, koska asiaa oli liikaa liian lyhyessä ajassa. HOPS-info koettiin hyväksi ja hyödylliseksi, mutta HOPS:n tekemiseen kaivattiin silti parempaa perehdytystä. Opiskelijat olivat sisäistäneet HOPS:n tekemisen tärkeyden ja HOPS:sta oli puhuttu paljon opintojen alussa. Oulun yliopiston koulutusneuvoston asetusten mukaisesti (ks. luku 2.4.) tiedekunta järjesti esimerkiksi uusille opiskelijoille eHOPS-infon heti ensimmäisen opiskeluvuoron aikana. HOPS nähdään nykyään yhtenä keinona parantaa opintojen suunnitelmallisuutta ja ehkäistä pitkittyneitä opiskeluaikoja.

Opiskelijat kokivat ohjauksen kohdistuvan tarpeeksi opintoihin, mutta mielipiteet ohjauksen kohdistumisesta esimerkiksi työelämään tai jaksamiseen liittyviin asioihin vaihtelivat. Opiskelijat eivät myöskään nostaneet esiin aiheita liittyen muihin ohjauksen muotoihin kuin omaopettajatoimintaan, pienryhmäohjaukseen tai yleisinfoihin. Yleisinfojen osalta opiskelijat ilmaisivat kokemuksia liittyen pelkästään välittömästi opintoihin liittyviin asioihin kuten HOPS:iin tai sivuaineisiin. Yliopiston tarjoama erityisohjaus on esitelty opiskelijoille opintojen alkuvaiheessa, mutta pohdittavaksi jää ehtivätkö opiskelijat sisäistää ohjauksen merkitystä, tarjoajia, sen mahdollista tarvetta ja tilannetta. Opiskelijat kokivat

opintojen alussa tulevan paljon uutta tietoa ja osan sisäistämisen olevan vaikeaa sen paljouden vuoksi. Tämä jättää pohdittavaksi olisiko osan infoluennoista oltava vasta opintojen myöhemmässä vaiheessa.

Kolmanteen tutkimuskysymykseen *Onko opiskelijoiden elämäntilanteella yhteyttä kokemuksiin ohjauksesta?* olen vastannut yksilökohtaisilla merkitysverkostoilla. Yksilökohtaiset merkitysverkostot kuvaavat jokaisen pienryhmän jäsenen ja tutkimukseen osaan ottaneen opiskelijan henkilökohtaisen merkitysverkoston, joka rakentui kahden sisältöalueen 1. Elämäntilanne ja tausta ja 2. Kokemuksia ohjauksesta, ympärille. Totesin aiemmin (ks. luku 2.2.) opiskelijoiden olevan nykyään entistä heterogeenisempi joukko, jolla on hyvin erilaiset elämäntilanteet, tarpeet, lähtötaso, motivaatio ja odotukset koulutuksen suhteen. Tämän vuoksi halusin selvittää tutkielmassani tutkittavana olevan pienryhmän jäsenten taustoja ja elämäntilanteita, joita pystyin peilaamaan heidän kokemuksiinsa ohjauksesta. En pyrkinyt tällä kysymyksellä löytämään opiskelijoiden kokemuksia ja elämäntilanteita yhdistäviä tekijöitä vaan ennemminkin nostamaan esille opiskelijoiden ainutlaatuisuuden ja kysymyksen siitä onko mahdollista tarjota ohjausta, joka vastaa kaikkien opiskelijoiden tarvetta.

Pienryhmän jäsenistä lähes kaikki tulivat opiskelemaan lukiopohjalta. Joillakin oli kuitenkin jo aiemmin aloitettuja, mutta sittemmin keskeytettyjä korkeakouluopintoja tai esimerkiksi suoritettuja avoimen yliopiston opintoja. Vain yhdellä oli jo yksi aiempi korkeakoulututkinto. Ikärakenteeltaankin pienryhmä oli varsin yhteneväinen, vain yksi opiskelija oli selkeästi muuta ryhmää vanhempi. Jokaisella opiskelijalla oli työhistoriaa, mutta ajatukset työnteosta opintojen aikana vaihtelivat merkittävästi. Suurin osa pienryhmän jäsenistä oli muuttanut Ouluun opintojen vuoksi ja sopeutuminen uudelle paikkakunnalle koettiin pääasiassa onnistuneeksi. Suurella osalla ei ollut joko lainkaan tai vain vähän tuttavuuksia Oulussa ja opintojen kautta saadut ystävät korostuivat tärkeäksi. Opintojen alkuvaiheen ohjauksen todettiin olevan merkityksellistä erityisesti uusien ihmisten tapaamisen vuoksi.

Yksilökohtaisten merkitysverkostojen kautta on huomattavissa, että ne muutamat pienryhmän jäsenet, jotka kokivat ohjauksen turhana, poikkesivat muusta ryhmästä selkeästi tiettyjen elämäntilanteeseen tai taustoihin liittyvien faktojen osalta. Yksi opiskelija ei kokenut yliopiston opetustyyliä omakseen, ei ollut motivoitunut ja koki olevansa jatkuvasti väsy-

nyt. Toinen opiskelija oli keskivertoa vanhempi, jo yhden yliopistotutkinnon suorittanut ja tällä hetkellä työelämässä. Kolmas ohjaukseen tyytymätön oli ryhmän ainut jäsen, joka ei ollut muuttanut Ouluun opintojen perässä. Nämä korostavat mielenkiintoisella tavalla opiskelijoiden erilaisia taustoja ja toisaalta ohjauksen keinoja vastata opintojen alkuvaiheessa kaikkien yksilökohtaisiin tarpeisiin. Aiemmin totesin (ks. luku 2.2.) opiskelijoiden olevan entistä monipuolisempi joukko kun taas perinteinen käsitys aloittavasta opiskelijaryhmästä on ollut varsin homogeeninen. Ohjauksen kehittämisen taustalla on vaikuttanut selkeästi käsitys opiskelijoiden samanlaisista tarpeista. Tässä tapauksessa pienryhmän jäsenet sattuiivat olemaan varsin samanikäisiä ja pääpiirteissään samanlaisen taustan omaavia, toisin sanoen sellaisia opiskelijoita, joka on määritelty perinteiseksi opintonsa aloittavaksi opiskelijaksi. Ohjaus on tällöin suunniteltu vastaamaan heidän tarpeitaan. Tähän ryhmään sattui siis vain muutamia sellaisia, joilla elämäntilanne ja tausta poikkesivat jollakin tapaa muista pienryhmän jäsenistä ja he olivat tyytymättömiä ohjaukseen ja jättivät jopa kokonaan osallistumatta ohjaukseen. Jokin toinen pienryhmä ja sen opiskelijat olisivat tarjonneet puolestaan erilaiset tulokset. Opiskelijoiden taustat ja elämäntilanteet vaihtelevat, koska ihmiset opiskelevat nykyään läpi elämänsä eivätkä enää pelkästään nuoruudessa. Kuten olen todennut tutkielmani teoriassa (ks. luku 2.2.) nykyinen työelämä on epävarmaa ja se ei tarjoa enää pysyviä ja pitkiä työuria vaan katkonaisuutta ja muuttuvia tilanteita. Perustellusti opiskelijat ovatkin siis nykyään taustoiltaan ja tarpeiltaan entistä heterogeenisempi joukko.

6. TUTKIMUKSEN ARVIOINTI

Seuraavaksi tarkastelen tutkimukseni luotettavuutta. Perustan tutkimukseni luotettavuuden arvioinnin Perttulan (1995, 102-104) esittelemille yhdeksälle kokemuksen tutkimuksen arviointikriteerille. Kriteerit pätevät kaikkeen tajunnallisten merkityssuhteiden tutkimiseen riippumatta valitusta metodista. Lisäksi koska tutkimukseni on lähestymistavaltaan fenomenologinen arvioin luotettavuutta vielä Perttulan (1995, 104-106) esittelemien fenomenologisen kokemuksen tutkimuksen spesifien luotettavuuden kriteerien kautta. Käyn seuraavaksi läpi tutkimukseni luotettavuutta näiden kriteerien avulla.

1. Tutkimusprosessin johdonmukaisuus

Tutkimusprosessin johdonmukaisuus tarkoittaa kaikkien tutkimukseen liittyvien asioiden kuten tutkittavan ilmiön perusrakenteen, aineistonhankintatavan, teoreettisen taustan, tutkimusstrategian, analyysimenetelmän ja raportoinnin välisiä loogisia yhteyksiä (Perttula 1995, 102). Olen tässä työssä edennyt askel askeleelta ja pohtinut tarkkaan tutkimuksen toteutuksen ja sen eri osasten välisiä yhteyksiä. Koenkin tekemieni valintojen ja tutkimusprosessin kokonaisuuden olevan looginen. Kaikki alkoi tutkittavana olevan ilmiön hahmottamisella ja pohdinnalla siitä kuinka tätä on mahdollista tutkia. Ihmistieteissä tutkimusmenetelmän luotettavuus määräytyy suhteessa tutkittavaan ilmiöön ja tämä edellyttää erityisesti ihmiskäsityksen analyysia julkituomista ennen tutkimuksen aloittamista (Perttula 1995, 97). Tässä tutkielmassa olen omaksunut niin sanotun holistisen ihmiskäsityksen. Olen kuvaillut ihmiskäsitystäni pohjautuen Rauhalan pohdintoihin tarkemmin kappaleessa *4.1.2.Ontologia ja epistemologia*. Lisäksi tutkimukseni tieteenteoreettisena taustana vaikuttavat rekonstruktivisen psykologian ja ekistentialis-fenomenologisen psykologian ajatukset, joiden pohjalta olen valinnut tutkimusmenetelmäni, jotta tutkimuksellani olisi parhaat mahdolliset keinot saavuttaa haluttua tietoa tutkittavana olevasta ilmiöstä. Eksistentialis-fenomenologinen psykologia sisälsi mielestäni parhaalla tavalla käsityksen ihmisen ja kokemusten ainutlaatuisuudesta ja mahdollisuuksista tutkia näitä kokemuksia. Tutkimukseni analyysissa olen soveltanut Juha Perttulan (1995) fenomenologisen psykologian tutkimusmenetelmää. Tämän lisäksi olen lähestynyt tutkittavana olevaa ilmiötä teoreettisesti keskeisillä asioilla, jotka ovat merkityksellisiä ilmiön ymmärrettävyyden kannalta ja tukevat tutkimusta.

2. Tutkimusprosessin reflektointi ja reflektoinnin kuvaus

Tutkijan on perusteltava tutkimukselliset valinnat läpi koko tutkimuksen. Erityisesti analyysin eteneminen on esiteltävä konkreettisesti ja huolella. Tutkimusraportin on ylipäättään oltava selkeä niin että lukija voi ymmärtää tarkasti tutkimuksen toteutuksen. (Perttula 1995, 102.) Tässä tutkielmassa olen pyrkinyt johdonmukaiseen ja selkeään tekstiin ja työn rakenteeseen, joka antaa aiheesta tietämättömällekin lukijalle mahdollisuuden ymmärtää tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja toteutus. Olen kuvaillut kaikki tutkimukseni vaiheet selkeästi ja erityisesti tutkimukseni aineiston analyysinvaiheet olen kuvannut mahdollisimman konkreettisesti.

3. Tutkimusprosessin aineistolähtöisyys

Tutkimusprosessin tulee edetä aineistosta lähtien, joka on keskeisessä asemassa tutkimuksen tekemisessä (Perttula 1995, 102). Aineistonhankinta oli yksi tutkimukseni tärkeimmistä vaiheista. Tutkimuksen eteneminen oli riippuvainen hankitusta aineistosta ja aineiston hankintaa tuli pohtia tarkkaan, jotta pystyttiin saavuttamaan tietoa halutusta ilmiöstä eli tässä tapauksessa opiskelijoiden kokemuksista. Menin mukaan pienryhmän omaopettajapaamiseen, missä teetin kyselylomakkeen 16 opiskelijalle. Koin paremmaksi tavaksi osallistua tutkimusaineiston hankintatilaisuuteen ja esitellä tutkimukseni perusasiat itse tutkitaville ennen kuin oletin heidän osallistuvan ja vastaavan kyselylomakkeeseen.

4. Tutkimusprosessin kontekstisidonnaisuus

Kontekstisidonnaisuus viittaa sekä tutkimustilanteeseen että ihmisen tajunnan sisällölliseen kokonaisuuteen (Perttula 1995, 102). Tutkielmani tulokset ovat vahvasti kontekstisidonnaisia. Tutkielmani aiheena oli tutkia opiskelijoiden kokemuksia opintojen alkuvaiheen ohjauksesta Oulun yliopiston kauppakorkeakoulussa. Tutkittavana oli vain yksi pienryhmä ja tähän ryhmään kuuluvat opiskelijat ja heidän kokemuksensa. Saavutetut tulokset eivät ole yleistettävissä vaan tutkimukseni on tapaustutkimus, joka kuvaa kokemuksia tietyssä ajassa ja paikassa tiettyjen ihmisten kokemana.

5. Tavoiteltavan tiedon laatu

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa saavutettava tieto voi olla essentiaalisesti, käsitteellisesti tai persoonakohtaisesti yleistä tietoa. Tässä tutkielmassa essentiaalista tietoa on omaksunani holistinen ihmiskäsitys eli ontologisen analyysin tulos ihmisen olemassaolosta ja rakenteesta. Tutkielman yksilökohtaiset merkitysverkostot ovat persoonakohtaista tietoa ja sisältöalueesta 2. Kokemuksia ohjauksesta muodostettu yleinen merkitysverkosto on käsitteellistä tietoa. (Perttula 1995, 103.) En ole tavoitellut yleistettävää tietoa vaan saavutetut tulokset ovat vahvasti kontekstisidonnaisia. Opiskelijoiden ainutlaatuiset kokemukset ohjauksesta antavat kuitenkin mahdollisuuden ohjauksen arvioimiseen ja mahdolliseen kehittämiseen Oulun yliopistossa ja Oulun yliopiston kauppakorkeakoulussa.

6. Metodien yhdistäminen

Useiden metodien yhdistäminen on perusteltua ja se lisää tutkimuksen luotettavuutta, jos ontologinen analyysi osoittaa sen tarpeellisuuden tiedon saavuttamisen kannalta (Perttula 1995, 103). Tässä tutkimuksessa olen kerännyt tutkimusaineistoni kyselylomakkeen avulla. Olin valmistautunut myös haastattelemaan joitakin pienryhmän jäseniä, tukeakseni ja syventääkseni kyselylomakkeiden avulla saatua aineistoa. Lisäksi lähestyin opiskelijoita keväällä 2015 ja pyysin heiltä avointa kirjoitelmää ensimmäisen lukukauden ohjauksesta. Kukaan ei kuitenkaan suostunut haastateltavaksi tai vastannut pyyntöni kirjoitelmasta. Tällöin etenin yhden metodin ja yhden kerätyn aineiston avulla, mikä oli toki riittävää tutkimuksen toteutuksen kannalta. Koen kyselylomakkeen eduksi mahdollisuuden kerätä tietoa suuremmalta määrältä opiskelijoita, kuin mitä olisin pystynyt haastatteleamalla hankkimaan. Lisäksi kun kysymykset esitettiin kirjallisena en juurikaan päässyt vaikuttamaan vastauksiin tai opiskelijoiden kokemuksiin ohjaamalla niitä johonkin suuntaan. Toki kyselylomakkeellani oli runko, joka rajasi vastauksia haluttuun suuntaan. Toisaalta kyselylomake jättää tutkijalle kuitenkin myös avoimia kysymyksiä kun saatuja vastauksia ei ole mahdollista täydentää jälkikäteen. Tässä mielessä koen tutkielmani laadun kärsineen, sillä haastatteluiden avulla olisin saavuttanut syvällisempää tietoa aiheesta ja keväällä 2015 pyydettyjen kirjoitelmien avulla olisin voinut laajentaa aineistoani koskemaan koko ensimmäistä lukukautta ja myös havainnoimaan mahdollisia muutoksia kokemuksissa ensimmäisen puolen vuoden aikana.

7. Tutkijayhteistyö

Tutkijayhteistyön avulla lisätään tutkimuksen luotettavuutta, jos tämän avulla tutkimukselliset menettelytavat muuttuvat systemaattisemmiksi ja ankarammiksi (Perttula 1995, 103). Olen toteuttanut tämän tutkielman yksin, mutta saanut tukea prosessissani graduohjaajaltani, graduryhmältäni ja Oulun yliopiston hyvinvointi- ja ohjauspalveluilta. Olen verrannut tutkielmani toteuttamista muihin pro graduihin sekä aiempiin aiheeseeni liittyviin tutkimuksiin.

8. Tutkijan subjektiivisuus

Tutkija on tajunnallinen olento ja tutkimustyönsä subjekti, joka on tuotava esille ja analysoitava läpi koko tutkimuksen (Perttula 1995, 103). Tutkijana minun tuli tiedostaa oma roolini ja toisaalta omat aiemmat kokemukseni tarkasti, jotta osasin kontrolloida niiden vaikutuksia tutkimuksen tekemiseen. Olen itsekin ollut opintonsa aloittava opiskelija, toiminut pienryhmäohjaajana ja lisäksi ohjannut opiskelijoita omassa työssäni. Kaikki nämä aiemmat kokemukseni tuli tiedostaa ja reflektoida, koska ne saattaisivat vaikuttaa tutkimukseni tuloksiin, koska analyysi on yksinomaan minun tekemääni ja perustuu vahvasti tutkijan intuitiolle. Yksi keskeisimmistä päätöksistäni oli ottaa tutkittavakseni pienryhmä sellaisesta tiedekunnasta, jonka toiminnasta ja ohjauksesta minulla ei ole kokemusta. Esimerkiksi oman tiedekuntani toiminta oli minulle liian tuttua.

9. Tutkijan vastuullisuus

Tutkija on ainut joka voi arvioida oman vastuullisuutensa liittyen tutkimukseen. Vaikka tutkimuksen raportoinnin on oltava selkeää ja avointa, on selkeää ettei kaikkia tutkimuksen etenemisen vaiheita voi kirjata ylös. Täten tutkija on vastuullinen tutkimuksen systemaattisesta toteuttamisesta. (Perttula 1995, 104.) Olen tehnyt oman tutkielmani kanssa parasta mahdollista työtä mihin olen pystynyt. Kun tutkittavana on ihmisiä ja heidän kokemuksiin, olen kokenut tutkijan roolin erittäin vastuulliseksi tutkimuksen luotettavan etenemisen ja avoimen toiminnan osalta. Arvostan suuresti tutkimukseeni mukaan lähteneitä opiskelijoita, jotka suostuivat jakamaan kanssani jotain ainutlaatuisia ja olivat valmiita jakamaan omia kokemuksiaan yhteisen hyvän vuoksi, jotta ohjausta voidaan tutkia ja kehittää edel-

leen. Olen toteuttanut tutkielmani analyysin niin että muodostetuista yksilökohtaisista merkitysverkostoista ei paljastuisi mitään henkilökohtaista ja tunnistettavaa. Olen jättänyt esimerkiksi opiskelijoiden kertomien kotipaikkakuntien nimet pois. Tutkimukseni valmistuttua tulen hävittämään opiskelijoiden täyttämät kyselylomakkeet.

Perttula esittää lisäksi fenomenologiselle kokemuksen tutkimukselle spesifejä luotettavuuden arviointikriteerejä, jotka täydentävät edellä esiteltyjä kriteerejä. Fenomenologisen kokemuksen tutkimuksen tulokset ovat tutkijan konstruktioita tutkittavasta ilmiöstä. Tutkimuksen tavoitteena on silti oltava sellaisten merkitysten tavoittelu, jotka ovat mahdollisimman riippumattomia tutkijan niihin liitämistä merkityksistä. Tutkimuksen luotettavuuden arviointi perustuukin siis ennen kaikkea ontologiseen analyysiin ja intentionaalisuuden käsitykseen eli ihmisen ja todellisuuden relationaalisuuteen. Yksi luotettavuuden keskeinen lähtökohta on tutkijan kyky tavoittaa tutkittava ilmiö sellaisena kuin se ilmenee tutkittavalle. Ihmisten kokemukset ovat ihmisen ja ulkoisen todellisuuden relationaalisessa suhteessa muodostuvia, joiden konstruktioita ovat fenomenologisen tutkimuksen mielenkiinnon kohteita ja niitä tavoitellaan tutkijan rekonstruktioilla, jonka tulee olla samanlainen kuin tutkitavan konstruktio. Tämä on kuitenkin mahdotonta eikä ihmisten kokemusten täydellistä tavoittamista ole mahdollista tehdä. Fenomenologisen tutkimuksen metodi vaiheineen on kuitenkin luotu tavoitteenaan minimoida tutkijan teoreettiset ja henkilökohtaiset ymmärtämysyhteyksien vaikutukset tutkittavien kokemusten ilmenemiseen tutkijalle. Spesifit kriteerit fenomenologiselle kokemuksen tutkimukselle tiivistyvätkin siis luonnollisen asenteen reflektointiin ja ennakkokäsitysten sulkeistamiseen. (Perttula 1995, 104-106.) Kuten jo aiemmissa kriteereissä totesin olen tehnyt tutkimukseni kannalta ontologisen analyysin ja omaksunut holistisen ihmiskäsityksen, jonka perusteella käsitän ihmisen ja todellisuuden yhteyden intentionaalisena. Olen tavoitellut työssäni opiskelijoiden kokemuksia sellaisina kuin ne heille ilmenevät, mutta kuten todettu, tämä on mahdotonta ja tulkinta ja ymmärrys perustuu omalle intuitiolleni. Olen kuitenkin reflektoinut koko tutkimuksen ajan omia kokemuksiani ja sulkeistanut ennakkokäsityksiäni. Olen hyödyntänyt tutkimuksessani Perttulan fenomenologisen tutkimuksen metodia, joka vaiheineen minimoi omien kokemusteni vaikutukset.

Koen onnistuneeni tutkimukseni toteutuksessa niin hyvin kuin se oli tilanteeseen nähden mahdollista. Jatkamalla tutkimusta tästä aiheesta pystyisin toki parantamaan tutkimustani

edelleen ja luotettavuus parani entisestään. Koen kuitenkin, että se vaatisi paljon lisää resursseja.

7. POHDINTA

Tutkielmani tarkoituksena oli tutkia yhden Oulun yliopiston kauppakorkeakoulussa syksyllä 2014 opintonsa aloittavan pienryhmän saamaa ohjausta opintojensa alkuvaiheessa ja tähän pienryhmään kuuluvien opiskelijoiden kokemuksia saamastaan ohjauksesta. Omien aiempien kokemusten mukaan yliopiston ohjaus esittäytyy varsin laajana ja vaikeasti hahmotettavana kokonaisuutena, joten yksi tutkielmani tavoitteista olikin tehdä koonti ohjauksesta, mitä Oulun yliopistolla syksyllä 2014 opintonsa aloittava pienryhmä voi periaatteessa vastaanottaa opintojensa alkuvaiheessa, mutta myös myöhemmässä vaiheessa opintojaan. Tämä auttoi myös tutkittavana olevien opiskelijoiden kokemusten ymmärtämistä. Vaikka tutkielmani mielenkiinnon kohteena oli nimenomaan opintojen alkuvaiheen ohjaus, en kuitenkaan halunnut jättää tarkastelun ulkopuolelle muita ohjauksen muotoja, vaan tavoitteena oli muodostaa käsitys ohjauksen kokonaisuudesta yliopistossa. Lisäksi pyrin tutkielmassani hahmottamaan opiskelijoiden elämäntilanteen mahdollisia yhteyksiä kokemuksiin ohjauksesta. Näen jokaisen opiskelijan kokemukset ainutlaatuisina ja erityisinä, jotka kytkeytyvät aiempiin kokemuksiin ja tapahtumiin. Kokemukset eivät ikinä ole irrallisia opiskelijan muusta elämästä vaan ymmärrettävissä nimenomaan suhteessa elämäntilanteeseen. Tavoitteenani oli pyrkiä saavuttamaan jotain, joka selittäisi ohjauskokemusten erilaisuuksia tämän tietyn kokemusmaailman puitteissa ja toisaalta jotain, mikä selittää opiskelijoiden erilaisia ohjaustarpeita.

Tutkielmani aiheen valintaan vaikutti erityisesti oma mielenkiintoni ohjauksen ilmiötä kohtaan, joka on herännyt ja vahvistunut omien opintojeni ja työelämän kautta. Kasvatuspsykologian pääaineopintojeni myötä näen ohjauksen erityisen hyvänä toiminnanmuotona opiskelijoiden kasvun ja kehityksen tukemissa opintojen aikana. Erityisen merkityksellisenä näen opintojen alkuvaiheen ohjauksen, joka voi olla tukemassa opiskelijoita uuden elämänvaiheen kynnyksellä. Kuten olen todennut tutkielmani teoriassa, on opintojen alkuvaihe kriittinen opiskelijoiden sitouttamisen kannalta. Nykyisen korkeakoulupolitiikan keskeinen tavoite on lyhentää opintoaikoja ja ehkäistä opintojen keskeytyksiä, joten ohjaukseen kannattaa mielestäni panostaa. Selvää on kuitenkin, että jatkuva tehostaminen ja tehokkuuden vaatimus ei ikinä voi saavuttaa täydellisiä tuloksia. Opiskelijajoukko on kirjava ja kaikkien henkilökohtainen elämä vaikuttaa myös opintojen sujuvuuteen. Toisaalta tästä johtuen ohjauksen on mielestäni oltava laajaa ja huomioitava opiskelija kokonaisuutena.

Mielestäni korkeakoulujen ohjauksen, tai ylipäätään minkään ohjauksen, ei voi ajatella olevan pelkästään opintojen ohjausta, vaan sen tulisi olla laaja-alaista ihmisen kokonaisuutena huomioivaa ohjausta, joka tukee ihmisen elämän eri osa-alueita.

Tutkielmani työstäminen alkoi keväällä 2014 yhdessä Oulun yliopiston hyvinvointi- ja ohjauspalveluiden kanssa käytyjen keskusteluiden myötä. Kesän ajan kirjoitin tutkielmani teoriapohjaa ja heti syksyllä 2014 opintojen käynnistyttyä tapasin tutkittavana olevan pienryhmän. Noin kuukautta myöhemmin teetin opiskelijoilla kirjallisen kyselylomakkeen opintojen alkuvaiheen ohjauksesta. Esitin opiskelijoille myös mahdollisuuden osallistua yksilöhaastatteluun, jolloin olisin tukenut kyselylomakkeella saavutettua aineistoa myös muutamilla yksilöhaastatteluilla. Kukaan ei kuitenkaan suostunut haastateltavaksi aiheesta. Kyselylomakkeen avulla sain kerättyä kokemuksia kaikilta pienryhmänjäseniltä, mikä olisi ollut mahdotonta yksilöhaastatteluilla. Kirjallinen kyselylomake rajoittaa kuitenkin selvästi saavutetun tiedon määrää ja jättää paljon avoimia kysymyksiä kun tutkijalla ei ole mahdollisuutta tarkentaa saatuja vastauksia. Toisaalta kyselylomake kuitenkin mahdollistaa opiskelijoille täysin vapaan vastaamisen, kun tutkimuksen tekijä ei vaikuta aiheen kulkuun ja vastaamiseen sillä hetkellä millään tavalla.

Tutkimukseni kautta saavutettu tieto osoittaa opintojen alkuvaiheen ohjauksen olevan tärkeää ja tukevan opiskelijoita opintojen aloituksessa. Ohjauksen merkitys osana opiskelijoiden sitouttamista yhteisöön nousi tässä tutkimuksessa selvästi esille. Kaikki opiskelijat, riippumatta siitä kokivatko he ohjauksen hyödyllisenä vai eivät, kokivat ohjauksen hyvänä puolena uusien ihmisten tapaamisen ja ryhmäytymisen. Erityisesti pienryhmäohjaukseen oltiin tyytyväisiä. Omaopettajatoiminta koettiin myös hyödyllisenä, joskin kokemukset vaihtelivat hieman. Opintojen alkuvaiheen aikana koettiin olleen paljon infoluentoja eri aiheista ja erityisesti suuret luennot koettiin epäonnistuneina suuren tiedon määrän ja lyhyen ajan vuoksi. Opintojen alkuvaiheessa opiskelijat kokivat tarvitsevansa ohjausta erityisesti opintoihin läheisesti liittyviin asioihin. Mielenkiintoista olisikin tietää, kuinka tarpeet muuttuvat opintojen edetessä ja toisaalta pystyivätkö opiskelijat omaksumaan heti opintojen alkuvaiheessa esiteltyjä yliopiston ohjauspalveluita, jotka ovat tukena opintojen edetessä.

Tutkimustulokseni tarjoavat tietoa, joka ei ole yleistettävissä vaan sitoutuvat vahvasti juuri tähän tiettyyn aikaan ja paikkaan. Tulokset ovat lopulta tutkijan eli minun tulkintojani opiskelijoiden kokemuksista, vaikka tavoitteena onkin ollut ilmiön ymmärtäminen sen alkuperäisessä muodossaan, niin kuin se on näyttäytynyt tutkittavien kokemuksissa. Opiskelijoiden kokemukset tarjoavat arvokasta tietoa ohjauksesta, jota heille on tarjottu opintojen alkuvaiheessa. Tämän tutkimuksen tulokset toimivat ennen kaikkea arvioinnin välineenä Oulun yliopistolle ja Oulun yliopiston kauppakorkeakoululle heidän järjestämästään ohjauksesta. Ohjauksen toteutumisen onnistuminen on toisaalta arvioitavissa tilastollisesti seurattessa opiskelijoiden opintopolkua. Ohjauksen tavoitteet ja tehtävä huomioiden esimerkiksi opintonsa keskeyttäneet opiskelijat viittaisivat ohjauksen epäonnistumiseen. Opintoissa menestyvät ja etenevät opiskelijat viittaisivat puolestaan ohjauksen onnistumiseen. Tässä tutkielmassa käsiteltävät kokemukset ohjauksesta kuitenkin avaavat hieman tarkemmin opiskelijoiden taustoja ja tällainen yksilökohtaisempi lähestymistapa toisaalta avaisi myös tarkemmin opintojen keskeytysten syitä, jotka luultavasti eivät ole yksiselitteisesti ainoastaan epäonnistuneen ohjauksen seurausta.

Koen, että tutkielmani aiheelle olisi useita erilaisia jatkotutkimusvaihtoehtoja. Ohjauskokemusten vertailu eri koulutusohjelmien ja tiedekuntien välillä saattaisi tuoda esille mahdollisia eroavaisuuksia ohjauksen järjestämisessä ja toteutuksessa, mikä voisi kehittää entistään ohjauksen hallintaa suuressa organisaatiossa, kuten yliopistossa. Tätä vertailua voisi jatkaa edelleen ja tutkia ohjauskokemuksia eri yliopistojen välillä. Toisaalta voitaisiin tutkia pelkästään omaopettajatoimintaa tai pienryhmäohjausta ja kun tutkimuksen kohde olisi spesifimpi, olisivat saavutettavat tuloksetkin yksilökohtaisempia. Tämänkin tutkielman tuloksia saisi tarkennettua jo pelkästään toteuttamalla yksilöhaastattelut kaikille kyselylomakkeen täyttäneille. Yksi mielenkiintoinen tutkimuskohde olisi tutkia tiettyjä opiskelijoita läpi heidän opintojensa ja muodostaa tätä kautta käsitys ohjauksen rakenteesta ja opiskelijoiden kokemuksista ohjauksesta opintojen aikana. Lisäksi olisi mielenkiintoista tavoittaa opintonsa keskeyttäneitä opiskelijoita ja tutkia heidän kokemuksiaan ohjauksesta.

Näkisin ohjauksen nousevan tulevaisuudessa entistä vahvempaan ja merkittävämpään asemaan osana yliopistojen toimintaa. Huomio ohjaukseen on nykyisin laajempaa kuin aiemmin ja koska ohjaus on hiljalleen asettunut osaksi käytäntöä, tehdään tästä toiminnasta nykyään myös enemmän tutkimuksia, mikä osaltaan kehittää toimintaa. Ohjauksen mah-

dollisuudet opiskelijoiden tukena ovat merkittävät ja esimerkiksi opintojen alkuvaiheen ohjaukseen on syytä panostaa, jotta opiskelijat saadaan alusta lähtien sujuvasti omalle opintopolulle ja osaksi yhteisöä. Ohjauksen haaste onkin mukautua opiskelijoiden tarpeita vastaavaksi, varsinkin kun opiskelijajoukko on entistä heterogeenisempi.

Tulevaisuudessa ohjauksen tarvitsee myös kehittyä. Kuten tutkielmani teoriaosuudessa jo totesin, toimii ohjaus yhteiskunnan ja työelämän vaatimusten välittömässä yhteydessä ja nämä vaikuttavat ohjaukseen ja sen tarpeeseen ja tavoitteisiin. Näkisin yhtenä merkittävänä ohjauksen tulevaisuuden muotona verkossa tapahtuvan ohjauksen. Opinnot tapahtuvat nykyään entistä enemmän myös verkossa ja opintojen ohessa tarjotaan myös ohjausta, mutta kyseistä ohjauksen muotoa tulisi tutkia ja kehittää aktiivisesti. Ohjaus perustuu kieltämättä ihmisten väliseen vuorovaikutukseen ja tämän vuoksi internetissä tapahtuvaa ohjausta ja sen mahdollisuuksia olisi mielenkiintoista tutkia. Esimerkiksi Yhdysvalloissa on jo mahdollista suorittaa täysin verkko-opintoina suoritettavia tutkintoja ja ohjaus osana tällaisia tutkintoja nousee varmasti entistä merkittävämpään, mutta myös haasteellisempaan asemaan.

8. LÄHTEET

Ahonen, A-M. (1999). Yliopisto-opiskelijoiden ohjauskokemukset. Teoksessa Mäkinen, J. & Olkinuora, E. (Toim.). Yliopisto-opiskelu ja sen kokeminen. Tutkimuksia opiskelun sosiokulttuurisista ja oppimispsykologisista taustoista Turun yliopistossa. (s. 101-118). Turku: Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos. ISBN: 951-29-1373-9.

Aittola, T. (1986). Yliopisto-opiskelu elämänvaiheena. Esitutkimusraportti. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston sosiologian laitos. ISBN: 951-679-515-3.

Annala, H. (1995). Opiskeluvaikeudet yliopistossa. Teoksessa Luukkonen, J. & Kronqvist, E-L. (Toim.). Opiskelu ja ohjaus sosiaalisena toimintana. Näkökulmia korkeakouluopetuksen ja ohjauksen kehittämiseen. (s. 47-59). Oulu: Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta. ISBN: 951-42-4131-2.

Finanssi ry. Fuksiviikko. (Viitattu 20.9.2014). Saatavilla html-muodossa: <<http://www.finanssi.org/home/opiskelu/fuksiviikko/>>.

Giorgi, A. & Giorgi, B. (2008). Phenomenology. Teoksessa Smith, J. (Toim.). Qualitative psychology. A practical guide to research methods. (s. 27-52). Lontoo: SAGE. ISBN: 978-1-4129-3083-3.

Giorgi, A. (1985). Sketch of a psychological phenomenological method. Teoksessa Giorgi, A. (Toim). Phenomenology and psychological research. (s. 8-22). Pittsburgh: Duquesne university press.

Habermas, J. (1984). Communication and the evolution of society. Cambridge: Polity press. ISBN 0-7456-0846-9.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (1985). Teemahaastattelu. Helsinki: Gaudeamus. ISBN: 951-662-322-0.

Jyväskylän yliopisto, Koppa. Fenomenologinen tutkimus. (Viitattu 13.5.2014). Saatavilla html-muodossa:

<<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/fenomenologinen-tutkimus>>

Jyväskylän yliopisto, Koppa. Tapaustutkimus. (Viitattu 13.5.2014). Saatavilla html-muodossa:

<<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/apaustutkimus>>

Jyväskylän yliopisto, ohjausalan koulutus- ja tutkimusyksikkö. Korkea-asteen ohjaus. (Viitattu 1.5.2015). Saatavilla html-muodossa:

<https://www.jyu.fi/edu/laitokset/okl/koulutusala/ohjausala/tutkimustoiminta/tutkimus/korkea-asteen%20ohjaus/index_html>

Kuure, L. (1995). Omaopettaja opetuksen kehittäjänä. Teoksessa Hakkarainen, P. & Lestinen, L. (toim.). Kokeilemalla laatua opettamiseen. Kokemuksia pedagogisista vaihtoehdoista korkeakoulutuksessa. (s. 51-59). Jyväskylä: Kasvatustieteiden tutkimuslaitos. ISBN: 951-34-0455-2.

L 24.7.2009/558. Yliopistolaki. Valtion säädöstietopankki Finlex, ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 18.3.2015. Saatavilla html-muodossa:
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090558#L5P46>>

Laine, T. (2007). Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (Toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. (s. 28-45). Jyväskylä: PS-kustannus. ISBN: 978-952-451-165-0.

Lairio, M. & Nissilä, P. (2003). Ohjausasiantuntijuutta eri kouluasteille. Opinto-ohjaajakoulutus 30 vuotta. Teoksessa Lairio, M. & Puukari, S. (Toim.). Ohjauksen uudet orientaatiot. (s. 13-29). Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos. ISBN: 951-39-1611-1.

Lairio, M. & Penttilä, M. (2007). Korkea-asteen ohjauksen kehittäminen. Teoksessa Lairio, M. & Penttilä, M. (toim.) *Opiskelijälähtöinen ohjaus yliopistossa*. (s. 7-13). Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto. ISBN: 978-951-39-2974-9.

Lairio, M. & Penttinen, L. (2005). Kohti uutta ohjaukulttuuria. Teoksessa Nummenmaa, A. R., Lairio, M., Korhonen, V. & Eerola, S. (Toim.). *Ohjaus yliopiston oppimisympäristössä*. (s. 19-43). Tampere: Tampere University Press. ISBN: 951-44-6380-3.

Lairio, M. & Puukari, S. (2000). Ohjaus- ja neuvontapalvelut yliopistoissa. Teoksessa Onnismaa, J., Pasanen, H. & Spangar, T. (toim.) *Ohjaus ammattina ja tieteenalana 2. Ohjauksen toimintakentät*. (s. 160-179). Jyväskylä: PS-kustannus. ISBN: 952-451-017-0.

Lairio, M. & Puukari, S. (2001). Ohjaus käsitteenä ja ammattina. Teoksessa Lairio, M. & Puukari, S. (toim.) *Muutoksista mahdollisuuksiin. Ohjauksen uutta identiteettiä etsimässä*. (s. 9-21). Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto. ISBN: 951-39-1054-7.

Lairio, M., Puukari, S. & Nissilä, P. (2001). Yhteiskunnalliset kehityslinjat ja opinto-ohjaus. Teoksessa Lairio, M. & Puukari, S. (toim.) *Muutoksista mahdollisuuksiin. Ohjauksen uutta identiteettiä etsimässä*. (s. 69-89). Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylän yliopisto. ISBN: 951-39-1054-7.

Lairio, M. & Rekola, H. (2007). Opiskelijoiden tarpeet ohjaukulttuurin kehittämisen lähtökohtana. Teoksessa Lairio, M. & Penttilä, M. (toim.) *Opiskelijälähtöinen ohjaus yliopistossa*. (s. 107-127). Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos. ISBN: 978-951-39-2974-9.

Laitinen, H. (1998). Tapaustutkimuksen perusteet. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 55. Kuopio: Kuopion yliopisto. ISBN: 951-781-634-0.

Latomaa, T. (2011a). Mitä ohjaus on? Ohjaus pedagogisena toimintana. Teoksessa *Kasvatus* 42 (1), (s. 46-57).

Latoomaa, T. (2011b). Ymmärtävä psykologia: Psykologia rekonstruktiiivisena tieteenä. Teoksessa Perttula, J. & Latoomaa, T. (Toim.) Kokemuksen tutkimus. Merkitys – Tulkinta – Ymmärtäminen. (s. 17-88). Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus. ISBN: 978-952-484-273-0.

Latoomaa, T. (2012). Ymmärtävä psykologia. Subjektiiivisen kokemuksen ja toiminnan subjektiiivisen mielekkyyden tutkimusta. Teoksessa Kiviniemi, L., Koivisto, K., Latoomaa, T., Merilehto, M., Sandelin, P. & Suorsa, T. (Toim.) Kokemuksen tutkimus III. Teoria, käytäntö ja tutkija. (s. 15-48). Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus. ISBN: 978-952-484-555-7.

Latoomaa, T. (2011c). Ymmärtävä psykologia. Syntyhistoria ja taustatraditiot. Teoksessa Latoomaa, T. & Suorsa, T. (Toim.) Kokemuksen tutkimus II: Ymmärtävän psykologian syntyhistoriaa ja kehityslinjoja. (s. 9-32). Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus. ISBN: 978-952-484-460-4.

Moitus, S., Huttu, K., Isohanni, I., Lerkkanen, J., Mielityinen, I., Talvi, U., Uusi-Rauva, E. & Vuorinen, R. (2001). Opintojen ohjauksen arviointi korkeakouluissa. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisu 13:2001. Helsinki: Edita. ISBN: 951-37-3561-3.

Nummenmaa, A. R. (2011). Moniammatillinen ohjaus jaettuna osaamisena. Teoksessa Mäkinen, M., Korhonen, V., Annala, J., Kalli, P., Svärd, P. & Värri, V-M. (Toim.). Korkeajännityksiä. Kohti osallisuutta luovaa korkeakoulutusta. (s. 177-195). Tampere: Tampere University Press. ISBN: 978-951-44-4516-9.

Nummenmaa, A. R. (1992). Ohjaus menetelmänä ja toimintana. Teoksessa Lairio, M. (Toim.) Opinto-ohjaajan työ ja koulutus. (s. 6-16). Jyväskylä: Kasvatustieteiden tutkimuslaitos. ISBN: 951-680-628-7.

Nummenmaa, A. R. & Lairio, M. (2005). Moniääninen ohjaus. Teoksessa Nummenmaa, A. R., Lairio, M., Korhonen, V. & Eerola, S. (Toim.). Ohjaus yliopiston oppimisympäristössä. (s. 9-14). Tampere: Tampere University Press. ISBN: 951-44-6380-3.

Onnismaa, J. (2007). Ohjaus ja neuvontatyö. Aikaa, huomiota ja kunnioitusta. Helsinki: Gaudeamus. ISBN: 978-951-662-977-6.

Opetusministeriö (2010). Ei paikoillanne, vaan valmiit, hep! Koulutukseen siirtymistä ja tutkinnon suorittamista pohtineen työryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:11. Opetusministeriö: Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto. Saatavilla html-muodossa: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/tr11.pdf?lang=fi>

Oulun yliopisto. Esittely. (Viitattu 1.8.2014). Saatavilla html-muodossa: <http://www oulu.fi/yliopisto/esittely>

Oulun yliopisto. Kauppakorkeakoulu. Tiedekunnan historia. (Viitattu 1.8.2014). Saatavilla html-muodossa: http://www.taloustieteet oulu.fi/esittely/tiedekunnan_historia

Oulun yliopisto. Kauppakorkeakoulu. Uusille opiskelijoille. (Viitattu 1.10.2014). Saatavilla html-muodossa: <http://www oulu.fi/kauppakorkeakoulu/uusille-opiskelijoille>

Oulun yliopiston kirjasto. Tiedonhankinnan opetus: uudet opiskelijat. (Viitattu 29.9.2014). Saatavilla html-muodossa: <http://www oulu.fi/kirjasto/uudetopiskelijat>

Oulun yliopiston koulutusneuvosto. (2013). Omaopettajatoiminnan periaatteet Oulun yliopistossa. Sisäinen dokumentti.

Oulun yliopiston koulutusneuvosto. (2012). HOPS-ohjauksen ja oodiHOPS-työkalun yhteiset linjaukset Oulun yliopistossa. Sisäinen dokumentti. Saatavilla pdf-muodossa: http://www oulu.fi/sites/default/files/content/OodiHOPS_linjaukset_OY.pdf

Oulun yliopisto: Koulutuspalvelut, opiskelijoiden hyvinvointi- ja ohjauspalvelut. (2014). Ohjaussuunnitelma pienryhmäohjauksessa. Pienryhmäohjaajien yleiskoulutus-materiaali. Sisäinen dokumentti.

Oulun yliopisto: Koulutuspalvelut, opiskelijoiden hyvinvointi- ja ohjauspalvelut. (2014). Pienryhmäohjaus osana ohjauksen kokonaisuutta. Pienryhmäohjaajien yleiskoulutusmateriaali. Sisäinen dokumentti.

Oulun yliopisto: Koulutuspalvelut, opiskelijoiden hyvinvointi- ja ohjauspalvelut. (2014). Pienryhmäohjauksen tueksi. Pienryhmäohjaajien yleiskoulutusmateriaali. Sisäinen dokumentti.

Oulun yliopisto: Koulutuspalvelut. (2014). POKKA – pienryhmäohjaajan käsikirja. Opas uusien opiskelijoiden perehdyttämiseksi Oulun yliopisto. Opintojen tehostaminen. Opintoja tukevat ryhmät. (Viitattu 2.3.2015). Saatavilla html-muodossa: <<http://www oulu.fi/yliopisto/opiskelu/opiskelun-tehostaminen/opintoja-tukevat-ryhmat>>

Oulun yliopisto. Opintojen tehostaminen. Teemaluennot. (Viitattu 2.3.2015). Saatavilla html-muodossa: <<http://www oulu.fi/yliopisto/opiskelu/opiskelun-tehostaminen/teemaluennot>>

Oulun yliopisto. Opintopsykologin ohjauspalvelut. (Viitattu 23.2.2015). Saatavilla html-muodossa: <<http://www oulu.fi/yliopisto/opiskelu/opintojen-tueksi/opintopsykologi>>

Oulun yliopisto. Opiskelu- ja uraohjaus. (Viitattu 23.3.2015). Saatavilla html-muodossa: <<http://www oulu.fi/yliopisto/opiskelu/opintojentueksi/opiskelu-ja-uraohjaus>> Sisäinen dokumentti.

Oulun yliopisto: Koulutuspalvelut, opiskelijoiden hyvinvointi- ja ohjauspalvelut. (2014). Tukea opintoihin. Mitä palveluja opiskelijoille on tarjolla? Pienryhmäohjaajien yleiskoulutusmateriaali. Sisäinen dokumentti.

Oulun yliopisto. Tieteenalaesite 2014-2015: Kauppatieteellinen. (Viitattu 2.3.2015). Saatavilla pdf-muodossa: <http://www oulu.fi/external/hakijapalvelut/oy_kauppatieteellinen_2014-2015.pdf>

Penttinen, L. & Falck, H. (2007). Mutkia opintopolulla: keskeyttämistä harkitsevien ohjaustarpeet ja haettu ohjaus. Teoksessa Lairio, M. & Penttilä, M. (toim.) Opiskelijalähtöinen ohjaus yliopistossa. (s. 37-67). Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos. ISBN: 978-951-39-2974-9.

Perttula, J. (1995). Kokemus psykologisena tutkimuskohteena. Johdatus fenomenologiseen psykologiaan. Tampere: Suomen fenomenologinen instituutti. ISBN: 951-96984-3-4.

Rauhala, L. (1993). Eksistentiaalinen fenomenologia hermeneuttisen tieteenfilosofian menetelmänä. Tampere: SUFI. ISBN: 951-44-3305-X.

Rauhala, L. (1993). Humanistinen psykologia. Helsinki: Yliopistopaino. ISBN: 951-570-067-1.

Rauhala, L. (2005). Ihminen kulttuurissa – kulttuuri ihmisessä. Helsinki: Yliopistopaino. ISBN: 951-570-594-0.

Rauhala, L. (1986). Ihmiskäsitys ihmistyössä. Helsinki: Gaudeamus. ISBN: 951-662-338-7.

Rautiainen, T. (2003). Ohjaus ja sosiaalistuminen tiedeyhteisöön. Teoksessa Poikela E. & Öystilä, S. (Toim.). Yliopistopedagogiikkaa kehittämässä -kokeiluja ja kokemuksia. (s. 121-139). Tampereen yliopisto. Saatavilla html-muodossa: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/68278/ohjaus_ja_sosiaalistuminen_tiedeyhteisoon_2003.pdf?sequence=1>

Saarela-Kinnunen, M. & Eskola, J. (2001). Tapaus ja tutkimus = Tapaustutkimus?. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (Toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. (s. 158-169). Jyväskylä: PS-kustannus. ISBN: 952-451-030-8.

Sallinen, A. (2003). Ohjausala yliopiston strategisena kehittämiskohteena. Teoksessa Lairo, M. & Puukari, S. (Toim.). Ohjauksen uudet orientaatiot. (s. 41-52). Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos. ISBN: 951-39-1611-1.

Sinisalo, P. (2000). Ohjauksen ja neuvonnan tutkimuksesta Suomessa. Teoksessa Onnismaa, J., Pasanen, H. & Spangar, T. (Toim.) Ohjaus ammattina ja tieteenalana 1. Ohjauksen lähestymistavat ja ohjaustutkimus. (s. 190-206). Jyväskylä: PS-kustannus. ISBN: 952-451-016-2.

Skaniakos, T. (2011). HOPS tukee opintoja ja kasvua asiantuntijuuteen. Teoksessa Penttinen, L., Skaniakos, T., Ansela, M. & Plihtari, E. (Toim.). HOPS-ohjaus. Osaamista, yhteistyötä ja hyvinvointia. Ohjauksen ja työelämätaitojen kehittäminen korkea-asteella ESR-projekti 2008-2011. (s. 6-12). Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. ISBN 978-951-39-4609-8

Syrjälä, L. & Numminen, M. (1988). Tapaustutkimus kasvatustieteessä. Oulu: Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta. ISBN: 951-42-2550-3.

Trent University, Nottingham. EFYE 2014. (Viitattu 5.7.2014). Saatavilla html-muodossa: <http://www.ntu.ac.uk/efye_2014/>

Valli, R. (2001). Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (Toim.). Ikku-noita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. (s. 100-112). Jyväskylä: PS-kustannus. ISBN: 952-451-030-8.

Viitala, T. (1994). Yliopisto-opettajat tutoreina. Oulu: Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta. ISBN: 951-42-3849-4.

Vuorinen, R., Karjalainen, M., Mylly, H., Talvi, U., Uusi-Rauva, E. & Holm, K. (2005). Opintojen ohjaus korkeakouluissa-seuranta. Korkeakoulujen arviointineuvosto: Verkkojulkaisuja 5:2005. Saatavilla pdf-muodossa: <http://www.kka.fi/files/197/KKA_0505V.pdf>

LIITTEET

Liite 1. Tutkittavan pienryhmän jäsenille kirjallisena esitetyt kysymykset

1. Nimi:
2. Syntymävuosi:
3. Sähköpostiosoite:
4. Mikä on koulutustaustasi? Luettele oppilaitokset ja koulutukset. Myös keskeytetyt opinnot tai esimerkiksi avoimen yliopiston opinnot.
5. Minkälainen on työhistoriasi? Teetkö tai aiotko tehdä töitä opintojesi ohessa? Millaisia töitä ja kuinka paljon? Miksi?
6. Mistä olet kotoisin? Jouduitko muuttamaan opintojesi vuoksi? Jos niin miltä se tuntui ja kuinka olet sopeutunut uudelle paikkakunnalle?
7. Onko sinulla perhettä/sukulaisia/ystäviä Oulussa, joiden kanssa vietät vapaa-aikaa? Oletko saanut uusia ystäviä opintojen kautta?
8. Miksi hakeuduit opiskelemaan Oulun yliopiston kauppakorkeakouluun? Miltä opintojen alkaminen on tuntunut? Oletko motivoitunut opiskelemaan?
9. Kuvaile miten uudet opinnot sopivat nykyiseen elämäntilanteeseesi ja mikä on niiden merkitys sinulle? Mitkä muut asiat ovat erityisen tärkeitä sinulle tällä hetkellä ja vievät mahdollisesti aikaa opiskelulta?
10. Millaisena olet kokenut opintojen alkuvaiheen ohjauksen? Onko ohjaus auttanut opintojen aloittamisessa ja uuteen opiskeluympäristöön sopeutumisessa? Jos niin millä tavalla erityisesti?
11. Mikä ohjaustilanne on ollut mielestäsi erityisen onnistunut? Kuvaile tuota tilannetta ja kokemuksiasi siihen osallistumisesta.
12. Mikä ohjaustilanne on ollut mielestäsi epäonnistunut tai vaatisi muutoksia? Kuvaile tuota tilannetta ja kokemuksiasi siihen osallistumisesta.
13. Mihin tai millaisiin asioihin liittyen koet erityisesti tarvinneesi ohjausta, tukea, neuvoja tai apua opintojesi alkuvaiheessa?
14. Onko ensimmäisten opiskeluvuikkojen aikana saamasi ohjaus mielestäsi vastannut tarvettasi? Perustele.
15. Koetko ohjauksen kohdistuneen tarpeeksi
  - a) opintoihin

b) vapaa-aikaan

c) työelämään

d) elämänhallintaan ja jaksamiseen?

16. Kuvaile miltä pienryhmäohjaukseen osallistuminen on tuntunut ja millaisena olet kokenut ohjauksen.

17. Oletko osallistunut yleisinfoihin? Ovatko ne olleet hyödyllisiä? Mikä on ollut mielestäsi erityisesti hyödyllinen tai mikä on ollut vähemmän hyödyllinen?

18. Kuvaile kokemuksiasi omaopettaja-tapaamisista? Koetko niistä olleen hyötyä?